

Andertje

J.M. Selleger-Elout

bron

J.M. Selleger-Elout, *Andertje*. Met illustraties van B. Midderigh-Bokhorst. Servire, Den Haag 1950

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/sell001ande01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

[I]

WAAROM HEETTE dat meisje nu ‘A n d e r t j e ’? Want dat is toch een vreemde naam. De andere meisjes van het dorp heetten Kaatje en Mina en Sanne, maar Andertje.... wie had er ooit zo'n gekke naam gedragen? Het ergste was, dat Andertje zelf het een rare naam vond. Het liefst zou ze nooit willen antwoorden, als ze er bij geroepen werd. Maar als je niet antwoordde, werden de anderen boos. En als ze boos op je waren, dan werd je bang.

Ja, als je nooit bang was.... als je kon wezen zoals Jaap van buurvrouw Piete, dan kon je wel altijd gelukkig zijn en lachen. Ze keek eens naar Jaap, die bezig was met een wiel van zijn vaders wagen.

- Jaap, - zei ze zachtjes.
- Nou, wat is er? -
- Ben je wel eens bang geweest? -
- Ik niet, hoor! Van z'n leven ben ik niet bang! -
- Ook niet toen je maar zo klein was als ik? -
- Ben je gek? -
- Ook niet in 't donker? -
- Lig niet te zwammen, meid! Ja, 'k zal daar bang in 't donker wezen. 'k Sla ze toch zó op hun hersens, als ze me te na komen? -

Even moest Andertje daarover peinzen. Want hoe was het mogelijk om nergens bang voor te wezen! En in het donker nogal. Ze zat op de stoep van Opoe's huisje, dat grensde aan de heg om buurvrouw Piete's huis. Ze breide aan een wollen kous. Zijden kousen waren er in die tijd nog niet, want Andertje leefde heel lang geleden. Ze woonde op een dorp aan zee op het eiland Walcheren. Daar droegen

de mensen dikke, wollen rokken en stevige, zelfgebreide kousen in houten klompen. Boven die rokken en het blauwe schort haakten ze een zwart jakje stijf om hun maag en een paar kleurige lapjes versierden hun borst en schouders. Maar Andertje droeg geen boerenkleren. Neen, die droeg afleggettjes. Afleggettjes, dat zijn afgedragen kleren van een ander. Die middag bedacht Andertje, dat ze ook liever geen afleggettjes zou dragen, maar dat ze graag, net als de anderen op het dorp, een wit mutsje met van die grappig rinkelende versiersels zou willen hebben. Ze liet even de breikous in de schoot zinken en omdat er niemand anders in de buurt was, zei ze 't maar weer tegen Jaap:

- 'k Zou best willen gekleed gaan zoals Mina en Jewanne en Martien. -

Jaap keek van zijn werk niet op. 't Was maar meisjesgepraat. Daar had je zoveel aandacht niet voor nodig. Daarom zei hij maar het eerste wat hem in de gedachte kwam: - Mot je Opoe vragen. -

- Opoe zegt, dat ik van de armen gekleed moet gaan. Voor een muts en een jak heb ze geen centen. -

- Zal wel zo wezen, als ze 't zegt. Je mot niet van die prakkizeersels in je hoofd halen. Als je je mond weet te houden, zal 'k je wat leuks vertellen. -

- Ik zeg nooit iets. Aan niemand niet. Wat is het? -

- 'k Heb laatst op zo'n wiel gezeten. Je weet wel, waar ze in de krant over schrijven.

-

Maar Andertje wist van geen kranten. Die las ze immers niet?

- Wat voor wiel, Jaap? -

- Nou, zo'n hoog wiel, waar je op zit en zo'n klein er achteraan en dan trap je maar en je vliegt vooruit. Geen mens, die je kan inhalen. -

Daar had Andertje van gehoord en ze riep heel verwonderd:

- Een vélecepé? Dat mag je toch zeker niet van je moeder? Dat is zo gevaarlijk, Jaap! Je kan er je hele hals mee breken! -

- En wat dan nog? Ik ben toch zeker geen oud wijf? Je zal eens zien. 't Zal zo lang niet duren, of 'k heb eiges zo'n machien gemaakt. 'k Heb het allemaal bekeken, hoe 't in elkaar zit. Als 'k maar een groot wiel heb en een heel klein en wat ijzeren stangen, dan ga 'k er meer naar Tinus van de smidse. 's Avonds na donker gsa 'k er heen en samen kunnen we een macht van die dingen maken. En verkopen ook, wat ik je zeg. Maar je mond houden, Ander. -

Andertje keek hem aan. Ze dacht weer aan dat andere: waarom mocht ze niet als iedereen een wit kanten mutsje dragen en zo'n vrolijk doekje om de schouders? Waarom moest zij alleen van de armen gekleed gaan en wat betekende het alles precies? Waarom was ze zonder vader en moeder?

- Ik weet nog best van mijn vader, - zei ze heel plotseling. Zo plotseling dat Jaap er niets van begreep: - Wat heeft je vader daar nou mee te maken? Wat wist die nou van een vélecepé? Niks immers. -

Andertje trok een diepe rimpel net boven haar neusje. Ze keek dromerig in de verte en peinsde hardop:

- Er was een harmonica en er waren rinkelende bellen. Er waren liedjes. Van die leuke liedjes. Mijn vader was zó knap! Die kon van alles! En we lachten en 's avonds aten we warme koeken. -

- Je vader mot je vergeten, dat weet je wel, - zei Jaap zo streng hij maar kon. Want dat wisten ze allemaal in het dorp: Andertje moest haar vader vergeten. Waarom?.... Nu ja, daar sprak je niet over. Tenminste niet met haar. Onder elkaar wel, o ja! Maar Andertje moest daar niks van weten. Die moest vergeten dat ze een vader had, die haar eens, lang geleden, naar het dorp bracht. Die moest menen, dat Opoe haar eigen Grotemoei was. Zo had de burgemeester het gewild, zo hadden de grote mensen het gezegd en daar had een ieder zich maar aan te houden. Daarom was Jaap streng. Daarom zei hij nu met wat meer kracht:

- Jij hebt een Opoe en je vader is dood. -

Maar daar werd het anders zo bange Andertje plotseling rood van boosheid. Ze sprong op, terwijl de breikous op de grond viel en gilte:

- 't Is nietes! 'k Heb net zo goed een vader as allemaal op school! En hij is alleen maar.... hij is alleen maar voor een tijdje weggegaan. Dat is ie. En als hij terugkomt, dan krijg ik een harmonica. Die is hij dan wezen kopen in Antwerpen op de kermis!

-

Daar kwam Opoe op de drempel van het kleine huis. Haar oude ogen stonden strak en het vel am haar blote armen was gerimpeld als de schil van een winterappel. - Je mot van die gekkepraat niet uitslaan, Ander, - zei ze scherp. - Dat bennen allemaal dromen, die je gedroomd hebt. Je bent een wees en je most blij wezen, dat burgemeester je een eigen Opoe gegeven heb. Een best leven heb je. Je goeie eten en je goeie drinken en een warme plek bij mij in de bedstee. Je vader is lang dood en je moeder ook. Daar bennen er zo veel, die geen vader en moeder meer hebben en die hebben 't zo goed niet. Die motten in een weeshuis. Allemaal eendere kleren en hard werken voor de kost. Hier, daar heb je de boodschappenmand. Loop maar eens gauw naar manke Bet. 'k Wil wel eens een hartig hapje voor vanavond: twee ons rookvlees, een half pond kaas, niet van die ouwe en een koek. Van 't beste soort hoor. -

Andertje treuzelde. Ze had geen zin om naar manke Bet te gaan, dat kon je zó wel zien.

- Krijg 'k dan centen? - vroeg ze zacht.

- Weet je 't nou nog niet, schaap, dat we 't bij manke Bet laten opschrijven, wat we kopen? Zeg maar, dat ze 't in 't boekje schrijft, hoor! Dat komt aan 't eind van de maand wel terecht. -

Toen eerst zag Opoe Jaap. Ze veegde eens met de achterkant van haar hand

langs haar lange natte neus en keek hem van terzij aan: - Je vaders handkar aan 't opprutsen, jong? Wat moet ie daar mee? Hij leurt toch niet meer langs de huizen met oude vodden? -

Jaap lachte. Ja, hij zou daar aan die ouwe Opoe vertellen, dat hij zelf van plan was met de handkar er op uit te trekken! Wat je zo prakkizeerde, moest

je nooit aan grote mensen hun neus hangen. Zeker niet aan zo'n spitse als die van Andertje's Opoe! Dus zei hij maar het eerste, wat hem te binnen schoot:

- Een peerd kan op drie poten niet gaan en een kar kan op drie wielen niet staan.

-

Daarbij lachte hij zo glunder, dat Opoe het niet merkte, hoe hij op haar vraag niet antwoordde. Haar vinnig oude vrouwen-gezichtje keerde zich weer naar Andertje, want wat dat kind toch altijd treuzelde!

- Ga je nou haast? 'k Mot het niet tien keer te zeggen hebben! -

Andertje keek naar Jaap. Die zou 't wel begrijpen, waarom ze niet graag naar manke Bet wou. Misschien dat die wel raad wist. Jaap wist voor alles raad. Als je toch ook burens was! Dan hielp je mekaar. En als je al zo oud was als Jaap en zo sterk en zo vrolijk en nooit bang.... Maar lang durfde ze niet dralen. Opoe kon erg boos worden, als je niet dadelijk deed, wat ze vroeg. Met de boodschapmand aan de arm liep ze de weg op naar het dorp.

Als je haar zo zag lopen, dan was 't maar een armetierig klein meisje, dat Andertje. Dunne beentjes onder een mager lijfje. Daar boven het smalle halsje met het spitse snoetje. Maar ogen.... o, zulke grote ogen! Zulke wonderlijk grote, peinzende ogen. Veel te ouwelijk voor zo'n klein kind, meenden de mensen op het dorp. Ja daar ging ze, Andertje! Ze droeg een versleten jurk. En wie zou er de jurk ook hebben opgeknapt? Ja, wie...? Andertje wist het niet. Ze was pas acht jaar. Eens had ze het zelf geprobeerd. Draad en naald had ze uit Opoe's werkdoos genomen en boven op het allerversletenste stuk van de mouw had ze een lapje genaaid. 't Had er gek uitgezien en toen ze de volgende dag op school was gekomen, hadden ze haar allemaal uitgelachen. Terwijl ze daar nu zo op de klompjes naar het dorp liep, bedacht Andertje, dat ze naar iets verlangde, en ze wist toch niet naar wat. Ze had wel zin om zo maar wat te huilen, maar natuurlijk deed ze het niet, want dat zou gek staan. En waarom zou ze ook huilen? 't Was al Februari en de sneeuwklompjes stonden al in het gras te bloeien. Straks kwamen de crocussen en nog wat later de bakkruidjes. Meester zei, dat je niet bakkruidjes zeggen moest, want dat ze 'primula' heetten, maar dat was een naam, die niemand op het dorp zei, dus kon je 't net zo goed vergeten. Met z'n allen zouden ze over een paar weken de bloemen in het bos zoeken: de kraalhyacintjes en de grote gele paaslelies. De zon zou schijnen op het speenkruid en iets later zou alles wit zijn van het bloeiend pijpkruid. Neen, er was niks om verdrietig over te zijn. Maar al zei ze dat zo heel stil tegen zichzelf, toch veegde ze even met de rug van haar hand over de ogen. En net toen ze dat deed, hoorde ze achter zich het harde geklossebos van klompenvoeten. De voeten liepen heel vlug en daar opeens ging Jaap naast haar. Ze schrok er plezierig van en meteen dacht ze: zou ze 't aan Jaap durven vertellen, dat ze bang voor manke Bet was? Maar daar sprak Jaap zelf al:

- 'k Most ook het dorp in. 'k Ga naar Tinus, de smid. Over dat wiel en over die ijzeren stangen ga 'k met hem praten. Je houdt je mond, hoor! -

Andertje vond het een beetje vervelend, dat Jaap dat al weer zei. Ze had immers beloofd, dat ze er met niemand over zou spreken? Ze klapte toch nooit iets over? En voor Jaap zou ze immers alles doen, wat hij maar vroeg?

Omdat ze er een heel klein beetje knorrig om werd, zei ze, veel vinniger dan ze 't gewoon was:

- Je hebt toch zeker geen centen om het alles te betalen? Een wiel en ijzeren stangen, dat kan wel veel meer dan een hele gulden kosten! -

Maar Jaap lachte. Jaap was vierkant en stevig. Hij had een rond gezicht met ogen, die wel altijd schenen te lachen, met haar dat je deed denken aan koren, waar de zon op scheen. En hij was al elf jaar. 't Volgend jaar zou hij van school gaan. Dan hoefde hij niet meer te leren. Dan werkte hij met de grote mannen op het veld en in de schuur. Hij keek zo van terzij eens naar Andertje, knipoogde en antwoordde:

- Laat dat maar aan mij over! Aan centen kom ik wel. Da's geen kunst! 'k Mag van mijn vader de kar gebruiken. Als ik dat wiel er weer aan heb, ga 'k bij de boeren rond om op te halen, wat ze niet langer gebruiken. Een macht centen zit daarin. En dan mot je Tinus ook nog meerekenen. Die heb er toch zeker z'n verdienste aan, als ik een vélecepé maak? -

Andertje luisterde maar half. Ze was met haar eigen dingen bezig en plotseling zei ze het:

- 'k Ga niet graag naar manke Bet, als ik geen centen meekrijg. -

- Bang? - vroeg Jaap kort.

- Ze kan zo kwaad kijken, - zei Andertje, wat aarzelend.

- Meid, wat kan je dát schelen! Kijken nogal! Kijken doet geen pijn. Als ze nu nog sloeg! -

- En ze zegt van allerlei lelijke dingen over Opoe. En Opoe kan het toch niet helpen, dat ze maar zo weinig betalen kan. Opoe is toch zeker oud en ze kan niet meer werken en ze moet toch d'r centen van de gemeente hebben? -

- Wat ben je toch een bangerd, Andertje, - heeft Jaap toen uitgeroepen. - Je mot veel meer van je afslaan. Als ze lelijke dingen zeggen, dan moet je 't zelf nog veel harder doen. Wacht maar, 'k ga wel met je mee de winkel in. 'k Moet toch nog een stuk touw van Bet hebben. -

Zie je, dat was nu zo'n heerlijk geluk! Daar ging ze nu over de straat met Jaap. Met die grote buurjongen en alle mensen konden 't zien. Alle me sjes die ze tegenkwamen, die gingen nu denken: Kijk, daar loopt Andertje met Jaap. 't Was net, of ze een eigen grote broer had, een, die voor je op kwam, als ze je plaagden, een die alles van je wist en alles van je begreep, al was 't nog zo gek! En nu ging hij met haar mee naar die nare winkel en ze hoefde niet eens meer bang te wezen. Ze stonden al samen op de stoep. Jaap duwde deur open. De winkelbel rinkelde. Achter hem aan sloop ze naar binnen. De winkel was leeg.

- Touw zat! - zei Jaap en keek goedkeurend naar de zoldering, waar grote strengen touw hingen, dik en dun, van allerlei maat. - Vistuigen hebben ze ook en toverballen. Lust je toverballen, Ander? -

Andertje wou net zeggen, dat ze dol op toverballen was. Niet alleen om 't

lekker zoete maar ook omdat er, telkens als je ze uit je mond nam om er naar te kijken, een andere kleur was en al wist je precies, wat er gebeuren ging, toch was het altijd opnieuw een verrassing. Maar ze had geen tijd meer om iets te zeggen, want daar kwam manke Bet al aangehobbeld. Door de glazen deur, die 't winkeltje scheidde van de achterkamer, kwam ze. Nog vóór ze achter de toonbank stond had ze 't al gevraagd:

- En wat zal 't wezen? -

- 'k Wou een streng touw, - zei Jaap en Andertje vond, dat hij 't net vroeg of hij een man was, een echte grote man. Zo zou haar vader het ook vragen, als die in een winkel kwam. En toen schoot het haar weer opeens te binnen, dat de mensen in het dorp maar altijd zeiden, dat ze geen vader had, dat die al lang dood was en dat ze het toch zelf heel zeker wist, dat ze wél een vader had. Een vader, met een harmonica, waarop hij liedjes speelde, een vader, die ook allerlei grappige versjes zong. Eén kende ze nog. 't Was van 'alle eendjes zwemmen in het water, falderalderiere....' Daar schrok ze op van manke Bet's stem:

- Komt er es wat van? Als je je leven lang zo staat te suffen als hier, dan zal er wel nooit een man om je komen. -

Andertje begreep niet wat voor man om haar komen moest, maar ze wist wel, dat je niet mocht staan suffen, als ze je om een boodschap zonden. Ze werd verlegen en sloeg de ogen neer:

- Asteblijft twee ons rookvlees, een half pond kaas en een koek. Alles van het beste. -

- Wel ja, van het beste! Beter dan best verkopen we hier niet en minder niet ook, - bromde Bet en begon met het scherpe mes de plakjes rookvlees te snijden. Daarna greep ze naar de kaas, sneed een flink stuk af, woog het op de weegschaal, lei er nog een plakje bij, wikkelde het hele zaakje in een stuk grauw papier.... Eerst toen kwam de vraag, waarvoor Andertje bang was:

- Hê je centen? -

Net wou ze met bevende stem vertellen, dat Opoe geen centen had meegegeven, dat Bet het maar moest opschrijven en ze het dan aan 't eind van de maand wel betalen zou, maar daar had je Jaap's hoge jongensstem. Die klonk door de kleine winkel als een klok:

- Hê je 't gehoord, Bet, dat het varken van Roje Pier is losgebroken? -

- 't Zal wat wezen, - knorde Bet. - Maar Roje Pier most beter op zijn spullen passen. 't Beest zal wel alles op zijn erf omwroeten. Nou, eigen schuld. -

En weer wou Bet Andertje om het geld vragen, maar weer viel Jaap haar in de rede: - O, die keu is al lang van Roje Pier z'n erf weg. Die hebben ze al door het dorp zien gaan. En een rommel, dat die maakte! -

Toen begon Bet onrustig te worden:

- Waar hebben ze het gezien? Toch niet hier in de buurt? -

- Nou, dat zou 'k menen! 'k Had je al willen waarschuwen, - zei Jaap nu. - Dat vette beest schommelde net door de achtertuin van 't huis hierneven toen Ander en ik er langs kwamen. -

Bet zag de lach niet in Jaap's vrolijke ogen. Ze schrok zich naar. Ze keek kwaad ook. Ze had nog net de tijd om uit te roepen:

- Kwajongen, dat had je wel eerder kunnen zeggen. - Toen schoot ze achter de toonbank vandaan, de achterkamer in om vandaar in het tuintje op de varkensjacht te gaan. Meteen greep Jaap de kaas en het rookvlees, duwde het verbaasde Andertje de winkel uit en zette er een flinke pas in.

- Maar Jaap.... maar Jaap dan toch, - hijgde Andertje. Ze had moeite om de grotere jongen bij te houden. Ze draafde maar zo'n beetje achter hem aan.

- Kom maar gauw mee, - zei Jaap - en breng de spullen naar je Opoe. Nou, is 't niet goed? Je loopt zo te pruttelen. -

Ja, dat was nu van Andertje zo gek. Ze had blij moeten wezen, want door Jaap's handige leugentje, kon ze nu de kaas en het rookvlees thuisbrengen zonder dat ze er voor hoefde te betalen. Maar ze was niet blij. Veel meer zin had ze om te huilen. Ze trok Jaap aan zijn mouw. Ze waren het dorp al weer uit. Ze liepen op een smal achterweggetje:

- Jaap dan toch! Er was toch zeker geen keu? En manke Bet wou zonder centen niks meegeven! -

- Och meid, je lijkt wel te grienen! Ben je nou helemaal betoeterd? 'k Zei het toch om bestwil? Als je straks zonder boodschappen thuis zou komen, dan zou je van Opoe eens wat horen! Die is ook niet van gisteren als ze begint! -

Maar Andertje liet zijn mouw niet los:

- 'k Ga 't weerom brengen aan Bet. Geef het nou hier, Jaap. 'k Wil niet, dat Bet denkt, dat we.... dat we haar beleugenen. 't Is net als stelen! -

Daar werd opeens vrolijke Jaap boos. Hij smiet het in grauw papier gepakte stuk kaas met de plakjes rookvlees zo maar op de grond:

- Daar, daar heb je ze dan, je spullen! Ga er maar weer mee terug! Ja, 'k zal nog eens zo gek wezen om jou uit de nisten te helpen. -

Meteen liep hij weg, maar nog even draaide hij zich om en riep:

- Nou kan 'k het goed merken, dat je hier niet hoort, dat ze je Ander noemen, omdat je een ander bent dan alle andere wichten van 't dorp. Leugenen en stelen nogal! Je zal mij zeker een dief noemen, als 'k voor jou een grap met manke Bet uithaal? -

Andertje zei niets. Ze kon niets zeggen. Ze staarde hem maar aan. Niet eens kon ze huilen. Dat ze nu geen enkele vriend meer had, wist ze opeens. Ze zag Jaap met grote stappen in de verte verdwijnen. Jaap die als een broer was, Jaap waartegen je alles zeggen kon, die nooit boos was geweest, Jaap de grappige,

vrolijke, die altijd wel helpen wilde als anderen plaagden, Jaap liet haar alleen staan. Toen dacht ze aan de woorden, die hij had gezegd: 'Dat je hier niet hoort', had hij gezegd. Zie je wel, dat was het, waarover de meisjes op school fluisterden: ze hoorde hier niet. Daarom hadden ze haar Andertje genoemd, omdat ze van een andere plaats kwam, omdat ze allemaal vaders en moeders hadden en zij niet. Dáárom! Maar als ze dan niet van hier was, waar hoorde ze dan wél? Want ergens moest je toch horen! En Opoe, die wás toch haar eigen Opoe. En als je een Opoe had dan was die d'r zoon of d'r dochter je vader of je moeder. En ze had een vader, dat wist ze toch wel zeker. Opoe zei, dat hij dood was en de mensen in het dorp zeiden, dat ze een wees was. Een wees betekende, dat je geen vader en geen moeder meer had, maar zij had wél een vader. Dat wist ze heel zeker en ze wist ook hoe ze heette. Ze heette niet Andertje. Ze heette Mignon en dat was een erg mooie naam. Die had haar vader haar gegeven, maar Opoe zei dat haar vader altijd gekke bedenksels had en dat niemand de naam kon uitspreken en dat ze hem vergeten moest.

Daar stond Andertje op dat eenzame achterweggetje en voelde zich helemaal van iedereen verlaten. Ook het rookvlees met de kaas vergat ze. Die lagen nog ergens in 't gras. Ze stond daar maar en sufte over allerlei narigheid. Ze wist ook niet, wat ze doen zou. Moest ze nu terug naar manke Bet? En wat dan zeggen? Voor wie was ze nu banger, voor Bet of voor Opoe? Daar schrok ze op van een geluid. Ze keek achter zich. Een hond! Een magere, gele hond met om zijn hals een touw. Dat sleepte achter hem aan en aan 't eind was een grote steen gebonden. Die steen slierde over het zand en de hond snoof met zijn snoet over de grond. Nog een paar tellen en hij zou bij de kaas en het rookvlees komen. Met een sprong was Andertje hem voor. Ze pakte de lekkernij net voor zijn neus weg en 't was zeker omdat ze zich zo verlaten voelde, dat ze nu met de vreemde hond ging praten: - Mis poes! Dat zou je wel willen! Brr. Je bent helemaal nat. Je hebt gezwommen. En je bent losgebroken. En waarom is er een steen aan je touw gebonden? -

De hond antwoordde niet. Hij kwispelde alleen met zijn lelijk kort staartje en keek naar Andertje met zijn liefste ogen.

- Je bent maar een hond, - zei Andertje en wist niet waarom ze dat zei. Misschien dacht ze erbij aan Jaap. Dat die nu weg was en dat in zijn plaats de hond was gekomen.

Weer kwispelde de hond met zijn staart en weer keek hij haar aan, of hij zeggen wilde: ik ben ook maar alleen, maar ik vind jou het liefste meisje, want je ruikt naar kaas en rookvlees. Maar Andertje was heel ongelukkig en ze had erg veel zorgen, dus keek ze niet meer naar de hond. Ze hing de boodschappenmand weer aan de arm, ze dacht nog even na: naar huis of naar Bet....? Toen keerde ze om, terug naar het dorp, naar Bet's winkel. Achter haar liep de hond. Aan het touw om zijn hals trok hij de steen voort. Dat maakte een rinkelend geluid,

telkens als er keien op de weg waren. Toen ze het dorp binnen kwam, waren daar mensen op straat. Ze keken vreemd op, want wat moest die kleine Ander met een hond? Ze riepen:

- Is dat jouw hond, Andertje? -
- Heeft Opoe een trekhond gekocht? -

Maar Andertje antwoordde niet. Ze dacht alleen aan de boodschappen, die ze nu terugbrengen moest en wat ze zeggen zou, zo dat ze toch ook Jaap niet verraadde. Als je niet wou leugen en je wou ook niet je enige vriend, die nu geen vriend meer was, verraden, dan had je het toch wel heel moeilijk.

Daar kwam ze bij de winkel. Ja, maar daar kwamen ook net Kootje en Mina op haar af:

- Hoe kom je aan die hond? Is die van jullie? -
- Hij doet maar zo wat, - zei Andertje, die niet eens meer een goeie zin wist te maken, omdat ze zo aan de kaas en het rookvlees moest denken.

- Wat een gekkepraat! - riep dan ook bij-de-hande Mina. - Je weet toch wel, of 't je hond is of niet? En waarom heeft hij dat touw met die steen? -

- Ik weet het! - riep Kootje, - da's een hond, die hebben ze willen verdrinken! Die hebben ze een steen om de nek gebonden en toen hebben ze hem in 't water gesmeten. Dat weet ik van mijn broer Teun. Dat doen de mensen als ze van een hond af willen wezen. -

Toen moest Mina weten, hoe die bijna verdrongen hond wel bij Andertje kwam. Maar Andertje wist daar al evenmin een antwoord op. Dus stapte ze vlug

de winkel binnen. De hond bleef achter bij de twee nieuwsgierige meisjes. Andertje's beentjes waren al niet heel sterk, maar nu stonden ze nog te bibberen en te beven, terwijl ze wachtte voor de toonbank. Daar kwam manke Bet al aan: - Zo, ben je daar weer! Een keu in mijn tuin, hè? Die aap van een jongen, die had je er voorgespansen om mij voor de mal te houden, wát? De winkel most ik uit, dat je zonder centen de boel kon weggappen. Maar dát zeg ik je, jouw Opoe hoeft hier niet meer te komen kopen. 't Is een ongelukkige dag in d'r leven geweest, dat ze jou in huis kreeg van de burgemeester. Allemaal dievenpak. Net als je vader! -

Hijgend van het vele spreken, hield Bet even op. Daar stond Andertje en keek haar met grote ogen aan:

- Mijn vader... - hakkelde ze en daar begon ze plotseling te huilen. Zo'n zielig klein meisje was het, zoals ze daar in het schamele jurkje stond en heel de winkel vulde met haar snikken, dat Bet wel medelijden scheen te krijgen. Ook leek het wel, of ze zelf geschrokken was van haar boze woorden, want op veel zachter toon ging ze door:

- Nou, nou, daar hoef je niet zo om te grienen. En natuurlijk was je vader geen dief. Dat zei 'k maar, hoor! Van de doden moet een mens niks als goeds vertellen. -

- Ja maar, - snikte Andertje, - dat van de burgemeester en dat die mij aan Opoe gegeven heeft, dat zei je toch en allemaal zeggen ze.... allemaal zeggen ze.... -

- Nou, wat zeggen ze dan? Grien nu niet zo, meid. Hier heb je een toverbal. Zo, is 't nou goed? Je moet dat zo precies niet nemen, wat de mensen zeggen en dat van de burgemeester, dat is toch heel gewoon? Als de kinderen geboren zijn, dan gaat de vader toch naar 't stadhuis, naar de burgemeester en dan zegt ie hoe dat het kind heten moet? Nou, zo is 't ook bij jou gebeurd. Daar is toch niks bizonders aan? Je mot dat maar vergeten. Bet zegt wel eens meer van die dingen als ze kwaad is. En de kaas en 't rookvlees kan je meenemen. Dat komt dan later wel goed, wat de centen betreft. -

Andertje begreep het niet. 't Was net, of Bet spijt had, dat ze zo was uitgevaren. Alsof ze nu iets had goed te maken. Ze schaamde zich daar een beetje voor, want dat met het varken, dat was toch erg lelijk geweest. Daarom ging ze 't nu uitleggen: Jaap had van dat varken gezegd, omdat hij.....

En 't was maar gelukkig, dat Bet haar nu in de reden viel, want toen ze 't goed wou spreken van Jaap, toen wist ze toch geen leugentje te verzinnen.

- Ga nou gauw door! - riep Bet. - Een mens kan wel eens kwaad wezen, maar daarom behoeft hij het niet te blijven! En 'k ben ook jong geweest. 'k Heb ook mijn streken gehad, net als Jaap. -

Meteen viel er in de winkel zo'n fonkelnieuwe Februari-zonnestraal. Die deed de flessen en de koperen weegschaal blinken en dat, met Bet's vriendelijke woorden, was net genoeg om Andertje heel gelukkig te maken. Ze voelde zich niet langer eenzaam. De mensen waren lief en goed, zelfs kwaje Bet en omdat ze daar opeens zo zeker van was, zou ze 't nu eens en voor altijd vragen. Want Opoe, die antwoordde nooit veel op je vragen en Jaap ook niet en aan meester kon je wel iets vragen over je moeilijke sommen, maar je kon niet tegen meester zeggen, dat je soms bang was. Bang, dat er iets met je was, iets geheimzinnigs, waarover geen mens spreken wilde, iets dat te maken had met je vader en je moeder, met gefluister van mensen, die opeens niks meer zeiden, als je aankwam. Neen, aan meester durfde je niets vragen, maar als Bet werkelijk zo'n goeie was, als ze daareven leek te zijn, dan kon ze het toch hier wel proberen:

- Bet, toen mijn vader naar de burgemeester ging.... -
- Heremetijd, kind! Kom je daar weer op terug? -
- Waar was mijn moeder toen, Bet? -
- Je moeder?.... Nou, die zal wel thuis geweest zijn, schaaap. Moeders zijn altijd thuis, als vaders naar het stadhuis gaan. -
- Waarom is mijn moeder toen dood gegaan? -
- Och, schaaap, dat weet ik al zo niet meer. 't Zal d'r tijd geweest zijn. Dat kan toch gebeuren, hè? -
- Ja maar Bet, hoe is dan mijn vader dood gegaan? -
- Je vader....? Nou, je vader, die was wel vaak op reis. En op een keer, dat hij op reis was.... maar daar moet je je Opoe maar naar vragen. -
- Mijn Opoe praat niet graag over vader, - zei Andertje met een bedrukt gezichtje, want nu leek het wel, of ook Bet niets zeggen wou. Ja, opeens wist ze, dat niemand ooit met haar over haar vader en moeder praten wilde. Niemand in het hele dorp. Hoor, in Bet's achterkamer sloeg de klok vijf heldere slagen. Ze moest naar huis. Opoe zou boos wezen, als ze te laat kwam. Maar zeker kwam het door dat heldere slaan van de klok, dat ze zich opeens weer het geluid herinnerde van de vrolijk klingelende bellen. Die waren van haar vader geweest. Ze sloot heel even de ogen en ze zag hem vóór zich. De bellen had hij aan handen en voeten. Die rinkelden, waar hij ging. Ook op z'n hoofd had hij een muts met kleine belletjes. Ze hoorde het opeens zo duidelijk en ze herinnerde zich ook weer de liedjes. Maar als ze zo'n vrolijke grappige vader had, waarom deden de mensen dan, of ze daar niks van wisten? Ze wou uit de winkel van Bet niet vandaan gaan, vóór ze 't nog eens gevraagd had:
- Mijn vader heeft bellen en die rinkelen zo vrolijk. De mensen lachen van pret. Ze staan allemaal om hem heen. Mijn vader is een beetje weggegaan en als hij weeromkomt dan brengt hij voor Opoe en mij een hele kist met van allerlei mee.

Opoe krijgt een nieuwe muts van hem en een schort en lekkere dingen om te eten en een heleboel centen. En voor Jaap brengt hij knikkers en ik krijg een echte harmonica en daar ga ik muziek mee maken. -

Andertje's wangen waren rood van opwinding geworden en ze vergat haast tegen wie ze opeens alles vertelde, waarover ze anders met niemand sprak. 't Was daardoor gekomen, dat manke Bet zo vriendelijk was geweest. Nu zweeg ze opeens verlegen. Ook manke Bet is wat verlegen geworden, want heeft de burgemeester niet voor een jaar of vijf, toen 't kind zo heel alleen op het dorp was achtergelaten, aan een ieder gezegd, dat ze maar nooit met het meisje moesten spreken over wat er gebeurd was? Ze zou het dan vanzelf wel vergeten, had hij gezegd en dat zou dan voor iedereen maar het beste wezen. Ja, de man kon het ook niet helpen, dat een kind van acht toch nog een goed geheugen heeft en dat het schaap zich zo een en ander herinnerde van wat het gezien had, toen 't zo'n jaar of drie was. En wat moest ze nu? Tegen het bevel van de burgemeester ingaan, dat wou ze niet. De man had het beste met het kind voor. Maar antwoorden moest je toch ook, als zo'n wicht je met haar grote ogen strak aankeek. Daarom zei ze nu veel zachter dan ze 't ooit gewoon was:

- Je moet zo veel niet prakkezeren, Andertje. Als je eigen Opoe zegt, dat je vader... dat je vader er niet meer is, nou dan spreekt dat vanzelf, hè? Dan is hij er niet meer. En dat van die bellen, dat heb je gedroomd. 't Kan wel wezen, dat hij soms een liedje zong, maar dat doen er zo veel, hè? Je moet maar een braaf meisje worden en flink leren, dan kun je later in een knappe dienst. Dan leer je koken en strijken en als je goed oppast kan je al vroeg wat meehelpen verdienen. Hier heb je een lekkere koek en huil nou maar niet meer. -

Andertje heeft de koek genomen. Ze wist niet of ze blij moest wezen of treurig. Want dat manke Bet zo heel anders was, dan ze 't altijd gedacht had, dat maakte je wel blij, maar toch.... tóch bleef dat andere, dat geheimzinnige, waardoor ze vaak treurig was. Toch was Jaap, haar enige grote vriend, kwaad weggelopen, tóch had ze geen eigen vader en moeder, zoals de anderen, tóch wist ze 't zeker, dat ze 't van de bellen en de liedjes niet gedroomd had, en toch voelde je je erg alleen, als je daarover niet praten mocht en geen mens je geloofde.

Toen ze de winkeldeur uitstapte, zat daar de hond nog. Ze had hem helemaal vergeten. Een paar jongens uit het dorp stonden er omheen. Ze probeerden hem bij het touw beet te pakken, maar telkens als iemand naderbij kwam liet het dier zijn tanden zien en bromde kwaadaardig. Dan lachten de jongens en gingen wat achteruit. Toen Andertje op de stoep kwam, stond het dier op, kwispelend en klaar om haar te volgen.

- Jouw hond, Ander? - vroegen de jongens. - Kan je grootmoeder een hond houden?

-

- Ze gaat er zeker met de wagen op uit, - plaagde een ander. - Dan gaat ze zelf op de kar zitten en laat zich door het mormel trekken. -

Nog lang nadat ze van de winkel was weggegaan, hoorde Andertje de plagende stemmen. Ze hoorde ook het gekletter van de steen, die het dier met zich meesleepte, waar ze over de bestrate weg gingen. Eerst toen ze weer op het achterwegje kwam, waar Jaap haar had verlaten, haalde Andertje de koek, die manke Bet haar had gegeven, uit de boodschappenmand. Ze stond stil. De koek was dik en er lag een laagje suiker op. Ze zou er net haar gretige tanden in zetten, toen ze naast zich een zacht geluid hoorde. Het kwam van de hond. 't Was maar een heel zacht geluid. Iets als een zucht en een jankje tegelijk. Ze keek hem aan en de ogen van de hond keken in de hare. Toen eerst merkte ze hoe mager hij was.

- Arme hond, - zei Andertje en zonder zich een ogenblik te bedenken brak ze de koek in brokken en voerde er de arme slokkerd mee. Natuurlijk kon een hondemaag niet verzadigd worden door een stuk koek. Natuurlijk zal de hond nog wel honger hebben gehad, maar van dit ogenblik af was het, of hij en Andertje samen hoorden, alsof ze nooit meer zouden scheiden. Ja, vreemd genoeg vond Andertje het plotseling heel gewoon, dat de hond haar overal volgde, net of ze altijd vrienden waren geweest. Ze bedacht zich dan ook geen ogenblik: daar waar het touw met drie stevige knopen om de hals van het dier was vastgemaakt, daar grepen haar handjes, daar peuterden haar vingertjes net zolang, tot de knopen los waren. Ze was niet bang en de hond bromde niet, zoals tegen de jongens.

- Maar het touw moeten we bewaren, - zei Andertje, rolde het op en borg het in de boodschappenmand. - Touw is erg veel waard, weet je, en misschien moet Jaap het eens gebruiken, als hij een vélecepé gaat maken. -

De hond wist niet, wat een vélecepé was, maar hij kwispelde, alsof hij er alles van begreep. Hij duwde zijn snoet even tegen Andertje's hand, alsof hij tonen wilde, dat hij haar heel erg aardig vond en toen ze eindelijk naar Opoe's huis wandelde, volgde hij haar weer op de voet.

Maar dat ze dáár nu niet aan gedacht had! Hoe was het mogelijk! Ze had toch wel kunnen bedenken, dat Opoe geen vieze, natte straathond in huis wilde hebben? - Met jou is 't ook altijd wat! - riep Opoe uit. - Eerst blijf je uren weg, als 'k je om een boodschap stuur en dan zal je daar terugkomen met zo'n mormel. Wat denk je wel, Ander? Dacht je, dat 'k al niet genoeg last op m'n ouwe dag heb van zo'n klein kind in huis? Moet ik er nou nog een hond bijnemen ook? Ik zeg je, dat beest komt er niet in. Nu niet en nooit niet! Breng het beest maar naar de slager, dan kunnen ze er worst van maken. -

Andertje had altijd gedacht, dat ze wel veel van haar Opoe hield. De moeder van je vader of moeder ook, hè? Dat spreekt. Daar hield je vanzelf van. Maar nu

was 't wel of ze op eens een hekel had aan het oude mens. Alsof ze alleen van die arme, ongelukkige hond kon houden. Ze was zo beduusd en zo ongelukkig, dat ze niks wist te zeggen. De boodschappen lei ze in 't keukentje op de tafel. Even keek ze nog naar de oude vrouw, of die misschien tóch nog medelijden met de hond zou krijgen, maar toen ze het strakke gezicht zag, liep ze weer zacht naar buiten en deed de voordeur achter zich dicht. Daar zat de hond en wachtte. En keek haar zo trouw en smekend aan.

- Ik heb geen eten voor je, - zei Andertje, - en van Opoe mag je niet binnen komen.

-

De hond kwispelde, alsof zijn nieuwe vriendin hem iets heel prettigs had verteld. Meteen liep hij snuffelend naar het schuurtje.

- Neen, - zei Andertje, - dat mag ook niet. Ze zou je vinden en boos op je zijn. En je kunt ook niet samen met de geit in de schuur, want Mek is bang voor honden. -

Ze wist echt geen raad, Andertje. Daar stonden ze nu alle twee en wat nu te doen? Daar dacht Andertje opeens aan buurvrouw Pietie. Die was altijd zo vriendelijk. Net als Jaap was ze en ze had zo'n vrolijk, glimmend gezicht. Ze bedacht zich niet lang, maar stapte het tuintje binnen van Jaap's moeder. Naar de achterdeur liep ze. Ja, daar stond buurvrouw Pietie en haalde net de was van de lijn.

- Zo m'n kind, kom je met de was helpen? - riep ze vrolijk. Meteen zag ze ook de hond. - Wat hebben we daar nou voor een mormel? Is dat een vriendje van je, Andertje? 't Beest ziet er uit, alsof het in geen dagen en nachten gegeten heeft. -

En 't was zeker door buurvrouw's vriendelijke stem, dat Andertje nu opeens begon te huilen. Zo maar liepen de tranen haar over de wangen, terwijl ze 't zei: - 'k Heb hem gevonden en hij heeft mij ook gevonden en we houden van mekaar en nu wil Opoe.... Opoe wil hem niet binnen hebben. Opoe zegt, dat Gerrit, de slager, worst van hem moet maken en dat wil ik niet.... -

Daar begon buurvrouw Pietie te schateren van het lachen:

- Worst nogal! Van dat magere scharminkel zeker! Hoe verzint het mens het! Neen, m'n kind, 'k weet beter. We zullen eens een lekker maaltje voor hem klaar maken. Je zult zien, hoe hij daar van opknapt! -

Meteen ging buurvrouw naar binnen en haalde een half brood uit de keukenkast. Ze brokkelde dat in een grote stenen bak en goot er wat melk overheen. Andertje had wel kunnen dansen van plezier. Die goeie buurvrouw toch. Wat zou de hond smullen. Maar de maaltijd was nog niet klaar.

- 'k Heb nog de kop van een kabeljauw over, - zei dikke Pietie. - 'k meende er eerst soep van te koken, maar we zullen die gele sinjeur maar eens goed verwennen. Daar! Zijn eten is klaar en nu moet je 't hem zelf geven, want dat hebben ze graag, weet je! Een dier wil het eten graag uit de hand van zijn eigen baas hebben. Nou, en jij bent nu het vrouwtje van hem, hè? -

Toen nam Andertje de bak in bei haar handen en zette ze op de grond. O, wat schrokte dat dier! Met grote, gulzige happen werkte hij alles naar binnen. Op de grond zat ze er naar te kijken en inplaats van te huilen, lachte ze nu.

- En waar moet dat dier nu slapen? - vroeg Piete.
 - Hij mag van Opoe niet binnenkomen, - zei Andertje toen met een benepen stem.
 - In 't schuurtje staat de geit. Daar zal 't ook wel niet mogen. -
- Daar lachte buurvrouw weer:

- Als je oud ben, dan wil je rust. Zo is dat met jouw Opoe. Maar mijn kerels, die kunnen wel tien honden verdragen. Die malen daar niet om. Geef hem maar hier, Andertje. Als Jaap straks thuiskomt, dan maakt hij van wat zakken een nest en dan hebben we 's nachts nog een waakhond ook! -

- Meen je 't, buurvrouw? Mag hij echt bij je slapen? Altijd? En mag ik hem dan telkens zien? -

- Malle meid! - lachte buurvrouw, - natuurlijk mag je hem zien! Daar hoeft je niet zo om te blozen. En je moet met Jaap maar eens praten, want de hond moet niet alleen eten en slapen. Hij moet zijn kost ook verdienen, weet je. Want wie niet werkt, die

zal ook niet eten. Zo is 't bij de mensen en bij de dieren is 't al net eender. -

De bak was leeg. Andertje had wel zin om haar armen om dikke Piete haar blote hals te slaan van dankbaarheid. Maar ze deed het niet. Ze was bang, dat buurvrouw het gek zou vinden van een meisje, dat de andere maand al negen jaar ging worden. Daarom sloeg ze de armen om de magere hondenek en zei:

- O, maar dat zal hij wel! Hij wil wel alles doen. Hij wil wel kunstjes leren en precies doen wat Jaap zegt. -

En omdat ze nu over Jaap sprak, bedacht ze hoe die kwaad was weggelopen. Meteen wist ze, dat ze Jaap niet missen kon. Neen, nooit zou ze hem kunnen missen, want van hem hield ze toch nog veel en veel meer dan van de hond. Ze wou, dat ze hem dat zeggen kon, maar dat zou ze nooit durven. Toen dacht ze aan de toverbal, die manke Bet haar had gegeven. Ze haalde hem uit de zak, die ze onder haar rokje droeg en gaf hem aan buurvrouw Piete:

- Da's voor Jaap, als hij thuiskomt en.... en je wordt bedankt, buurvrouw!

[III]

DAAR WAS EEN MEISJE IN HET dorp, waar Andertje woonde, dat heette Betje. Dat meisje woonde op een grote boerenhofstee en haar vader was misschien wel de rijkste boer van de omtrek. Dat kon je aan dat Betje goed merken, want de kanten mutsen die ze droeg, waren veel mooier dan die van de andere meisjes. De bontgekleurde doekjes die over haar borst werden gespeld, waren zo prachtig, dat je er wel naar kijken moest of je wilde of niet. Maar het allerschitterendste was toch het slot van echt goud, waarmee het kralensnoer om haar hals werd vastgemaakt.

Die Betje dan had eens op een keer aan haar moeder gezegd, dat ze ‘Betje’ niks geen mooie naam vond en of ze haar nu maar altijd Bess wilden noemen. Bess met een dubbele ‘s’ aan het eind, want dat stond deftiger. Daar had de moeder wat om gelachen en vader had gezegd, dat ze bij hem in de familie allemaal Betje en ook wel Bette heetten en hij had het van zijn dochtertje maar een rare vraag gevonden. Maar zeker omdat die boer en boerin maar twee kinderen hadden en de oudste, een zoon, wat ouder was dan Betje, waren ze gewoon om dat meisje erg te verwennen. Want, zeiden ze, als we dat meisje eens zouden verliezen, als het eens ziek werd of een ongeluk kreeg, dan hadden we geen dochter meer. Ze werden al treurig bij de gedachte alleen en ze waren tegelijk ook zo blij, dat het kind niet ziek was en geen ongeluk kreeg, dat ze het in alles haar zin gaven. Och, och, wat was dat Betje verwend. En ja, nu mocht ze dan ook ‘Bess’ heten.

En vonden die andere meisjes uit haar klas dat zo maar goed? Zeiden ze ook heus allemaal ‘Bess’ tegen haar....?

Ja, zie je, dat zat zó: als je met Bess vriendin was, dan had je 't erg goed. Dan werd je op de boerenhof gevraagd, telkens als er een feest te vieren was, met Pasen mocht je er komen om gekleurde Paaseieren te zoeken die de boerin overal over de plaats verstopte, je mocht met het mooie speelgoed spelen en op school, als

meester en Gillis, de kwekeling, met andere klassen bezig waren, dan kon je mee eten van al het lekkers, dat Bess uit de zak onder haar wijde rok vandaan haalde. Neen, je zou wel erg dom wezen om 'Betje' tegen zo iemand te zeggen, ook al vond je de nieuwe naam nog zo gek! Wat had je er aan om daardoor al die pretjes te verliezen? Want, dat Bess niks meer met je te maken wou hebben, als je niet deed wat ze wilde, dat hadden ze bij Andertje gezien. Ja, dat was een onverstandig meisje. Dat zei nog maar altijd Betje. O, en ze deed nog veel meer domme dingen, want iedereen wist, dat Bess graag bewonderd werd. Dat sprak toch vanzelf, als je vader zo rijk was en je had zelf zulk mooi goed? Maar Andertje bewonderde nooit iets en ze zei de dingen zo maar, zoals zij ze dacht. Eens hadden ze allen om Bess heen gestaan en ze waren maar niet uitgepraat over het mooie nieuwe halssnoer, dat ze droeg. Andertje stond er bij en zei geen enkel woord. Toen had je Bess moeten zien! Ze keerde zich opeens naar Andertje met een vuurrood gezicht en haar neus leek wel spits van kwaadheid te worden:

- Je vindt zeker mijn kralen niet mooi, dat je niks zegt? -
- Ik vind ze wel mooi, - had toen Andertje met een heel ernstig gezicht geantwoord,
- maar ik zou ze toch liever niet willen dragen. -
- Zo, malle! En waarom zou je mijn mooie kralen niet willen dragen? Je ben zeker jaloers, dat je zo iets zegt. -

En Andertje had precies geantwoord, wat ze toen dacht:

- Ik dacht zo maar, omdat de andere meisjes niet zulke mooie hebben, dat het niet pre tig zou wezen om ze te dragen, omdat je dan.... omdat je er dan zo bij afstak! -
- Nou, hoor die! - heeft Bess geroepen en ze heeft de hele kring van meisjes rondgekeken, om te zien of ze wel verontwaardigd genoeg keken. En ja hoor, dat deden ze allemaal, want dat hoorde zo: als Bess grappig deed, dan lachte je en als ze kwaad was op iemand, dan was je mee kwaad. Want met Bess wilden ze allen goede vrienden zijn en met Andertje kwam het er zo heel veel niet op aan. Sinds die dag zei Bess vaak lelijke dingen tegen Andertje. Dat was niet prettig, maar veel erger waren de dingen, die ze vertelde als Andertje er niet bij was, als ze zoals vandaag met de vriendinnen achter haar vader's grote schuur naar de eerste Maartse viooltjes zocht. Warm was het daar in de lentezon. Ze werden er vrolijk van. Ze kwetterden als vogeltjes en ze plukten de kleine paarse viooltjes. Straks zouden ze ze in een vaasje zetten in de mooie kamer van de boerin. Maar opeens hield het kwetteren op. Opeens was er een stilte achter de schuur. En in die stilte hoorde je alleen het gefluisterde: 'Ze zeggen....' Dat was de stem van Bess.

En dadelijk daarop fluisterde een andere stem: 'Wat zeggen ze?' En dan weer: 'Mijn grotemoei zegt'. En nog weer de stem van Bess: 'Mijn ome, die heeft het zelf gezien....' Net of de wind zachtjes door de zomerbladeren

suist, zo fluisterden die stemmen door de stilte. En geen van de meisjes plukte meer van de viooltjes, want plukken was wel prettig, maar veel prettiger was het nog om over Andertje te fluisteren en geheimzinnige dingen te horen over haar vader, die op zijn kop een muts met bellen droeg.

- En hij ging door alle dorpen en dan zong hij liedjes en hij verkocht van die lekkere koeken.... -

- Ja en eens op een dag.... dat heb ik mijn grotemoei horen vertellen, toen ik 's avonds in de bedstee lag en ze dachten, dat ik sliep.... eens op een dag, toen kwam hij weer terug. Heel van de overkant kwam hij, uit het land van de Belgen.... en toen had hij een klein meisje meegebracht en dat was Andertje.... -

- Ja, en Andertje was nog zo klein. Ze zeggen, dat ze amper lopen kon. En ze moest met een bakje langs de mensen gaan om de centen op te halen.... -

- En een aap hadden ze ook, - fluisterde Martien.

- Nietes, - schreeuwde opeens Bess en vergat, dat ze geheimen zachtjes moest zeggen, want dat het anders geen geheimen meer waren. - Nietes, er was geen aap! Dat leugen je maar! -

Juist, er was geen aap bij Andertje's vader geweest, dat wisten ze opeens allen heel zeker en ook, dat Martientje altijd van die gekke verzinsels had. En nu leek het wel, of ze niets meer over Andertje te vertellen hadden. Ze plukten weer viooltjes, ze brachten ze naar binnen bij de boerin, ze dronken zoete chocolademelk en aten 'spekjes', zo heetten de boterballetjes, die werden gepresenteerd. Toen ze 't warm hadden gekregen van de hete drank, wilden ze weer naar buiten en Bess stelde voor om in het bos langs de duinen te zoeken, of er al bakkruidjes onder de bomen bloeiden. Ze waren wel met z'n zevenen of achten! Zo'n vrolijk troepje! Ze lachten en ze dolden samen. De wijde rokjes schommelden zo vrolijk bij het harde lopen. Zon en wind speelden door de takken van de bomen en ja, hier en daar bloeide heus al een vuurrood of geel bakkruidje. Ze waren echt blij. Net als jonge koetjes, die voor het eerst, na een lange winter, in de wei mogen rondspringen. En toen.... je begreep eigenlijk niet, hoe 't zo gauw gebeurde en waar het vandaan kwam,.... opeens had je 't weer, die stilte en daarna dat fluisteren. Ja, als je goed oplette, kon je toch merken dat Bess er mee begon:

- Dat van die aap, da's maar beuzelarij van Martien, maar weet je wat ze zeggen....?

-

- Wat zeggen ze dan Bess? -

- Ja, maar je mag 't aan niemand oververtellen. De burgemeester, als ie 't wist, dat ik het vertelde, hij zou me vast door de diender laten halen. -

Daar was een ogenblik grote stilte, want daar moesten ze over nadenken: als ze nu ooit zouden vertellen, wat Bess ging zeggen, dan zou die door de diender

worden opgepakt.... Wás dat even een gevaar! Toen zei er een: - En als ie je had opgepakt dan sloot hij je misschien wel op onder de toren. Daar zijn ratten. -

- Ratten is niks, - zei Martientje, - die hebben we eiges ook wel in de schuur, maar er heeft eens een lelijke vent onder de toren gezeten. Die hadden ze daar opgesloten en die schreeuwde de hele dag aan één stuk om er uit te mogen komen en ze deden toch de deur niet voor hem open. En als 't nu donker wordt in dat cachot, dan kan je die man nog horen schreeuwen. Ze zeggen, dat het niet om aan te horen is! Niet om aan te horen! -

Dat was een heerlijk griezelverhaal. Ze vergaten er even dat andere om, dat van Andertje, maar weer begon Bess:

- Als ik door jullie in 't cachot kom, dan vraag ik je nooit meer bij ons thuis te spelen. Eerst moeten jullie beloven, om niks te zeggen. Nooit! Aasn niemand niet!

-

Dat deden ze. Allemaal tegelijk deden ze het. Toen eerst zei Bess:

- Met dat kleine meisje, dat Andertje was, maar ze heette niet echt zo, sliep hij in de Vergulde Leeuw en de andere dag mocht hij van de burgemeester langs de huizen gaan en op de harmonica spelen en liedjes zingen en met zijn bellen rinkelen. -

- Als hij ging slapen, ging hij dan met al zijn rinkelbellen en zijn harmonica de bedstee in? - vroeg er een, maar ze werd uitgelachen. Met een muts vol rinkelende belletjes en dan nog van die grote aan je handen en voeten, kon je toch niet slapen gaan?

- Ja en dan had hij nog twee grote koperen deksels, die sloeg hij tegen elkaar. Daarom heet zo'n man een Koperen Ko! -

- Nu moeten jullie stil wezen en me niet aldoor in de rede vallen, - riep Bess, - anders vertel ik je niks! -

Toen begon weer het fluisteren:

- Maar de andere morgen toen de vrouw uit de Vergulde Leeuw eens ging kijken, omdat het zo stil was op de zolderkamer, waar die man sliep en omdat het al zo laat werd ook, toen vonden ze hem niet. Toen vonden ze alleen dat kleine kind en dat zat op de grond en speelde met de bellen van d'r vaders muts, want die had de kerel niet meegenomen. -

- Neen toch! 't Zal niet waar wezen! - fluisterden er een paar met verschrikte gezichten, want ze dachten aan hun eigen vaders en hoe vreselijk het wel wezen moest om heel alleen in een vreemde herberg op de grond te zitten en niet te weten, waar je vader was.

- O, zal 't soms niet waar wezen? - vroeg snibbige Bess. - Mijn eigen vader die weet het anders van de diender. En als je 't niet geloven wilt, dan laat je 't maar. Dan zal 'k wel niks meer zeggen! -

Toen vroegen ze, of Bess toch alsjeblieft door wou gaan. Ze zouden alles geloven. Want nu begon het verhaal pas echt spannend te worden. En Bess vertelde verder:

- Toen de vrouw van de Vergulde Leeuw zag, dat de kerel weg was uit die kamer toen liep ze gauw naar beneden, want ze is erg slim, vrouw Annemie. In éne liep ze naar de la, waar ze de centen bewaarde. Achter de toonbank was die la. Ze trok hem open.... Met een harde ruk trok ze die la open.... -

Even hield Bess op en keek de kring eens rond, of iedereen wel grote ogen opzette van nieuwsgierigheid. Nu, dat deden ze allen. Grote verschrikte ogen en monden, die van verbazing opengingen. Want hoe bestond het! Hoe dacht die vrouw Annemie zo gauw aan de la? En wat zou er nu wel voor vreselijks volgen? - Net, wat ze had gedacht, - fluisterde Bess en wachtte weer even om het verhaal goed spannend te maken, - de hele la leeg! Geen dubbeltje, geen cent was er meer over. En zij naar de diender. Zó als ze was, liep ze er heen. Ze had de kralen nog niet eens om. Ze had nergens meer tijd voor! En een geluk was 't nog, dat de diender net thuis was om brood te eten. Die ging dadelijk mee. Hij deed zijn sabel aan en hij keek, toen hij op de zolderkamer kwam, alsof hij het kleine meisje wel had op kunnen vreten, zo kwaad was hij op d'r vader. Want dat wisten ze zeker: die vent met z'n bellen en z'n liedjes, die Koperen Ko, die had de la leegggeschud en meegenomen. -

- 't Is toch schande! - riepen er een paar. En weer anderen zeiden het heel zacht: - Dan is Andertje d'r vader een dief. -

En weer anderen:

- 'k Zou niet graag willen, dat mijn vader een dief was! -

Ze zeiden het heel zacht tegen elkaar, maar je kon het toch wel goed horen.

Aan Bess kon je zien, dat ze er echt mee in haar schik was om iets te kunnen vertellen, dat geen van de vriendinnen wist en waarvan een ieder wel geschrokken scheen te wezen. Daarom vertelde ze heel vlug verder:

- Het kind lieten ze met de muts en de bellen op het zolderkamertje zitten en 't was nog zo klein, dat het wel geen benul scheen te hebben van wat er zo al gebeurde. Maar de diender liep op een draf naar de burgemeester. Die stond nog op pantoffels in zijn hemdsmouwen, maar omdat ie dadelijk zag, dat er iets bizonders was, mocht de veldwachter toch bij hem naar binnen en daar zat mevrouw ook met de kinderen en ze zouden net gaan brood eten.... -

- Toe nou, Bess, niet over dat brood eten vertellen. Maar wat zei de burgemeester? - riepen er een paar.

- O, de burgemeester, die zei dadelijk: Dat is een groot geheim. Daar mag niemand over praten. -

- Waarom zei ie dat? - wilden ze weten.

- Nou, dat kan je zó wel snappen. Als ze die man niet vonden en hoe zouden ze dat, want hij was al veel uren weg, dan bleef dat kind hier. Dat moesten ze wel in het dorp houden. Dat mocht dan niet weten, dat d'r vader een dief was. Dat was erg mooi van de burgemeester. Maar je mot niet denken, dat ie achter de dief niet aan was, hoor! Ze schreven lange brieven naar allerhand plaatsen en ze zeiden dat die man er zó uitzag en zó gekleed was en als ze hem pakten, dat ze hem dadelijk terug moesten zenden. Met de trein moesten ze hem terugzenden.... -

- 't Is toch zonde, - fluisterden de anderen en ze keken wat schrikachtig om zich heen, want 't kon toch best wezen, dat die kerel nog eens terugkwam en dan verschool hij zich misschien in het bos. Dan leefde hij misschien wel van muizen en kikkers net als gekke Joost, waarvan ze zeiden, dat hij in een hol in de duinen woonde.

- Als je een dief bent, dan kan je ook wel een moordenaar wezen, - zeiden ze tegen elkaar. - Dan kon 't best wezen, dat zo'n vent een scherp mes bij zich had en dat hij in 't bos rondzwierf. -

- Gekkentaal, - riep Bess toen. - 't Is al zo lang geleden gebeurd! Ja, die vent zal hier terugkomen! Neen, maar nu moet je goed luisteren. Toen ze hem dan nergens konden pakken, toen zei de burgemeester, dat het kind aan de gemeente hoorde. Dat was nu voortaan van ons dorp en daar mochten ze mee doen wat ze wilden. En toen vroeg de burgemeester aan een ieder, wie of dat kind wel bij zich zou willen nemen, dan zouden ze van de armenkas wat centen betalen voor d'r eten, want dat kind dat moest toch leven! En toen kwam Opoe Bouwer en die was ook al van de armen en die zei, dat zij 't kind wel hebben wou en dat het later voor haar zorgen kon, als ze nog ouwer wier. En toen vroegen ze aan dat kind, hoe het heette en toen zei het zo'n gekke naam en de burgemeester zei, dat het Frans was en geen mens kon hem uitspreken en toen.... en toen.... -

- Maar ze heet toch Andertje! - riep Martien. - Dat is toch zeker geen Frans! -

- Neen, - riep Bess, - dat zat zó: dat is al van jaren terug, toen ze pas bij Opoe in huis was en toen wou ze zo graag ook in 't boerenpak. Maar je begrijpt dat kon niet, want de ouwe kleren van dokter's Els, die kreeg ze om niet, maar niemand had er de centen voor over om mutsen en een jak en krullen en strikken voor haar te kopen. Toen zei ze eens, dat ze 't niet prettig vond om anders gekleed te wezen als wij allemaal en toen heeft Opoe Bouwer geantwoord: 'Nou je bent toch een andertje dan de anderen.' En 't kind schreide er om, maar iemand die er bij was en 't hoorde, die heeft toen gezegd: 'Ja net, daar hoef je niet om te schreien. Je bent wel een andertje, maar daarom hoef je niet minder te wezen'. En van toen af hebben ze haar Andertje genoemd en de burgemeester vond dat ze haar eigen naam en haar vader en alles maar vergeten moest. En zo is het allemaal gebeurd. -

Dit laatste zinnetje zei Bess nogal deftig en plechtig. Op zo'n manier zou meester of dominé het ook hebben gezegd. De meisjes om haar heen zuchtten er van, zoals je wel zuchten kunt, als iemand een heel spannend verhaal voorleest, dat dan opeens uit is. Maar één zei er:

- Dat was toch goed gezegd van die vrouw, die bij Opoe was, dat je wel anders wezen kon, maar dat je daarom niet minder hoefde te zijn. -

Maar daar kwam Bess tegen op: wat ze wel dacht! Als je vader een dief was, dan was je vanzelf minder. Je was anders, maar je was minder ook. Veel minder. Je hele leven lang had je niks te vertellen. Je had maar te werken en de minste te zijn. Zó hoorde het.

Als Bess het zei, zou 't wel zo wezen. Er was er geeneen, die het voor Andertje opnam.

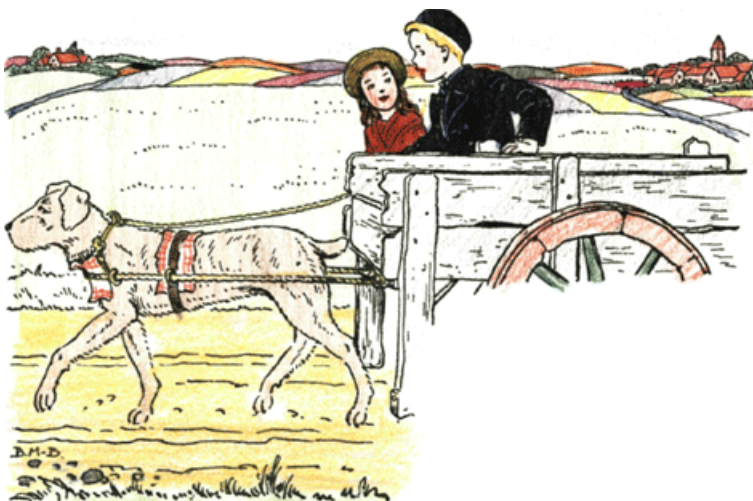
Ook waren ze er niks minder vrolijk om, nu ze het wisten van Andertje. Ze wilden weer dadelijk bakkruidjes gaan zoeken en samen pret maken. Maar daar had je Bess, die opeens heel hard en heel streng zei:

- En als jullie ooit een woord zegt van wat ik heb verteld, dan zal er iets vreselijks gebeuren. Dan zullen jullie huizen afbranden en je vee zal ziek worden en 't kan gebeuren, dat de zee over de duinen komt gespoeld en dan is er niks meer over! -

Daarbij zette ze zulke grote dreigende ogen op, dat ze allemaal bang werden, want je kon 't nooit weten: er gebeurden toch soms van die heel erge dingen. Dat was dan omdat iets moest gewroken worden en niemand wist echt waarvan de narigheid kwam. Dus beloofden ze het nog eens heel plechtig: nooit zouden ze iemand iets vertellen van wat Bess had gezegd. Ze staken daarbij een wijsvinger in de lucht want dat hoorde zo en toen kwetterden ze weer als vrolijke vogeltjes en waren blij, dat ze niet meer hoefden te fluisteren.

[III]

WAT EEN GELUK, DAT Andertje al die praatjes niet hoorde. Naast Jaap ging ze die Woensdagmiddag. Jaap zelf liep naast de kar, waar hij het wiel aan had gemaakt. Vóór de kar stapte de hond.

Met Jaap had Andertje het de dag nadat hij boos was weggelopen, al goed gemaakt.

- Ben je nog kwaad op me? - had ze gevraagd en ze had er zo kleintjes en treurig uitgezien, dat grote Jaap er verlegen van werd. Daarom deed hij iets wat hij anders nooit deed: hij trok haar even spelend aan het haar en gezegd heeft hij toen:

- Je bent niet goed, meid! Ja, 'k zal daar kwaad op je wezen! 'k Heb wel wat beters te doen! -

En nu liepen ze daar dan samen op de grote weg, die als je er maar lang genoeg op ging, je helemaal naar Middelburg kon brengen. Maar naar Middelburg hoefden ze niet. Neen, een eind verderop zouden ze een zijpad inslaan en dan bij de boeren langs.

- Een boer, - had Jaap gezegd, - die heeft altijd wel ouwe spullen. En dan mot je niet geloven, dat ie ze weggeeft! Niks hoor. Ruilen of betalen, dat moet je bij de boer. Nou, dat doen we dan. -

Andertje had moeite om de kar bij te houden, maar niet graag zou ze zijn achtergebleven. Ze deed een paar stappen en draafde dan weer even. Ze hijgde wat bij het spreken en aldoor was ze het gelukkigste meisje van de wereld.

- Mijn grotemoei, die wou eerst niet, dat ik meeinging. -

- Ouwe mensen, die snappen nooit niks. -

- Maar jouw moeder, die zei het, dat 'k mee moest om de hond. Dat ie beter voor de kar zou leren lopen, als zijn vrouw er bij was. Ik ben z'n vrouw. -

- Je bent nog maar een vrouwtje. Een krielkip ben je, maar de hond doet het prachtig. Of hij al zijn leven voor de wielen heeft gelopen. -

- En een mooi tuig heb je gemaakt, Jaap.... - Toen opeens, zoals Andertje het zo vaak had, kwam er dwars door het denken aan dat tuig, een andere gedachte en ze zei het ook:

- 'k Wou, dat jouw moeder mijn moeder was. Dan was jij mijn broer, Jaap! Dan was ik nooit meer alleen. -

- Och meid, dat ben je immers nou ook niet. Je hebt toch een Opoe en een heel dorp en.... en een hond heb je nou ook nog! Je moet niet altijd zo leuter. Je hebt het best goed. -

Dat was van Andertje zo grappig: 't éne ogenblik dacht ze ergens aan en nog geen seconde later vergat ze 't en dacht ze aan heel iets anders. Ook nu vergat ze het van het eenzaam-zijn. Ze dacht aan de hond:

- Jaap, hij moet toch een naam hebben. -

- Heeft hij al lang. -

- Al lang...? Dat kan toch niet? Hij kan toch zijn naam niet zeggen? Hij kan toch niet vertellen hoe hij heet? -

- Neen, maar iemand kan hem toch een naam geven? Die iemand dat ben ik. Zal 'k je laten zien, hoe hij er naar luistert? -

Andertje zweeg. Er was iets verdrietigs. Net een wolkje voor de zon. Even wist ze niet eens precies, waarom. Toen sprak ze 't opeens uit:

- Een hond, als die geen naam heeft.... en als ie dan een naam moet hebben, dan.... dan.... en als hij dan een eigen bazin heeft.... en dat ben ik toch.... dan moet die bazin hem toch zeker zijn naam geven? -

- Nou, schaaap, verzin er dan een. -

- Ja, maar ik weet geen naam, - zei Andertje nu met een erg benepen stem. Jaap lachte:

- Zie je nu wel? Je weet er geen en je wordt kwaad, als ik er een beden. Zal 'k je eens laten zien, hoe hij naar zijn nieuwe naam luistert? -

En zonder op het antwoord te wachten, deed hij eerst de kar stilstaan. Toen liep hij langs de hond naar voren:

- Liggen blijven. Lig. -

Dadelijk lag de hond op de grond vóór de kar. Zijn kop op de poten. Zijn ogen strak naar Jaap gericht. Deze liep een eind vooruit. Toen stond hij stil en riep: -

Sander, kom! -

Dadelijk stond de hond op en met de kar hobbelen achter hem aan, liep hij kwispelstaartend op Jaap toe.

- Nou? - riep deze en keek trots en zegevierend naar Andertje. Maar dat onnozele meisje trok een pruillipje:

- Sander is geen naam 't Is een gekke naam. Ik wil niet, dat mijn hond zo heet. De mensen zouden zeggen.... -

- Nou, wat dan nog? Ze zullen zeggen: Sander, dat rijmt op Ander! Daarvoor heb ik juist de naam bedacht. Dat hoort toch bij elkaar? -

En weer zei Andertje, wat ze al zo vaak had gedacht en gezegd:

- Ik heet niet Andertje. Ik heet Mignon. Dat is een veel mooiere naam. -

Daar kwam Jaap vlak voor haar staan De hond keek hen allebei aan, alsof hij klaar stond om op te springen, zo gauw die twee hem voor een stoeipartijtje zouden roepen. Maar Jaap dacht niet aan stoeien. Breed uit stond hij daar Net als een groot mens. Strak keek hij Andertje aan:

- Nou zal ik je eens wat zeggen, meid! Er is er geen een in 't hele dorp, die zo'n heidense naam kan uitspreken, of't moest de burgemeester wezen. En als je dit maar goed snappen wilt, dat je er een van ons dorp bent en dan heb je je maar te houden aan de naam, die ze je hebben gegeven. Een prachtnaam is het! 'k Zou er trots op wezen, als 'k jou was! 'k Wou, dat ze 't van mij zeiden, dat 'k anders was dan alle anderen, knapper en groter en sterker.... ja, niet dat jij dat bent hoor! Maar je bent toch veel dunner en vlugger en kleiner en leuker en.... nou ja, dacht je dat ik ooit al mijn dingen zou vertellen aan die stomme Mina's van ons dorp of aan de snaterende Jannetjes en Martienen? Ik niet hoor! Juist omdat jij anders bent! -

Nooit had Jaap zoveel woorden tegen haar gezegd. Ze werd er rood van tot in haar magere halsje. Als Jaap haar juist graag mocht omdat ze zo anders was, dan.... ja dan....

- En daarom noem ik de hond Sander. Da's ook een naam, die je nooit hoort. Da's ook een hond, die veel knapper is, veel meer moed in zijn ribbekast heeft dan alle andere honden van het dorp. Daarom. -

Even nog aarzelde Andertje. Ze dacht na: Jaap vond haar leuker dan de anderen van het dorp. Dan was 't eigenlijk wel fijn, als hij 'Andertje' zei. Maar de hond...

- Het is toch mijn hond en ik ben het vrouwtje. -

- Het is onze hond. Van ons allebei is ie. Da's veel leuker om iets samen te hebben. Jij bent het vrouwtje en ik het baasje! -

En zo had dan de hond een naam, die klonk als een klok: Sander! En samen gingen ze die middag naar de boerenerven, Jaap, Ander en Sander. Jaap deed het woord: of de boerin iets te ruilen of te verkopen had. Altijd begonnen ze met Jaap uit te lachen. Te ruilen of te verkopen nogal! Wat hij wel dacht, zo'n aap van een jongen. Maar Jaap liet zich niet verslaan. Zoals een lastige vlieg telkens

weer op iemands neus terugkomt, zo bleef hij aanhouden: dat ze zoveel jonge woerden hadden, heeft hij bij 't oprijden gezien. Hadden ze daar niet te veel van? Hij wist dat boer Jochem, een kilometer verder, graag een mooie woerd voor een jong haantje zou ruilen. En hoe zat het met dat gekapte hout? Gebruikten ze die dunne sprietten zelf in de oven? Hij wist anders, dat bakker Jansen graag wat van dat rijshout kopen zou....

Andertje's grote, grijze ogen sperde ze wijd open van verbazing en bewondering. Hoe durfde Jaap! Hoe wist hij het alles! Ze zag hoe de boeren en boerinnen al maar vriendelijker keken. En ja, ze wilden wel ruilen en ze wilden 't rijshout wel verkopen en ze vroegen hoe dat dan zat: was Jaap's vader handelaar geworden of vrachtrijder? Maar Jaap zei trots, dat hij zelf met handelen was begonnen en met de hondekar was hij een vrachtrijder in het klein. Hij deed het om de boeren te plezieren, omdat die zo'n eind van elkaar vandaan woonden.

- En dat meisje? Da's toch geen zusje. Je moeder heeft toch maar enkel jongens? -
- 't Is mijn zusje ook niet. 't Is een buur. 't Is Andertje van Opoe Bouwer. -

Dan werd Andertje verlegen, want 't was net, of de mensen haar zo raar aankeken, als Jaap haar naam zei. Van haar hoofdje naar haar klompjes en zo weer terug ook. Maar zeggen deden ze niks. Alleen zei er wel eens iemand 'zo, zo' en dat klonk dan ook al of ze kwaad op je waren. Maar de zoete, dikke melk, die ze bijna overal kregen, die smaakte best en hier of daar was er nog een dik beboterde snee krentenmik bij. Daardoor kon je 't minder leuke vergeten.

- 'k Heb best schik, - zei Andertje onder 't lopen en ze keek trots naar de kar, waarop nu een stapel rijshout, wat oud ijzer en een half houten hek lag. - Waar gaan we nu naar toe, Jaap? -

- Terug naar huis en eerst nog even aangaan bij boer Meuler. Da's een rijke hof. 't Kan best wezen, dat ik er goeie zaken doe. -

Andertje had haar neusje opgetrokken:

- Betje's vader! 'k Ga er niks graag heen. Betje heeft altijd wat om me te lachen of over me te smoezen. -

- Je mot ook geen 'Betje' zeggen, stommerd. Je vangt veel meer vliegen met stroop dan met azijn en als ze nou toch Bess wil genoemd zijn? -

- Ze heet Betje, - hield Andertje koppig vol. - Ik wil ook wel Mignon genoemd worden en toch zeggen ze Andertje. -

- Stom is het toch.... - ging Jaap zeggen, maar op dat ogenblik kwam er in de verte iets over de landweg gezwaaid, dat hem stokstijf deed staan. Omdat hij daarbij aan de kar trok, liep ook de gele hond Sander niet verder. Alle drie keken ze naar wat daar aankwam. Jaap wist het 't eerst: uit het hek van boer Meuler was het gekomen en het was.... het was.... ja het was een 'vélecepé!' Zo'n hoge. Een groot wiel en een klein. Wie zat daarop? Nu, wie anders dan Toon,

rijke Meuler zijn zoontje. In 't eigen ogenblik wist Jaap, dat niet Toon, maar hijzelf de eerste had moeten wezen, die in het dorp op zo'n nieuw ding reed. Natuurlijk had de boer het voor Toon gekocht en natuurlijk kon het jog er niet eens op rijden! Wat een gezwaai en gestuntel! Temet viel hij nog met z'n kop in 't zand!

Dat was wat Jaap dacht, terwijl ze 't vreemde gevaarte zagen aankomen. Maar Andertje was één en al bewondering. Want hoe bestond het, dat een mens rijden kon op één hoog wiel? Nooit had ze zo iets gezien. Ja er kwispelde nog wel zo'n heel klein wieltje achteraan, maar dat mocht geen naam hebben. 't Was compleet een wonder.

Maar ook de derde toeschouwer, ook Sander had zo zijn eigen gedachten en die waren weer heel anders dan van de twee mensenkinderen. Ook hij had nog nooit zo'n vreemd ding op de weg gezien, maar van 't eerste ogenblik af, dát hij het zag, wist hij, dat hij er een hekel aan had. En niet maar zo'n klein beetje hekel, maar een felle hondehaat. Het ding haakte en rammelde en er zat iets bovenop. Daarom was het een vijand van zijn nieuwe vrouwtje en van zijn baas. Dat ding kwam recht op hen aangezwaaid en een hond was er om zijn bazen te bewaken. Dus kwam er uit Sander's keel een machtig gebrom. Tegelijk sprong hij de weg op. De kar met het ijzer en de rest van de rommel rammelde lustig achter hem aan en recht op Toon van rijke boer Meuler rende Sander op zijn vlugge poten.

- Sander, hier! - riep Jaap en ook Andertje probeerde de hondenaam uit te schreeuwen. Maar van schrik kwam er geen geluid over haar lippen. 't Zou ook niets hebben gegeven. Sander vond dat hij zijn hondeplicht beter kende dan zijn bazen, dus stormde hij met grote vaart op de toch al wankelende, slingerende Toon toe. Die zag het gevaar, liet zich van de fiets vallen, had net tijd om over het hek van een weiland te klimmen en zag toen, hoe de kar tegen het blinkende stuur en zijn prachtige wiel bonsde. En daar begon het schelden! Veilig achter het hek somde Toon alle

vreselijke dingen op, die zijn vader doen zou: de hond zou hij doodschieten, de kar, die kreeg Jaap van zijn leven niet meer terug. Hem-

zelf zou zijn vader met een knuppel voor zijn broek slaan. En tussen al die verwensingen door klonk het woedend geblaf van Sander. Andertje stond te trillen van angst. Maar Jaap pakte de hond stevig bij de halsband, gaf hem een korte tik op zijn snoet en zei, dat hij 'koest' moest wezen en onder de kar gaan liggen. Toen dat gebeurd was, zei Jaap:

- Nou wat dan nog? Je bent toch niet kapot? -
- Neen maar mijn nieuwe vélecepé! - gilte de ander. - Die kan jouw vader aan de mijne betalen, jongetje, als je dat maar weet! -
- Betalen nog al! - grijnsde Jaap. - Da's toch een karwei van niks? Dat ding heb ik zó weer in elkaar gezet! Niks aan! -

Meteen had Jaap de fiets (geen gewone, zoals wij ze nu hebben, maar een ouderwetse, zoals op het plaatje staat) opgepakt. Net, wat hij dacht: het stuur stond scheef. Hij zou wel eens even....

Maar daar had je Toon achter het hek:

- Zal je er afblijven met je poten? 'k Zal 't aan mijn vader zeggen! 'k Ga er mee naar de burgemeester! -

Maar Jaap lachte. Veel te goed wist hij, dat Toon achter het hek zou blijven, zolang de hond daar op hem lag te loeren. Met één flinke ruk had hij het stuur weer recht getrokken. Toen bedacht hij, dat dit nu juist een mooie kans voor hem was. Nu zou hij Andertje eens tonen, hoe een flinke jongen op zo'n ding vooruit kon komen. Zijn klompen gooide hij uit. Die hinderden hem, want het was maar een smal opstapje, vóór je boven op dat hoge zadel zat. Net breed genoeg was het voor een paar tenen.

- Pas op de hond! - riep hij Andertje toe en daar reed hij weg! Wat dat Andertje grote ogen opzette! Altijd had ze 't wel geweten, dat er geen jongen op het dorp was, zo flink als Jaap, maar dat hij zo knap was.... neen, dat kon ze maar niet begrijpen. Boven op een hoog wiel zitten en dan daarmee voortrollen, zonder dat iemand je trok. Ze vergat er Toon om en klapte in de handen van plezier.

Ja, maar Toon vergat haar niet. Wat werd dat jog kwaad! Hij stikte haast in de scheldwoorden, maar telkens als hij proberen wou om over het hek te klimmen dan was daar Sander, die de kar en zijn vrouwtje en de hele weg bewaakte.

- Je blijft achter je hek! - grauwde Sander en liet zijn grote witte tanden zien. Van scheldende jongens hield Sander niet en hij had voor goed een hekel aan Toon. Maar hij hoefde niet lang te snauwen en te grauwen, want daar kwam zijn eigen baasje al terug. Die sprong van het wiel en zette het tegen het hek bij Toon:

- Een beste vélecepé, maar je mot er op weten te rijden. Nou adjuus! We motten verder, Ander en ik, en bedankt voor 't ritje! -

Daar gingen ze weer gedrieën. Toon, nog achter het hek uit angst voor die

kwaje hond, leek net een nijdige, kalkoense haan. Jaap moest er om lachen. Andertje niet:

- Nu gaan we toch zeker niet naar Toon's vader voor de handel? - vroeg ze benepen.
- Hij zal zo kwaad wezen! En misschien neemt ie ons wel de kar af en Sander erbij.

-

- Hij zal wijzer wezen, - blufte Jaap. - 'k Ben voor Toon's vader niet bang! - Maar zachtjes zei hij er nog achteraan: - En hij is niet thuis ook. 'k Heb hem naar stad zien rijden. -

Zeker zou Jaap het erf van boer Meuler zijn opgegaan om er met de boerin zijn handel te drijven, als er niet iets gebeurd was, dat alles in de war stuurde. Want nog waren ze niet bij 't hek van de boerenhoeve of uit een zijweg, een van de boslanen, kwam een gichelende troep meisjes. Dadelijk wist Andertje: Betje met haar vriendinnen. Haar gezichtje werd rood van schrik. 't Waren plaaggeesten en ze wist nooit precies, wat ze antwoorden moest, als ze van die nare dingen tegen haar zeiden. Kijk, daar had je het al: ze keken naar haar en ze lachten. Eén wees er naar de kar. Ze fluisterden. Weer lachten ze. Jaap deed, alsof hij ze niet zag. Hij liep maar door. Naast Sander ging hij. Zij liep achter de wagen. Ze keek naar de grond, alsof ze zich schaamde. En er was toch niks om beschaamd over te wezen. Daar opeens riep Betje:

- Ander heeft een koets met een koetsier voor d'r eigen. Waarom loop je er achteraan? -

- Rijkemans gerij!! - riep een ander. En weer een:

- 't Is d'r trouwkoets! -

- De bruijom loopt er voor! Op z'n klompen! -

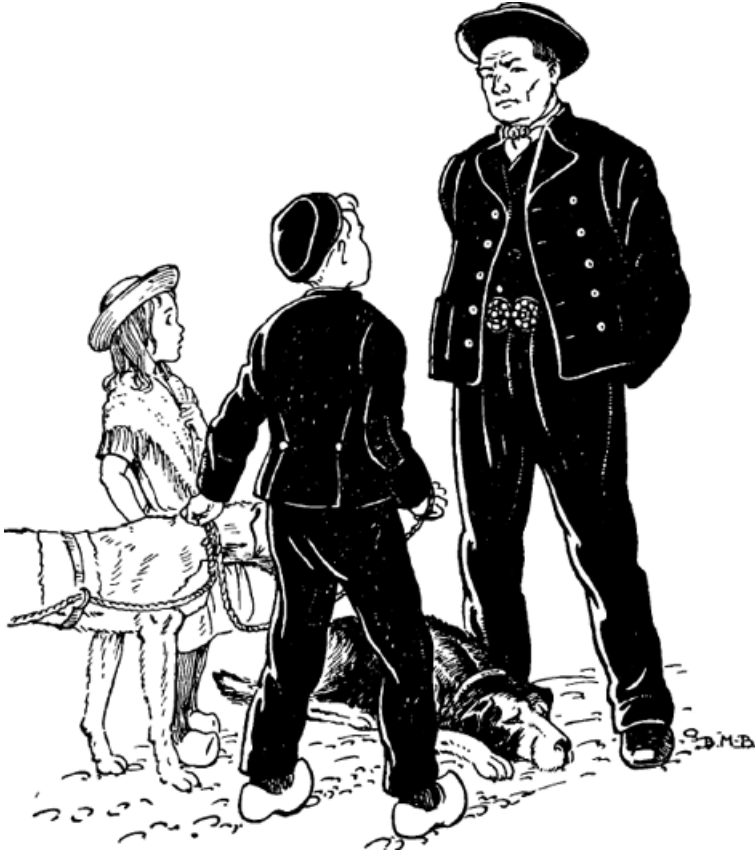
Toen was 't opeens uit met Jaap's geduld. Woedend draaide hij zich om en met een sprong stond hij voor de plagende meisjesgroep. Maar wat er toen gebeurde, ging allemaal zo snel, dat het haast niet te vertellen is. Want Sander had ook zijn gedachten. Zijn hondengedachten. Die waren: het baasje springt. Hij gaat vechten tegen die rokken en mutsen. Daar moet ik bij zijn. Nou wordt het pas leuk! Terwijl de hond het dacht, sleepte hij de wagen al mee naar het oorlogsterrein. Er was een gegil van veel meisjesstemmen, een geblaf en gebrom van een hond.... Van één hond?

Neen, op hetzelfde ogenblik kwam van boer Meuler's erf de grote waakhond aangestormd. Die had een vervaarlijke stem. Die bromde, alsof het ergens donderde. Die had een muil met de sterkste tanden van heel de wereld en die vloog me daar op Sander aan en pakte hem in zijn magere nek. En Sander beet ook al, waar hij bijten kon. Het hek en het oud ijzer en het rijshout rammelden en rolden van de kar over de vechtenden. Jaap schreeuwde 'koest' en 'stil' en hij probeerde tussen de honden te komen, maar niets hielp, want ze hadden echt schik in het

gevecht. En daar kwam warempel Toon ook nog aan. Op de ouderwetse fiets met het hoge wiel. Die begon zijn grote waakhond op te hitsen tegen Sander: - Vooruit, Nero! Kraak hem zijn botten. Vreet ze maar alle drie op. Dat boevenpak, - En nog meer hitste hij de hond aan:

- Boeven, Nero! Boeven! Pas er op! -

't Was Andertje, die het eerst het gerij van boer Meuler zag aankomen. Al was

ze daar een ogenblik van te voren ook nog zo bang voor geweest, nu zuchtte ze van blijdschap, want dat was tenminste een groot mens. Die zou toch zeker wel zorgen, dat de twee honden elkaar niet opaten of stukbeten. En jawel hoor. Nog

terwijl hij kwam aangereden had hij het van uit zijn boerenwagen geroepen:

- Nero, hier! -

Dat was pas een stem! En wat was die Nero bang! Toen hij 't geluid van zijn baas hoorde, liet hij meteen Sander los en hij leek wel op zijn buik naar de boer te kruipen. Jaap hield Sander vast. Zijn hand zag rood van het bloed uit een scheur in Sander's vel. 't Was opeens heel stil geworden.

- Wat is dat hier allemaal? - vroeg de boer streng.

Daar begon Toon:

- Die lelijke hond, vader, die heeft me van de vélecepé afgegooid. Met de kar achter hem aan heeft hij de vélecepé stuk gereden. -

- En toen heeft Jaap hem op ons afgestuurd, - riep Betje - en als Nero niet gekomen was, dan had hij ons wel al te gaar aan stukken gescheurd! -

- Nou, nou, - kalmeerde de boer. - Als jullie met z'n allen meisjes samen bent, dan zal je wel geplaagd hebben. -

Maar neen, ze zeiden, dat ze niks gedaan hadden. Nog geen vinger hadden ze naar Jaap of naar de hond uitgestoken.

- Nou jij, Jaap, - zei boer Meuler. - Wat heb jij te zeggen? -

- Ze plaagden Andertje, - zei Jaap.

- Zo, en moest jij daarom de hond op de meisjes afsturen? -

- Hij ging uit zichzelf, baas. Hij verdedigt zijn mensen. -

- Zo, zo! Van wie is die hond eigenlijk? -

- Van Andertje, baas. -

- Hoe komt ze daar aan? Heeft Opoe Bouwer dan een hond? -

- Hij is haar nagelopen. Ze hadden hem willen verdrinken en toen kwam hij bij Andertje en hij slaapt en eet bij ons. -

- Wel, wel! Hè 'k van z'n leven! En wat is dat met die vélecepé, Jaap? -

- Hij heeft me er afgesmeten! - gilte Toon. Maar zijn vader keek streng:

- 'k Wil 't van Jaap horen, Toon. -

- Hij deed zo gek op die vélecepé, baas. Hij kon nog niet goed rijden en dat vond de hond vervelend en ik kon hem niet meer houden en Toon sprong er af en klom over een hek en ik heb het stuur weer recht gebogen en toen ben ik er even op gaan rijden. Om te zien of alles in orde was en toen was Toon kwaad. -

- Een mooie boel, - bromde de boer. - Dus Andertje heeft een hond, die niemand baas kan en jullie loopt maar de weg over met dat dier. Nou, daar zal je meer van horen. Vort, Nero! Naar je hok. Toon, neem de vélecepé mee en berg hem in de schuur. En Bess, wat zal 't wezen? Klimmen er een paar van jullie bij me in de wagen en brengen we de boel naar stal? -

Een gejuich uit al die meisjesmonden. Als katjes klommen ze tegen de wagen op. Daar nam de boer de leidsels. Nog altijd stond Andertje daar met haar angstige

witte gezichtje. Nu hadden ze pret, de meisjes. Zij niet. Naar haar keek niemand meer om. Zij was geen rijke boerendochter zoals Betje. Zij was enkel Andertje, het buurmeisje van Jaap. Maar net toen de boer zou wegrijden, keek hij om het zeil van de huifkar. Daar keek hij haar aan! Nu zou hij zeker een heel boos woord tegen haar zeggen. Ze schrok zo dat ze hem alleen maar kon aanstaren. En toen zei hij op eens:

- Een andere keer neem ik jou ook eens mee, hoor! En dan rijden we zo hard tot je er rode wangen van krijgt. -

Neen, zo iets was niet te begrijpen. Mensen, waarvan je dacht, dat ze heel boos waren, die waren dan in éne lief.... Hoe bestond het! -

- Kom, - zei Jaap, - sta niet te suffen. We hebben ons eigen gerij. Die boer hebben wij niet van node. -

[IV]

ANDER, KOM ES! -

't Was Keetje, die het riep. Die stond met Jewanne 't Was nog vóór schooltijd en ze hadden een mooi, lang springtouw bij zich.

- Doe je mee? - vroegen ze al van ver. Ja, dat wou Andertje wel. In de bocht springen, dat deed ze graag en met Keetje en Jewanne was ze goeie vrienden. Die plaagden niet, zoals Betje en de anderen. Om beurten mochten ze springen. Wie niet sprong, die zwaaide met de ander het touw.

Ze sprongen, ze zongen er een liedje bij, klaptten in hun handen, draaiden al springende een halve slag om. Andertje was de lenigste, de vlugste.

Ook had ze geen last van lange rokken zoals die in het boerenjak. Ze werden er moe en warm van. Ze lieten het touw even slap hangen. Keetje was de eerste, die 't toen zag:

- Kijk, een nieuw kind! -

- Wat een gekke jurk, - zei Jewantje.

Andertje zweeg. Ze staarde. Ja, zeker was 't een nieuw kind voor school. 't Zou wel bij haar in de klas zitten. 't Leek zowat even oud te zijn. En 't had - dat zag ze dadelijk en daar was ze blij om - geen boerenkleren aan. Een eigen lei en sponzedoos had ze in de hand.

- Ze draagt laarzen op een weekse dag, - zei Kee nog eens en Jewanne peinsde:

- Mijn moeder zegt altijd: 'stille armoei', als ze er zo een ziet in 't fluweel, met een scheur in de jurk. -

Jewantje zette er een oud-wijs gezichtje bij en dat was ze ook: jong, maar vroeg oud en wijs. Nu zag ook Andertje het. Ze had eerst enkel de prachtige jurk van

rood fluweel gezien. Zo glanzend en zacht. Als ze toch ooit zo'n jurk zou mogen hebben, heeft ze gedacht. Maar nu zag ze de scheur. Onder de arm liep die. 't Zag er opeens slordig uit. Zou het nieuwe kind het weten....?

Daar klapte meester in de handen. Hij stond op de stoep bij de schooldeur.

Meester had een grijze baard. Hij was oud, maar lief. In zijn tuin groeide zoethout. Dat kon je eten. En radijsjes had hij ook. Met Keetje en de anderen liep ze hard op de school toe. 't Nieuwe kind bleef helemaal achteraan.

- Dag meester! - Dag Keetje. - Dag meester. - Gemorgen Jewantje. - Dag meester. - Zo Andertje, de hond niet meegebracht? -

Samen schoven ze de school binnen. Daar had je elk je eigen bank. Ze zaten er met alle zes klassen in één lokaal. Dat was gezellig en 's winters was er een grote potkachel. Als je daar dicht bij zat dan kon je er platte bonen poffen. Op de punt van de griffel stak je een boon en die hield je net zo lang tegen de warme kachel tot hij 'pof' zei en dan at je hem op. Vandaag was de kachel niet aan. 't Hoefde niet van meester, zei Gillis, de kwekeling. 't Was al half Maart en buiten was 't voorjaar. Naast Jewanne zat Andertje. Op de zevende rij en prettig dicht bij 't raam. Daar kwam meester zelf 't lokaal in. Achter hem liep het nieuwe kind. Meester keek eens in 't rond. Zeker om te weten, of er nog plaats was voor een nieuweling. Daar riep hij opeens:

- Jewanne, kom jij nu eens hier op deze bank. Daar kan je nog wel bij inschuiven. Dan komt er een plaats voor Loesje vrij. Die kan dan naast Andertje zitten. -

Loesje heette het kind! Wat een prachtnaam! Andertje meende, dat een meisje met een naam als 'Loesje' wel heel gelukkig moest wezen. Veel gelukkiger dan als je Andertje werd genoemd. 't Leek een goeie, een gelukkige morgen te worden, want nu had ze dat zachte fluweel van de jurk vlak naast zich. Nu kon ze er zo ongemerkt wel eens met de vingers over strijken.

- Hoe heet je? - zei het nieuwe kind. En Andertje wist later niet eens, waarom ze het gedaan had, maar alsof het heel gewoon was, zei ze:

- Mignon heet ik. -

En wat was dat nu een heerlijk wonder: het nieuwe kind lachte niet. Het zei alleen: 'Mignon, zo heet mijn tante ook.' En ze vond het niks geen moeilijke naam om uit te spreken. Ze zei het net zo gemakkelijk, als een ander 'Dannetje' of 'Kee' zou zeggen. Andertje was zo in haar schik. Wat fijn, dat meester het nieuwe kind juist naast haar had gezet, want vast zouden ze vriendinnen worden. Iemand, die je naam wist uit te spreken, zoals haar vader het deed, dat was iets heel bijzonders. Ze wou dadelijk iets liefs terug doen:

- Weet je, dat je een scheur in je jurk hebt? -

- O die! - zei Loesje en lichtte de arm even op, keek naar de scheur, wreef er even over en scheen het niets erg te vinden:

- Die scheur is er al zo lang. 't Hindert niet. 't Wordt gauw zomer, dan doe ik mijn zomerjurk aan. -

Maar zo had Andertje het niet bedoeld. Ze wilde lief wezen voor de nieuwelinge. Ze wilde ook iets liefs dóén. Dus drong ze aan:

- Na schooltijd, vanmiddag, moet je maar met me meegaan. Dan neem ik een draad uit Opoe's werkmant en dan maak ik de scheur weer heel. -

Loesje keek verbaasd. Toen lachte ze:

- Dat je daar zoveel om geeft! Scheuren moeten er ook zijn! Wat moeten we nu doen? -

- Eerst sommen en als die af zijn, dan wachten we, tot Gillis met de andere klas klaar is. Dan komt die en die leert ons zinnen maken. Leuk is dat. -

In een ommezien waren Andertje's sommen klaar, want ze kon goed rekenen. Ook Loesje had er geen moeite mee. Alleen moest ze telkens opkijken naar meester, die in de hoogste klas les gaf. Daar hadden ze aardrijkskunde en Loesje fluisterde, dat ze Parijs en Brussel al op de kaart kon aanwijzen. Dat vond Andertje buitengewoon knap. Maar ze wou zelf ook knap lijken tegenover Loesje. Toen dus de sommen af waren en ze niks hadden te doen dan te wachten tot Gillis zou komen, begon Andertje een poppetje op de lei te tekenen. De griffel gaf het poppetje een prachtige bos haar. Ook droeg het schoenen en geen klompen. Je kon duidelijk zien, dat het een klein meisje voorstelde. Ze wilde haar lei aan het buurmeisje tonen, maar daar zag ze hoe die een huis getekend had. Een huis met bomen er omheen en de rook kwam uit de schoorsteen, net als op een echt huis. Zo mooi als Loesje, wist ze toen opeens heel zeker, zou ze nooit kunnen tekenen. 't Maakte haar een beetje verdrietig, maar toch kon ze niet laten ook haar eigen poppetje te laten zien. En toen was alles weer prettig, want Loesje zei niet dat ze haar eigen huis veel mooier vond. Ze zei alleen:

- Prachtig, dat haar. Zo dik en zo echt. Die armen heb je ook knap getekend. Je hebt zeker talent. We zullen samen altijd tekenen en ik zal vader's kleurkrijt meebrengen. -

Andertje wist niet wat het woord 'talent' betekende, maar dat hoefde ook niet. Uit de klank van Loesje's stem en uit hoe ze je aankeek begreep ze, dat het iets prettigs betekende.

Daar kwam meester even langs hun bank gewandeld. Hij keek eens naar wat ze uitvoerden. Daar zag hij de leien. Hij nam ze ieder in een hand en hield ze hoog boven zijn hoofd, zodat de hele klas de tekeningen zien kon:

- Kijk, - riep hij toen, - zo moesten jullie nu ook doen, zoals Andertje en Loesje. Zulke mooie tekeningen maken terwijl je op Gillis wachten moet. Dat is veel beter dan al dat gebabbel en gesnoep! -

En toen nog eens tegen Loesje alleen:

- Nu, ik kan wel zien, dat jouw vader schilder is. Je moet maar net zo knap als hij met de verf worden, dan kan je van ons dorp mooie schilderijen maken en misschien wel van de zee ook. -

Toen wandelde meester weer rustig verder, maar Andertje begreep nu, waarom

Loesje's huis zo prachtig was getekend: haar vader was schilder. Meteen wist ze ook, wat Opoe zei van de schilders die naar het dorp kwamen om daar een tijdlang te wonen en met verf te kladderen: 'Allemaal armoeizaaiers' had Opoe vaak gezegd. 'Van verf op een doekie kan je niet leven. Je kunt beter een vet varken houden.' Toen begreep Andertje het ook van die scheur. Loesje's moeder had zeker geen centen om garen te kopen. Nu maar, daar zou zij dan wel voor zorgen. Al leefde Opoe dan van de bedeling, een op overschieten!

Diezelfde middag nog, na vieren, troonde ze Loesje mee naar Opoe's huisje. Al van ver kwam Sander haar tegemoet. Die sprong en kwispelde en blafte van plezier.

- Jouw hond? - vroeg Loesje.

- Van mij en van Jaap. -

- Wie is Jaap? -

- Buurvrouw Piete is zijn moeder. Hij gaat al gauw van school af. -

- Is dat je vriendje? -

Wás Jaap een vriendje? Andertje vond niet dat het woord bij hem paste. Als iemand groot en sterk was, kon je hem dan wel 'vriendje' noemen?

- 't Is geen vriendje. 't Is mijn grote buur. -

Andertje lichtte onder 't spreken de klink van de achterdeur. Opoe was er niet. Zeker om boodschappen naar het dorp. Maar Ander wist de weg in het kabinet. Daar stond het werkmandje. Daaruit haalde ze naald en draad:

- Je hoeft je jurk niet uit te trekken. Ik naai het zó wel. -

Loesje had er niet eens aan gedacht om de jurk uit te trekken. Ze keek heel aandachtig naar een oude klok, die tegen de muur hing. Terwijl Andertje de scheur in de rood fluwelen jurk met een zwarte draad bij elkaar trok, sprak Loesje over de klok: dat het een heel mooie was. Haar vader had haar alles van klokken verteld. Van lelijke en van mooie. Van oude en van nieuwe. Deze was oud en mooi. Naar de scheur keek ze geen enkele maal. Ook niet, toen die weer dicht was. Ze bedankte Andertje niet. 't Was net of ze het niet eens merkte, dat er iets met haar kleren gebeurde. Maar Andertje zelf was trots op haar werk. Zo, dat was weer netjes. Handig met de naald moest je wezen, zei Opoe, dan kwam je in de wereld goed vooruit. Ze keek naar Loesje, in haar fluwelen jurk, zoals ze naar een mooie eigen pop zou hebben gekeken en daar opeens zei ze, waar ze al een paar dagen mee rondliep:

- Morgen verjaar ik. -

- Ben je morgen jarig? - vroeg Loesje en keerde zich van de klok naar Andertje.

- Krijg je dan verjaarsvisite? -

Andertje werd verlegen door die vraag. 't Was niet prettig om tegenover de nieuwe vriendin te moeten zeggen, dat Opoe van de armen werd bedeed. Heel vlug bedacht ze iets, dat geen leugentje was en waardoor de verjaardag toch wel deftiger scheen te worden:

- Misschien bakt mijn Opoe wel koeken. -

Maar Loesje zei:

- Verjaarsvisite is vervelend. Als je morgen bij mij komt, zal ik je mooie dingen laten zien. Dat is veel leuker. -

- Meen je het? - vroeg Andertje en ze bloosde van trots en van plezier.

Loesje zou waarschijnlijk op die vraag niet hebben geantwoord, want als ze 't niet meende, waarom zou ze het dan hebben gevraagd. Maar ze kón niet antwoorden ook, want Sander, die al die tijd rustig op de drempel van het kleine huisje had gelegen, was eensklaps opgesprongen en verwoed blafte hij tegen iemand, die het hekje was binnengekomen. Stijf van schrik stond Andertje, want dat was.... ja, dat was, waar ze al die tijd al bang voor geweest was, dat was Goeienbloed, de veldwachter. O, nu kwam hij haar halen. Omdat Sander die keer met Jaap en haar zo te keer was gegaan tegen Toon en Betje van boer Meuler. Daarom kwam hij....

- De diender, - fluisterde ze en ze keek met grote, bange ogen recht in Loesje's gezicht.

Maar die was voor dienders niet bang. Die had een goed geweten zonder kwaje honden. Daarom zei die heel verbaasd:

- Ben je bang voor een veldwachter? Waarom? -

Maar daar was de grote man zelf al over de drempel gewandeld. De hond liep hem brommend na, klaar om hem in zijn benen te happen.

- Zo, - zei de zware stem. - Het corpus delicti is thuis en de ongelukkige bezitster ook. -

Andertje vond het nare woorden. Want wie was er ongelukkig en wie was er een bezitster en wat betekende dat andere scheldwoord? Maar ze wou heel beleefd zijn, want zo had Opoe het haar geleerd: voor de overheid moet je de minste wezen en de peliesie, daar kan je altijd maar het best met een buiging aan voorbijgaan. Dus zei ze:

- Gemiddag Goeienbloed. Opoe is niet thuis. Maar als je zitten wilt.... - Meteen stofte ze de zitting van Opoe's leunstoel af met een punt van haar schortje.

- Laat maar kind. Ik kom niet voor Opoe. 't Is om jou te doen. -

Alsof de grond onder haar voeten zwaaide en schudde, zo voelde dat arme Andertje het.

- Ik kom met een boodschap van de burgemeester en je moest direct bij hem komen. Met de hond, heeft ie gezegd. Ja, Zijn Edelachtbare heeft niet veel tijd. Er zijn veel zaken te behandelen. Jouw zakie is om vijf uur precies. -

Andertje durfde niet op te kijken. Bevend deed ze haar vraag:

- Moet ik dan.... moet ik.... op het raadhuis? -

- Hoeft niet. Grote zaken komen op het raadhuis. De kleine kan Zijn Edelachtbare wel op de villa af. Hond meenemen. Aan een sterk touw. Vooruit. Niet meer talmen. Zet je hoed maar op en kijk niet, of ze je naar de galg slepen. -

- 'k Mot weg, - zei Andertje met benepen stem tegen Loesje. Onderwijl zette ze het hoedje op en ze deed een touw om Sander's nek.

- Mag 'k mee? - vroeg Loesje. Maar de diender keek streng:

- Daar is geen order voor gegeven. Andertje van Opoe Bouwer, staat er in mijn opdracht en een gele hond. -

Daar ging Andertje. Daar stapte ze de weg over. Neen, gelukkig niet naast Goeienbloed. Die ging een andere kant uit. Loesje bracht haar tot de oprijlaan van burgemeester's villa. Of de hond iemand had gebeten, vroeg ze en toen ze 't verhaal hoorde van Toon en van Bess, toen lachte ze er om.

- Ze zeggen, dat er mooie schilderijen en beelden in 't huis van de burgemeester zijn, - zei ze, vóór ze afscheid nam. - Je moet goed uitkijken en me er alles van vertellen en morgen met je verjaardag kom je bij mij. -

Andertje heeft toen wel van 'ja ' geknikt, maar het zeker geweten, dat ze bij de burgemeester nooit rond zou durven kijken en eigenlijk kon het haar ook zo

veel niet schelen, of er platen aan de muur hingen. Heel voorzichtig heeft ze aan de bel van het grote huis getrokken. Op de stoep stond ze met Sander. Ze was blij, dat ze de hond had moeten meenemen. Nu was ze toch niet zo heel erg alleen. Kaatje van moei Nelie deed de deur open. Ander kende Kaatje wel. Erg deftig was je, als je bij de burgemeester diende. Ze droeg een wit schort over het blauwe en al was 't in de week, toch droeg ze de gouden strikken en krullen aan de muts. Ze zei alleen:

- Klompen op de mat laten staan. -

Toen wenkte ze haar en met de hond liep ze een lange gang door op prachtige witte stenen en aan 't eind deed Kaatje een deur open en ja, nu was ze dan binnen. De deur ging achter haar dicht en hier stond ze nu tegenover de burgemeester, die ze nooit anders gezien had dan met een hoed op en die er nu gek kaal uitzag in zijn blote hoofd.

- Zo, Andertje, kom jij eens wat dichterbij. -

Ze deed het schoorvoetend.

- En is dat nu die heel erg kwade hond? -

Sander antwoordde niet en Andertje zweeg.

- Wel, wel, wat een moed hebben jullie met je tweeën! Maar weet je wel, meisje, dat er klachten over de hond zijn in het dorp? -

Andertje knikte van 'ja'. Sander hapte naar een vroege vlieg.

- Je begrijpt wel, dat ik dat niet mag toestaan Als je de hond niet baas bent, mag je hem niet houden. -

Andertje voelde tranen opkomen. Sander voelde een vlo op zijn rug lopen en beet er verwoed naar.

- Hoe kom je eigenlijk aan die hond, Andertje? -

- Ze wilden hem verdrinken. Ze hadden een steen om zijn nek gedaan, Edele Acht, - fluisterde Andertje, die van Goeienbloed goed begrepen had, hoe je tegen een burgemeester moest spreken.

- Zo, en heb jij hem toen gered? -

- Hij kwam naar me toe en hij was lief en ik knoopte het touw los en hij hieuw van me en ik hieuw van hem en hij mocht van buurvrouw Piete bij haar slapen en eten ook en Jaap zijn kar trekt hij voort. -

- Ja, dat is nu alles goed en wel, Andertje. Ik begrijp best dat de hond van zo'n aardig klein meisje houdt. Dat zou ik in zijn plaats ook doen. Maar daarom hoeft hij toch Toon niet van de fiets te gooien of de kleine Bess met haar vriendinnen aan te vallen. -

- Hij heeft er erg spijt van, - zei Andertje. - Is 't niet Sander, je hebt wel erge spijt?

-

Sander kwispelde en keek lief naar zijn vrouwtje. Burgemeester glimlachte een heel klein beetje. Toen zei hij:

- Kijk eens, je mag de hond wei houden, maar dan moet ik er zeker van wezen dat hij geen kwaad meer doet, want als straks de lammetjes in de wei komen, dan kon hij daar ook wel eens achteraan gaan jagen. Dat zou je toch zelf niet graag willen, dat hij die beestjes zou bijten, of dat ze hun pootjes braken bij 't vluchten? We zullen dus voor de hond een goedzittende muilkorf laten maken. Die moet hij altijd dragen, als hij buiten los loopt. Als hij de muilkorf niet aan heeft dan moet hij goed worden vastgehouden aan een touw. Misschien, als hij wat ouder is, dat hij dan wijzer zal zijn en niet meer op alles aanstuiven zal en dan kan hij weer zonder muilkorf lopen.

-

't Was zeker omdat Sander het heel zachte snikje hoorde, dat zijn vrouwtje slaakte, want hij sprong plotseling tegen haar op, lei zijn beide poten op haar schouders en likte een traan van elke wang weg.

- Nou, nou, ik zie het al, - lachte de burgemeester. - Je hebt een beste vriend aan hem. En vertel me nu eens Andertje, hoe oud ben je al? -

- Morgen wordt ik negen jaar, - zei Andertje heel zacht, want in die oude tijd waren de meisjes nog eerbiedig en verlegen voor burgemeesters.

- Word jij morgen al negen jaar, Andertje? - vroeg de burgemeester en je kon goed merken, dat hij erg verbaasd was. - Maar dan ben jij morgen een jarig meisje! En wat heb je nu al zo op je verlanglijst staan? -

Andertje had nog nooit een verlanglijst gemaakt en wist niet wat burgemeester bedoelde, dus zei ze, dat ze 't niet wist.

- Kom, Andertje, dat kan ik toch niet geloven! Er zijn toch zeker wel dingen, die je graag zou willen hebben! Zal ik eens raden? Een pop bijvoorbeeld, of een springtouw, of een naaidoosje, of een kleurboek...? -

Andertje's grote ogen fonkelden van verlangen, telkens als burgemeester iets nieuws opnoemde, maar meteen wist ze nu ook, dat dát niet de dingen waren, waar ze het meest naar verlangde. Neen, het aller... allermooiste wat ze zich denken kon en wat ze maar eenmaal in haar leven gezien had, dat stond in de speelgoedkast van rijke Betje. Die had het eens meegenomen naar school. Een piano noemde ze het. Het was heel klein. Je kon het gemakkelijk in je twee handen dragen en als je met je vingers over de witte en zwarte strepen ging, dan kwam er muziek uit. Echte muziek. Betje had het voorgedaan. Met één vinger had ze telkens zo'n wit latje naar beneden gedrukt. Maar Andertje dacht, dat zij er zelf nog veel mooier muziek op zou kunnen maken. Met al haar vijf vingers zou ze de latjes neerdrukken. Dan de een en dan de ander en misschien wel twee tegelijk ook. Ze stond er zo over te dromen en ze zag het zo duidelijk voor zich, dat ze vergat waar ze was. Daarom vroeg burgemeester:

- Moet je daar nu zo lang over denken, meisje? -

En omdat ze zo heel erg verlegen was en het niet durfde zeggen van Betje's

wonderlijke muziekding, noemde ze maar het eerste op, wat ze zich herinnerde van burgemeesters opsomming:

- Een naaidoosje, Edele Acht. -

Daar schaterde burgemeester het in eens uit:

- Dat noem ik nu nog eens een verstandig meisje! Je naaidoosje zal je krijgen, hoor! Maar vertel nu eens, waarom ik een Edele Acht ben? Heb je dat op school geleerd? -

Andertje werd rood van schaamte. Nu had ze zo beleefd willen zijn en zeker had ze nu toch iets gekd gezegd. Heel zacht kwam haar antwoord:

- Van Goeienbloed, de diender, burgemeester! -

- Van Goeienbloed! Nu, dat vind ik aardig! Maar zeg jij maar gerust burgemeester, hoor! Dan ben ik ook al tevreden. En nu mag je naar huis toe gaan en pas voortaan goed op de hond. Hoe heet hij? -

- Sander, burgemeester. -

- Zo, zo! Dus Ander en Sander! Nu, pas goed op hem. Ik zal je de muilkorf laten zenden. Vergeet niet, dat hij hem dragen moet, want ik zou dat vriendje niet graag van je willen wegnemen. Dag Andertje! -

- Dag meneer de burgemeester! -

[V]

OP DE MORGEN VAN HAAR VERJAARDAG werd Andertje wakker met dat heel gelukkige gevoel, alsof het de prettigste dag van haar leven ging worden. Zoals elke morgen stond ze vroeg op. Over Opoe moest ze heenklimmen in de bedstee. Maar ze had geleerd dat heel voorzichtig te doen, want ouwe mensen moesten langer slapen dan jonge. Opoe werd dan ook niet wakker. Ze snurkte een beetje en Andertje stopte de dekens weer netjes om het oude mens haar hals, toen ze er overheen was gestapt. Wat bibberend, want het was pas Maart, liep ze naar buiten om een emmertje water te scheppen uit de welput. Het water was voor de thee en om zich mee te wassen. Wassen hoefde ze niet zo heel veel, want één keer Zaterdags in de teil met warm water was genoeg, zei Opoe. Toen ze de jurk weer aan had, zette ze een keteltje water op het petroleumstel. Zou ze de kachel aanmaken? Zou Opoe het koud hebben, of juist erg warm? 't Was niet gemakkelijk om dat te weten, als iemand nog sliep. Er waren dagen, dat Opoe erg bibberig was. Als dan de kachel niet brandde bij 't wakker worden dan kon ze lelijk mopperen, maar 't kon ook wezen, dat 't in bed juist veel te warm was geweest en dan zou een kachel natuurlijk heel naar wezen. Voor vandaag wou Andertje zekerheid

hebben, dat ze goed koos, dus stak ze haar neusje nog eens naar buiten: hoe was de wind? Erg koud. Zou er zon komen....? Nergens zon te zien. Dan maar een arm vol takkebosjes, die ze zelf in het bos had gesprokkeld, een paar stukjes papier uit de schuur, drie blokken hout.... Daar knielde ze al bij de kleine potkachel. O dat Andertje was zo handig! Ze had het al vroeg geleerd, dat kleine meisjes werken kunnen als het moet. Een lucifer afgestreken, in het papier.... kijk daar brandde het al! Gauw zou het kleine kemertje warm wezen. Dan zou ze grootmoeder.... o ja, even naar het water kijken. Het stoomde al! Nu nog thee in de trekpot.... Hè, ze had zelf ook wel zin in zo'n lekker heet kopje thee met suiker en melk. Maar 't mocht van Opoe niet. Straks wel, bij 't broodeten, maar niet eerder. 't Was verwennen, zei Opoe. Als je jong was, dan kon 't niet eenvoudig genoeg voor je wezen. Vooral als je van de armen was. Kijk, nu had ze de thee klaar! Opoe's daagse kopje uit de kast nemen: suiker, twee schepjes, thee, wat melk.... Daar stapte ze op de bedstee toe. Net als iedere morgen. Ja, maar toch weer anders ook, want vandaag was ze jarig. Zou Opoe daar nu dadelijk aan denken, zó als ze de ogen opende?

- Opoe, je thee! -

Ze boog wat over het ouwetje heen en ze riep het flink hard, want oude mensen zijn dovig. Ja, daar hield het snurken met een laatst gek geluidje op. Daar was. Opoe wakker. Ze keek naar het kopje in Andertje's hand. Een magere arm stak ze boven het dek. Erg gerimpeld was die arm. Aan 't bovineind stak hij in de mouw van het onderjak. Kijk, daar zat Opoe overeind in de kussens. Daar begon ze te slurpen aan het hete goed. Neen, ze zei niets van de verjaring. Net als elke dag deed ze: niks zeggen en maar slurpen. Wat werd je daar dan verdrietig van Meteen, dat Andertje aan het verdrietige dacht, was ze al boos op zichzelf: je mocht niet verdrietig wezen, als een oud mens wat vergat. Oud zijn was heel treurig. Je kon geen touwtje meer springen en op geen stelten lopen. Je kon niet meer bikkelen en buut spelen, je had het altijd te koud of te warm.... neen, met ouwe mensen moest je altijd meelijden hebben en als ze je verjaardag vergaten dan had je daar niet chagrijnig om te wezen. In 't zelfde ogenblik dat ze dit dacht, nam ze zich voor het hele jaar zoet te wezen, nooit meer boos en altijd goed voor een ieder. Toen veegde ze de vloer aan en zette brood klaar.

- Kan 'k nog wat doen, Opoe? -

- De geit van eiges, - zei het ouwe mens en sloeg de dekens weg om met veel gezucht en gekreun op te staan. -

- En me kommetje met water! Moet ik me soms niet wassen vandaag? -

Weg was Andertje al! Vers water uit de welput voor Opoe. Toen naar Mek, de geit. Maar vóór ze daar was, ging bij buurvrouw de deur open. Daar stond Jaap's moeder. Heel haar ronde gezicht glom van plezier:

- Ander, m'n kind, ben je nu jarig? Nou, wel gefeliciteerd hoor! En nog een boel jaren! En 'k dacht: Andertje zal een nieuw haarlint best leuk vinden. Kijk eens! Vuurrood! Vind je 't mooi? -

Of ze 't mooi vond! Geen woorden wist ze te bedenken, goed genoeg om buurvrouw Piete te bedanken. Dus sloeg ze opeens haar twee armpjes om de dikke, blote hals:

- Dank je wel, buurvrouw! Zo iets prachtigs heb ik nog nooit gehad. -

- Draag jij het dan maar elke dag, m'n kind. En heb je nu al wat van Opoe gekregen?

- Daar betrok Andertje's gezicht. Moest ze het zeggen, dat Opoe niet eens aan de jaardag gedacht had? Daar schaamde ze zich voor. 't Zou wezen, of Opoe niet om haar gaf. Ze wou een leugentje verzinnen: zeggen, dat Opoe nog sliep. Maar 't hoefde niet, want daar kwam Jaap aan de deur:

- Jarig, hè Ander? 'k Heb wat voor je gemaakt. -

Meteen haalde hij het geschenk uit zijn zak:

- Kijk, uit de tak van een vlierstruik heb ik hem gesneden. Omdat je zo van muziek houdt, daarom, weet je! Hier, dit stuk aan je mond houden en blazen. Drie gaten heb ik er in gesneden. Je vingers hou je op twee ervan. Door 't gat, dat open is, komt de toon. 'k Zal 't je voordoen. - Jaap blies uit al zijn macht en hield twee van de openingen dicht. Door de derde kwam een gillende fluit. Toen verlegde hij de vingers, blies weer. Vreemd piepte het uit de fluit, maar Andertje vond het prachtig. Dadelijk probeerde ze zelf geluid te maken. Zo mooi als Jaap kon ze het nog niet, maar dat zou ze wel leren.

- 'k Ben er veel blij mee. Je wordt bedankt, Jaap. Ik moet naar de geit. -

Maar weer werd ze tegengehouden. Want daar stormde Sander op haar af. Zijn twee grote voorpoten op haar schouders stond hij tegen haar aan en likte dwars over haar neusje, alsof hij 't wist, dat ze vandaag een jarig meisje was. Dat gaf daar even een gestoei. Toen zei buurvrouw Piete:

- Pas maar op, dat hij niet de weg op gaat, vóór hij de muilkorf om heeft. 't Zou zonde wezen, als Goeienbloed hem zou oppakken. -

- Ze zijn gek, - zei Jaap. - Sander doet geen mens kwaad. -

Maar toch bond hij de hond aan een sterk touw en knoopte dat vast aan een paal.

Dat was toch een vrolijk begin van de verjaardag. En al was Opoe ook wat brommerig toen ze 't haarlint en de fluit zag, al zei ze ook dat een meisje, dat bedeed werd door de gemeente, geen vuurrood lint dragen moest, dat het niet paste en al noemde ze Jaap's fluit een 'klungel' en moest ze 't telkens weer zeggen, dat ze zelf geen centen had om geschenken te kopen, toch was ze wel vriendelijk ook, want ze nam de suikerpot in haar beverige hand en deed twee volle schepjes in Andertje's kopje:

- Daar meid, omdat je verjaart en vanmiddag mag je voor vijf cent spekjes halen bij manke Bet. -

Meteen had ze uit de grote beurs vijf centen over de tafel naar Andertje geschoven. Dat was weer een groot geluk. Ze besloot de boterballetjes al dadelijk vóór schooltijd te kopen, dan kon ze Jewan en Keetje en Loesje tracteren.

't Gebeurde alles, zoals ze het zich had voorgesteld. Keetje en Jewanne vergaten de jaardag niet. Ze werden dan ook getracteerd en toen meester het zakje met spekjes zag, dat op Andertje's bank lag, begreep ook hij het:

- Wel, wel, wordt er hier getracteerd? En wie is de gelukkige jarige? -

En 't was niks erg, dat meester 't zag, terwijl ze toch les hadden in schoonschrijven. Meester hield zelf wel van een snoepje en je kon best schrijven met een boterbal in je mond.

Maar 't allerheerlijkste was toch, dat Loesje het haar nog eens toefluisterde:

- Goed, dat het net Woensdag is. Dan kan je de hele middag komen. Dan krijg je een cadeau van me. -

- Ik moet het Opoe nog vragen, - fluisterde Andertje terug, maar ze was toch wel bijna zeker, dat ze zou mogen, dat ze voor één keer op de Woensdagmiddag niet voor Opoe hoefde te werken. En ja hoor, van Opoe mocht het en daar liep ze dan 's middags het bos door naar waar Loesje woonde. Dat was nog een heel eind ver. Dat was helemaal bij het oude kasteel. Daar stond een grote keet, waar vroeger de werklui hadden gewoond. Die keet, die hoorde aan de oude mevrouw van het kasteel en die verhuurde het huisje 's zomers aan mensen, die kwamen om in zee te baden. Nu woonde Loesje er met haar vader en moeder. Meer dan een half uur moest je lopen om er te komen, maar Andertje kende het bos goed, want dat was de plaats waar ze 't hout voor Opoe's kachel sprokkelde en een heel enkele keer wandelde ze op Zondagen met Jewantje en Keetje tot bij het kasteel.

Erg voorzichtig moest je wezen met oude kastelen, had Martientje gezegd. Overdag kon het zoveel kwaad niet, maar 's nachts.... voor geen geld zou ze de poort durven doorgaan. Neen, zelfs op die brede laan zou ze bij donker niet willen gaan. Daar waren vroeger monniken geweest en daar liep onder de grond nog een gang heel zo ver als Middelburg. De mensen zeiden, als je 's nachts over die laan ging, dan kon 't wezen, dat je er in zakte. Dan kwam je terecht bij die monniken in de onderaardse gang en dan gebeurde er iets vreselijks. Altijd, als Martien zover met het verhaal was gekomen, dan drongen de anderen om haar heen en vroegen: 'Wat gebeurt er dan, Martien?' Maar ze scheen het wel niet goed te weten, of misschien ook waren die dingen zo erg, dat je ze niet vertellen kon. Maar Jaap, aan wie Andertje het vertelde, had haar uitgelachen: praat van ouwe wijven! Zo had hij het gezegd. Ja, een onderaardse gang was er wel. Dat spreekt. Dat wist een ieder. Maar je kon er niet inzakken. En als je er 's nachts

inzakken moest, waarom dan overdag niet? Ze moest naar die flauwe praat niet luisteren. Dat was allemaal maar onzin!

Toch was Andertje die Woensdagmiddag blij, dat het huisje van Loesje's moeder dicht aan de rand van duin en bos stond en ze die grote donkere laan, waaronder de gang was, niet door hoefde te lopen. De wind was koud, de takken waren nog kaal, maar toen ze bijna aan het eind van de wandeling door de bospaden was, schoten er een paar zonnestralen door de wolken, recht op het duin, recht ook op het dak van Loesje's huis. Ze bleef even staan kijken, voor ze verder ging. Meteen hoorde ze muziek. Wat was dát nu heerlijk! Een paar meeuwen vlogen schreeuwend over haar hoofd. Ze hoorde het niet eens. Enkel de tonen, die uit dat duinhuisje kwamen, die hoorde ze. Zou ze daar nu toch in mogen gaan, in dat huis? Je kon toch niet bellen of met een klopper slaan, als er zulke mooie muziek was? Dat zou toch te veel leven maken? Terwijl ze 't nog overdacht, kwam Loesje naar buiten gelopen:

- Fijn, dat je er bent! - riep ze al van ver en Andertje begreep niet, hoe ze zo hard durfde praten.

- Waar komt het vandaan, - fluisterde ze, toen de twee meisjes elkaar hadden ontmoet.

- Wat meen je? O, de muziek, bedoel je? Dat is mijn moeder, die piano speelt. -

Andertje zag in haar verbeelding weer dat kleine pianootje van Betje. Kon een mens daar zo mooi op spelen? Hoe bestond het? En o, wat jammer, dat ze het dan gisteren niet aan burgemeester durfde vragen.

- Hou je van muziek? - vroeg Loesje en keek recht in Andertje's grote stralende ogen en begreep niet, waarom ze vochtig waren en toch lachten.

- Ik word er zo treurig en zo vrolijk van, - zei Andertje heel zacht. Toen ze de woorden gezegd had, was ze zo verlegen, dat heel haar gezichtje er vuurrood van werd. Maar Loesje lette er niet op. Ze zei alleen:

- Ik word van sommige muziek treurig en van andere juist vrolijk. Moeder speelt prachtig piano en vader speelt viool. -

Meteen deed ze de deur van het huisje open. Daar trok ze Andertje aan de hand over de drempel. Er was geen gang. Zo maar opeens stond je in de kamer. In die kamer zat Loesje's moeder. Nog net kon Andertje zien, hoe de vlugge vingers elkaar op de wit en zwarte toetsen naliepen, of ze krijgertje speelden. Ze liet zich niet verder de kamer intrekken. Ze stond daar maar bij de deur en dacht: dat zó iets moois bestaan kan! Nooit had ze het kunnen dromen! Ja, er was het kleine draaiorgel, dat iedere week in het dorp kwam. Dát was ook heel mooi om naar te luisteren, maar de man, die het draaide was vies en oud. Deze mevrouw, die op een klein stoeltje voor dat grote zwarte meubel zat, was prachtiger dan prachtig. Terwijl je oren luisterden naar de muziek, kon je je ogen niet afhouden

van dat mooie gezicht en die lange glanzende japon. Nooit had Andertje zo iets gezien en gehoord.

- Moeder, hier is Mignon! -

Andertje schrok van Loesje's stem. Hoe durfde ze zo hard roepen midden in dat heerlijke geluid. Och, nu hield de muziek op! Nu speelden de vingers niet langer over de wit en zwarte blokjes. Nu kwam die vreemde mevrouw naar haar toe. Nu wou ze wel, dat ze niet hier stond, maar bij Jaap was. Nu zag ze opeens haar eigen schamele jurkje met hier en daar een lap en een stop. - Bij de deftigheid mot je niet wezen, - zei Jaap altijd. - Da's net als met windeieren. Je hebt er niks aan! - Dat ze nu aan die woorden denken moest! Ze maakten haar nog meer verlegen dan ze al was....

- Is dit nu de jarige Mignon? -

Net of de woorden gezongen werden, vond Andertje. En wat klonk haar naam nu echt. Toch nog veel mooier dan 'Bess'! Maar ze wist geen antwoord te verzinnen. Niet eens kon ze 'ja' zeggen. Dus keek ze naar de grond en zweeg.

- Wat prettig, dat je juist jarig bent, nu je voor het eerst bij ons komt, - zong de vriendelijke stem van Loesje's moeder. - Nu mogen wij er ook plezier van hebben. Als jullie, meisjes, nu samen naar Loesje's kamertje gaat, dan studeer ik nog even op de piano en later gaan we gezellig samen een kopje thee drinken en wat snoepen.

-

Eerst toen durfde Andertje weer op te kijken en plotseling kon ze ook zeggen, wat ze dacht:

- Ik wou zo graag luisteren. -

- Luisteren naar het pianospel? Kindje, het is alleen maar studeren! Maar als je zoveel van muziek houdt, dan heb ik een mooi plannetje. Dan spelen we na de thee voor de jarige en dan mag ze net vragen wat ze wil. We spelen dan alleen wat zij prettig vindt. Goed? -

- Kom, - zei Loesje en trok het weer verlegen Andertje mee: - Kijk dit is onze keuken. -

Ook in die kleine keuken had Andertje willen blijven om alles te bekijken, want wat waren er grappige kommetjes en borden met bonte bloemen, wat blonken die pannetjes of ze van zilver waren en wat lag het alles rommelig door elkaar. Ja, rommelig en toch zo gezellig.... Maar Loesje troonde haar mee:

- Dát is mijn kamertje. Vind je 't leuk? -

Weer stond Andertje sprakeloos. Ze keek maar rond naar al dat onverwachte. Toen vroeg ze:

- Bedoel je.... helemaal voor jou alleen? Die hele kamer? En alles, wat er in is, mag je dat allemaal zelf hebben? Is het van jou? -

Loesje lachte een gelukkig lachje. Ze vond het zoveel bizonders niet, wat ze

had. Ze was het enige dochtertje van een bekend schilder. Haar moeder speelde op concerten. Ze woonden dan eens een tijdlang in het éne, dan weer in het andere land en van alle mooie dingen, die ze er vonden, gaven ze een deel aan Loesje. - Kijk, dit heeft vader geschilderd en deze tekening is van mij. -

Van de tekening keek Andertje naar de schilderij. Een oud stadspoortje stelde het geschilderde voor. De kleuren waren heel zacht grijs met wat bruin en hier en daar wat donkerder schaduw. Tussen de stenen van de smalle straat kon je het stoffige gras zien groeien. Andertje vond het alles zo echt, dat het haar leek of ze zo straks zelf door dat poortje zou stappen. Ze zuchtte er eens van en keek toen naar de tekening, die tegen de andere muur hing. Een wonderlijke tekening was het. Grote, op elkaar gestapelde stenen leken het wel. Daarnaast één enkele, kale boom.

Was het mooi....? Het was heel erg treurig vond Andertje. Maar hoe kon dat nu, dat Loesje het zelf had gemaakt? Als je vader schilder was, zou je dan vanzelf ook dadelijk knap kunnen tekenen?

- Hoe doe je dat? En waarom zijn die stenen zo groot? -

- O, het is natuurlijk nog lang niet goed. Vader leert me en hij zegt, dat ik het misschien ééns wel beter zal doen. Maar ik vind het prettig en die stenen zijn rotsen ergens in een vreemd land, waar we waren. Die éne boom stond er zo zielig heel alleen. Wil ik je mijn cadeau voor je verjaardag laten zien? -

Meteen opende Loesje de la van een aardige kleine kast en haalde er een pakje uit. Een pakje in zulk mooi rood papier had Andertje nog nooit gezien. Heel voorzichtig maakte ze het touwtje los. En toen.... toen wist ze nog niet wat ze in haar handje hield. Een aardig rond, wit doosje. Daarboven was een koperen of gouden knopje met een staafje er aan. Vragend keek Andertje haar nieuwe vriendin aan:

- Kan het open? Is het.... om iets in te bewaren? -

- Neen, je moet aan dat staafje draaien. Doe het eens. -

Met heel voorzichtige vingertjes begon Andertje toen te draaien. Maar o, wat was dat een verrassing! Het doosje was vol geluid. Als je draaide dan parelden er vrolijke toontjes uit. Neen, zo iets had ze nooit kunnen verwachten! Heel haar gezichtje was stralend van opwindning. En ze draaide maar! Ze bleef maar draaien. Altijd kwamen er nieuwe wijsjes. Van die grappige tokkelende wijsjes. Eindelijk hield ze even op:

- Meen je, dat ik het mag houden? Dat het echt van mij is? -

- Natuurlijk, - zei Loesje. - 't Is toch een verjaarscadeau? -

Nog kon Andertje het niet begrijpen. Ze was het niet gewoon om zulke mooie dingen te krijgen. Ze hoorde bij de armsten van het dorp en in die lang-geleden tijd kregen arme, kleine meisjes geen grote presenten. Hoe was het toch mogelijk,

dat Loesje zo iets prachtigs weggaf? Nooit zou ze dat zelf doen! Heel haar leven lang zou ze dat heerlijke muziekding houden en niemand - zelfs Jaap niet - zou er mee mogen spelen! Ze klemde het doosje stijf in bei haar handjes. Daar moest Loesje toen weer om lachen:

- Ik geloof, dat je bang bent, dat ik het weer zal wegnemen. Wat ben je een grappig meisje, Mignon! Ik vind je erg aardig! En ik ga je portret tekenen. -

Maar nu wist Andertje het toch beter:

- Portretten, die worden niet getekend. Je gaat er voor naar de stad. Betje d'r vader en moeder zijn er geweest en ze staan op het plaatje, net of ze levend zijn. Neen, hoor, portretten, die kan je niet tekenen. En wil ik je eens wat zeggen? Martien, die heeft verteld, dat de portrettenman een tovenaars is. Hij heeft een kamer, waar nooit de zon in mag schijnen. Pikkedonker is het daar en als er maar één snippertje licht zou komen, nou dan gebeurde er iets vreselijks. Dat zegt Martien. Een toverkamer is het en mijn Opoë zegt, dat toveren zonde is. Wie tovert gaat dood. En wie zijn portret laat maken in de toverkamer die leeft ook niet lang meer.... Maar Betje d'r vader en moeder, die zijn allebei nog dik en rond. -

Verbaasd luisterde Loesje naar het lange verhaal Dat haar grappige, nieuwe vriendin al deze dingen geloven kon, hoe was dat mogelijk? Ja, zoveel fotografen als nu waren er toen nog wel niet en natuurlijk waren er nog wel mensen, die nooit gefotografeerd waren, maar dat je nog aan toverwerk geloven kon! Vreemd was het:

- Kom, - zei ze vrolijk, - we gaan naar moeder. Die zal voor je spelen en aan de muur kan je getekende portretten zien hangen. Vader heeft ze geschilderd. -

Een ogenblik later zat Andertje in een gemakkelijk laag stoeltje. Naast haar op een kleine tafel stond een heerlijk glas limonade en op een aardig bont schoteltje lag een verrukkelijk gebakje. Alles voor haar, omdat ze jarig was, had Loesje's moeder gezegd. Maar Andertje vergat de lekkernij. Ze zat daar maar, met de muziekdoos stijf in haar handjes geklemd. Alsof heel de kamer vol was van muzieknootjes. Alsof die holderdebolder elkaar na zaten, zo klonk het! Neen, tóch niet; alsof de nootjes huilden en lachten om beurt, zó was het. O, waar leek het op....? En opeens wist ze het: als de golven van de zee, zo klonk het. Of als de wind, zoals die langs de blaren streek. Als vogels, die boven het weiland opstegen. Ja, Andertje zat daar maar en staarde naar Loesje's moeder, die met haar tien blanke vingers dat prachtige geluid in de kamer bracht. Zo zagen de engelen in het platenboek van meester er uit. Dat wist ze heel zeker. Zo mooi als Loesje's moeder, zo waren de engelen en als je zoals klein Louwtje van de molenaar in 't water viel en verdronk, dan kwam je in de hemel en dan had je niets meer te doen dan maar te zitten en te luisteren. Aldoor luisterde je maar en je was zo gelukkig, dat je 't

niet op kon. Maar je hoefde er niet voor dood te gaan. Zij was nu al het gelukkigste meisje van de hele wereld. En terwijl ze daar zat, merkte ze niet eens dat Loesje met een tekenboek op haar schoot, probeerde het vriendinnetje te tekenen, zoals het daar met een blij gezichtje luisterde. Loesje deed erg haar best. Ze kon wel veel beter tekenen dan de meeste meisjes van negen jaar, maar 't was toch nog heel moeilijk om het zo te doen, dat de tekening op Andertje leek. Vooral de ogen, die grote, dromerige ogen, hoe moest ze die toch maken....?

Daar hield plotseling met een laatste accoord de muziek op. Daar was de kamer weer leeg van klank en toon. Daar kwam Loesje's moeder, die op een engel leek, naar Andertje en wees naar de limonade en het gebakje. Toen er was gegeten en gedronken, was er een zachte hand, die Andertje's handje nam en haar meetrok:

- Nu moet Mignon, vóór ze naar huis terug gaat de hele kamer nog eens bekijken en zeggen, wat ze het allermooiste vindt. Goed rond kijken, klein meisje. Kijken naar de vazen en de kommetjes, naar de schilderijen en de tekeningen, de doosjes en de beeldjes. Wat vind je nu wel het mooist? -

Daar bleef Andertje staan voor het getekende portret van een jonge vrouw. Alsof het gezicht War alleen aankeek, zó leek het en overal waar ze ging, daar volgden de mooie donkere ogen haar en keken haar na. Al het andere vergat ze er voor. Ze zag de beeldjes maar amper en ook de grote schilderijen aan de muur bekeek ze maar heel even. Altijd weer zochten haar ogen die andere ogen van de mooie, jonge vrouw. Bijna had ze dan ook gezegd: 'Dat, dát vind ik het mooist.' Maar daar kwam ze tegenover een heel klein schilderijtje te staan. Kleur had het niet. Een penseel met donkere verf had het zeker getekend. Wat hoge bomen, een bospad, een beek, waarvan het water haast zwart leek door de schaduw. Een kleine brug van boomstammen. Eén enkele zonnestraal....

Vóór nog Andertje wist, dat ze het zeggen ging, had ze 't al gezegd:

- Dát is het mooist. -

- Heus? - zei de vriendelijke stem naast haar. - Vind je dat werkelijk het mooist van alles? Je bent een bescheiden klein meisje, want dit schilderijtje is het kleinste dat mijn man ooit heeft geschilderd en het is maar goed, dat je jonge ogen hebt om het alles goed te onderscheiden. We zullen het van de muur haken en dan krijg je dat van mijn man en mij als verjaarscadeau. Wil je dat wel, kleine Mignon? -

Of ze het wou! Opeens zag ze in haar verbeelding het mooie schilderijtje hangen in Opoe's kamer. Zó zou ze het hangen, dat ze het door een kier van de bedsteedeuren kon zien. Altijd zou ze daar het eerst naar kijken: 's morgens bij de eerste zonnestralen en 's avonds bij het naar bed gaan zou de maan het beschijnen.

- En nu zal ik je vertellen, waar dat stukje geschilderd werd, Mignon. Deze bomen en het water met het aardige bruggetje horen bij een oud landhuis in België. Weet je waar België op de kaart ligt? -

O ja, dat wist Andertje wel:

- Aan de overkant van het water. Eerst Zeeuws-Vlaanderen en dan het land van de Belgen. -

- Juist en in dat land is dit stukje geschilderd. De bomen waren er heel oud en in het huis, dat er bij hoorde, woonde iemand, die we erg goed kenden en daarom heeft mijn man het geschilderd. Maar omdat jij het zo mooi vindt mag je het van hem hebben. -

Telkens die middag, onder het naar huis lopen, moest Andertje even stilstaan. Dan nam ze het schilderijtje uit het papier en keek er naar. Ze keek lang en aandachtig. Ze wist niet, waar ze gelukkiger mee was, met het muziekdoosje of met het schilderstukje. Zo af en toe draaide ze een wijsje en zó, met in iedere hand een geschenk, kwam ze die middag laat bij Opoe terug.

- 'k Dacht, dat je er bleef slapen, - bromde het oudje. - In mijn jonge jaren had ik het niet in mijn hoofd moeten halen om een oud mens een hele middag alleen te laten. En nog geen kopje koffie of wát ook voor haar in te schenken. -

Daar schrok Andertje van. 't Is waar. Ze had Opoe helemaal vergeten. Alle geluk was opeens weg. Dat ze zo slecht kon wezen om Opoe te vergeten! Ze had beloofd om vijf uur thuis te wezen en nu was het al half zeven!

- Opoe, - begon ze en wist toen toch niet, wat ze verder zeggen zou.

- Hier, - zei Opoe en schoof een pakje over de tafel naar Andertje.

- Dat heeft Goeienbloed gebracht. Met de complementen van de burgemeester. Wel ja, je moet maar in de grootsigheid gaan! Mijn stuurt de burgemeester geen presenten op m'n jaardag. Ik ben maar een arm, oud mens, dat van de bedeling leven moet. Naar mijn kijkt niemand om. -

O, wat was dat toch allemaal treurig om aan te horen! Zelfs in het pakje van burgemeester kon Andertje geen schik meer hebben. Langzaam maakte ze de touwtjes los, ze wikkeldde het papier af en kijk.... daar stond een naaidoosje op de tafel. Ze lichtte het deksel op. Toen kon ze haar plezier om al het moois toch niet meer bedwingen:

- Opoe, moet je kijken, zeg! Zwart garen en wit en naalden en spelden en veterband en een vingerhoed en een schaartje en hier stopgaren, een rolletje sajete, een maasbal voor de kousen.... -

- Hè je ooit! - zei Opoe en ze schoof wat dichterbij en graaide met haar oude handen begerig naar de doos. Ze scheen het vergeten te zijn, dat ze kwaad moest wezen. Stuk voor stuk nam ze de dingen uit de doos, betastte ze, bekeek ze en lei ze weer terug: - Mooi spul. Goed spul. Kunnen we best gebruiken. Zet maar in het kabinet. 't Zal te pas komen. -

Dat was niet, wat Andertje bedoelde. 't Was nu net, of de naaidoos niet van haar maar van Opoe was. Maar in die heel oude tijd, waren kleine meisjes nog niet brutaal tegen hun grootmoeders. Ze durfden maar niet alles te zeggen, wat ze dachten, dus zei Andertje niets. Ze borg de naaidoos weg in het grote kabinet, waar het alleen uit zou komen als Opoe het goed vond en toen zocht ze naar een geschikte plaats voor het muziekdoosje. Ook wou ze het schilderijtje ophangen. - Wat heb je daar nog meer? - vroeg Opoe.

Een beetje aarzelend wikkeldde Andertje het papier van de twee pakjes. 't Was eigenlijk niks leuk om Opoe de mooie presenten te laten zien. Opoe vond alles dadelijk gek of te veel. Maar deze keer had Andertje het toch mis, want wel vond het oude vrouwtje het kleine schilderstuk een 'ding van niks', maar dat kwam omdat haar ogen zo goed niet meer waren en ze het mooie niet zien kon van het bruggetje en het water en de bomen. Maar toen ze het muziekdoosje in handen kreeg, toen ze het koperen knopje een paar maal had omgedraaid, glommen die oude ogen van plezier:

- Da's aardig! Da's mooi! Da's machtig goed verzonnen! Hoe prakkezeren de mensen het. 't Is compleet of je Janus met z'n draaiorgel hoort! Hebben ze je dat gegeven, kind? Echt gegeven? Mag je 't houden? -

En toen Andertje heel trots vertelde van Loesje en dat het muziekdoosje nu van haar was voor altijd voor heel haar leven, toen begon Opoe weer aan 't knopje te draaien en ze hield er niet mee op vóór ze naar bed ging. Toen was 't al donker. De petroleumlamp had ze al aangestoken.

Eerst zette ze de witte bovenmuts af. Toen nam ze weer het muziekdoosje en draaide even. Andertje keek er wat verdrietig naar: 't was toch haar present. Loesje had het niet voor Opoe gegeven. Daar deed het ouwe mensje de schort af, vouwde het kledingstuk netjes op, draaide toen weer aan het knopje. Nu deed ze het bovenjak uit en lei ook dat weg. Weer nam ze het muziekdoosje op. Ze kon het draaien niet goed meer laten.

- Zal ik het maar wegbergen, Opoe? - vroeg Andertje.

- Wegbergen? - vroeg Opoe verbaasd en trok een kous van de voet. - Waarvoor wou je 't wegbergen? 't Is een mooi stukje muziek en ik kan het best horen ook!-

Dat alles toch altijd heel anders ging dan je vooruit dacht, meende Andertje. Ze was bang geweest, dat Opoe de spot zou drijven met haar mooie present en nu deed ze juist andersom. Nu was 't net, of niet zij, maar Opoe het gekregen had. Ze werd heel stil en een beetje verdrietig ook. Dat ze 't Opoe niet gunde, dat was slecht. Dat was zonde. Ouwe mensen moest je alles gunnen en je moest er heel lief voor wezen, omdat ze wel ieder ogenblik dood konden gaan, maar toch had ze meer zin in huilen dan in lachen, toen ze zag, hoe Opoe in het onderjak en de onderrokken de bedstee instapte en het mooie witte muziekdoosje aan haar kant op de beddeplank zette:

- Hê je de deur afgesloten? Is de geit bezorgd? Is 't vuur gedoofd? Blaas de lamp maar uit, meid en kom slapen. -

Toen kroop Andertje weer over haar grootmoeder heen, de bedstee in. Ze lag tegen de buitenmuur en net aan de andere kant van haar nieuwe speelgoed. Ze was nog jarig, maar gelukkig was ze niet meer. O neen! Ook op een jaardag had je prettige en vervelende dingen. Daar schoot haar te binnen wat Jaap zei: 'aan vervelende dingen moet je nooit denken. Alleen aan de prettige.' Toen wipte ze nog even over Opoe heen, naar waar ze de zak had gelegd, die ze overdag onder haar jurk droeg. Ze haalde er Jaap's fluitje uit. Stijf hield ze het in de hand, toen ging ze slapen. De fluit was van haar. Daar gaf Opoe gelukkig niet om. En daarmee was de verjaardag voorbij, want als je in slaap valt, zoals Andertje nu deed, dan ben je niet meer jarig.

[VI]

Als je wilt, zal ik je leren tekenen. -

Zo had Loesje het gezegd, toen ze een paar dagen later naast elkaar op de schoolbank zaten. Andertje, die van louter geluk niets wist te antwoorden, heeft het nieuwe vriendinnetje sprakeloos aangestaard. Maar toen Loesje er nog bij zei:

- En mijn moeder wil je ook wel piano leren spelen, - toen heeft ze zich zelf zo duidelijk zien zitten in de mooie kamer voor de grote vleugel, dat heel haar gezichtje straalde van blijdschap en het is op dit ogenblik geweest, dat ze zo maar van puur geluk een arm heeft geslagen om Loesje's hals.

Dat was iets heel bijzonders, want Andertje sloeg niet gauw een arm om de hals van een vriendinnetje. Misschien kwam dat wel, omdat ze nooit zó veel van een vriendinnetje gehouden had. Misschien ook kwam het doordat ze nooit zó gelukkig was geweest als op dit ogenblik. Neen, het verlegen Andertje was het niet gewoon om zo heel erg lief tegen iemand te doen en zeker niet op school, waar iedereen haar zien kon. En moest het nu juist Jewantje wezen, die het zag? Jewantje, die met Keetje op een bank schuin achter haar zat? Jewantje, die het van de kleuterschool af al wist, dat ze van geen ander zo veel hield als van Andertje? Jewantje, die ook arm was, net als Andertje zelf en ook niet in het clubje van de rijke deftige Bess meedeed, maar toch dapper genoeg was om het altijd weer voor Andertje op te nemen, als ze haar plaagden of kwade dingen over haar zeiden. In 't zelfde ogenblik, dat Jewanne die arm om Loesje's hals heeft gezien, is ze spinnijdig geworden. Want dat had geen pas om zo lief te wezen tegen een vreemd kind en Andertje was van háar. Helemaal van haar en een klein beetje van Kee. Terwijl ze dat zo dacht, stootte Kee haar al aan:

- Kijk daar! Moet je die zien! Wat een onwijze! Een arm om d'r hals heeft ze geslagen.

-

Meteen proestte Keetje het uit. Maar Jewantje lachte niet. Neen, veel te verdrietig maakte het haar.

- Dat nare spook heeft haar behekst, - was alles, wat ze te zeggen had en ze wist niet eens goed, wat de woorden betekenden, maar het klonk best.

En daar had je een bank verder Andertje, die van dit alles niets wist. Die hield wel van het dappere Jewantje en ze was ook wel heel dankbaar, als deze haar zo flink verdedigde, maar alles, waaraan ze zo dacht, dat vertelde ze toch alleen maar aan Jaap, haar grote buur en niet aan Jewanne. Ook was daar opeens Loesje gekomen, die haar zou leren tekenen en die een moeder had als een engel zo mooi. Zo gelukkig als Loesje haar maakte, was ze zelfs nooit door Jaap geweest. Daarom wou ze nu ook iets vriendelijks doen en nog altijd met die arm om de fluwelen hals fluisterde ze:

- Vanmiddag, als meester in de zesde klas rekenen geeft en als Gilles op het bord letters voor de kleintjes schrijft, dan gaan ik en Kee en Jewanne bij mekaar op visite. Dan gaan we lekker eten. -

Loesje glimlachte even. Ze vond Andertje een grappig meisje. Ze vroeg:

- Hoe kan dat? Je bent toch op school? -

- Ja, maar dat kan hoor! We mogen het best van meester. We hebben toch niks te doen. -

- Maar wat eet je dan? -

- Allerlei lekkere dingen. Die brengen we mee van huis. En weet je wat ik ga doen? Ik ga Kee en Jewan vragen, of jij ook mee op visite mag. En dan breng je ook wat mee en dan zullen we het zo leuk samen hebben! -

- Misschien hebben ze dat niet graag, - zei Loesje, terwijl ze met een heel fijne pen mooie hoofdletters in een schrift schreef. Maar neen, dat wist Andertje wel beter. Wie zou het nu niet heerlijk vinden, als Loesje meespeelde? Loesje, dat was de mooiste en liefste van heel de school!

't Was dus wel een teleurstelling, toen ze 't in 't speelkwartier vroeg en Jewanne als een kleine kwaje krielkip opvloog en zei, dat ze niks met vreemde snoeshanen te maken had. Zo rad ging dat tongetje van Jewantje dat Andertje er de eerste ogenblikken alleen maar verbaasd naar luisteren kon. Maar toen ze hoorde, hoe de andere lelijke dingen over Loesje's prachtige moeder zei, toen werd ook zij kwaad:

- Je leugent het allemaal! Loesje's moeder, dat is net een engel uit het platenboek, als je dat maar weet. -

- Ik weet nog veel meer, - riep Jewanne vinnig. - Ik weet het van Hannes, die op het kasteel werkt. In 't pikkedonker, als er geen mens voor zijn fatsoen het

bos in zou gaan, omdat een ieder wel weet, dat er doje monniken van vroeger rondlopen en nog veel meer, waarover je niet eens mag praten, toen hebben ze de vader en moeder van Loesje het bos zien ingaan Nou en dat is van de duvel, dat zegt Hannes -

Keetje kreeg kippevel op haar armpjes van de griezel, toen ze 't hoorde vertellen. Maar Andertje werd woedend. En omdat ze niets anders wist te doen, dreigde ze:

- Als je 't dan maar weet, dat ik vanmiddag ook niet meedoe, als je Loesje niet hebben wilt. Dan moet je maar met Kee alleen visite spelen. -

Kee, die zich erg had verheugd op al het lekkere eten, werd ongeduldig:

- Doe niet flauw, Jewan! Als Loesje maar wat meebrengt, dat goed smaakt, dan mag ze best meedoen. Wat kan het ons schelen, of d'r vader en moeder 's nachts door die griezelige bossen lopen. -

Jewantje heeft nog tegengestribbeld. Vreselijk, akelig jaloers is ze geweest op Andertje's nieuwe vriendin. Maar omdat er niks aan was om met Keetje alleen visite te spelen en ook omdat ze geen ruzie met Andertje wou, heeft ze eindelijk gezegd, dat het goed was. Dat nieuwe kind moest dan maar meegevraagd worden, maar Andertje zou zelf wel merken, dat het nooit meer zo leuk wezen zou met z'n vieren als vroeger met z'n drieën.

Misschien heeft Jewantje daarin wel gelijk gehad, want toen ze dan die middag, terwijl meester en Gilles, de kwekeling, in andere hoeken van het lokaal bezig waren, samen het eten verzorgden en ze wel alle vier dadelijk hadden willen beginnen met de toespijs, die Loesje had meegebracht en die bestond uit heerlijke rozijnen en amandelen, toen kwam Jewanne met heel strenge woorden:

- Nee, eerst het vlees. 'k Heb van me moeder juist zulk best vlees meegekregen. -

Terwijl ze 't zei, sloeg ze de boezelaar al terug en ze grabbelde in de grote zak, die ze om het middel droeg. Want in die zak tussen de neusdoek, wat schelpen en bonte kralen, lagen de stukjes uitgekookt vlees. Uit de diepte van die zak viste zij ze op en ze legde ze netjes voor zich op de bank. Loesje keek er naar met verwonderde ogen. Ze vond het vies vlees. Ze begreep niet, hoe iemand zin kon hebben om het op te eten. Dat kwam natuurlijk doordat Loesje het leven op een dorp niet gewoon was. Zo lang ze het zich herinneren kon, had ze met vader en moeder gereisd. Dan eens hier, dan eens daar had ze een tijdje gewoond, terwijl haar vader schilderde en moeder op concerten speelde. Soms had vader haar les gegeven en soms, als ze wat langer op één plaats woonden, ging ze een paar maanden naar school. Zo zou ze ook hier een tijd lang tussen de boerinnetjes zitten en ze had het grappig gevonden. Dat kwam doordat ze nog geen rare, vieze stukjes vlees had moeten eten. Nu vond ze 't opeens zo grappig niet meer.

- Lust je geen vlees? - vroeg Jewantje en keek haar met felle oogjes aan.

- Je kunt toch geen vlees zo maar uit een zak eten? - zei Loesje.

- Zo, en waarom niet? - heeft Jewanne gevraagd. - Je bent zeker te deftig om met ons mee te eten! -

Gelukkig nu maar, dat Keetje zo'n heel erge zin in die rozijnen en amandelen had. Vlug graaide haar handje een paar van de droge vleesklompjes en propte er haar mond mee vol. Zo vol, dat ze haast niet praten kon, maar toch zei ze het: - Lig nou niet te zeuren, Jewanne Als Loesje niet eten wil, dan laat ze 't. Als je van de rijkelui bent, dan eet je elke dag vlees. Dan geef je er niet meer om. Vooruit, wat heb jij meegebracht, Ander? -

Andertje had niet veel. Aan Opoe kon je geen eten vragen voor een feest op school. Ze had alleen een klompje schoenmakers pek. Dat haalde ze uit haar zak en legde het bij de andere dingen op de bank. - Kunnen we na de toespijs op kauwen. -

Ze zei het wat verlegen, want ze begreep wel, dat het een erg schamele bijdrage was voor een visitefeest. En aan de gezichten van de anderen kon je 't ook wel merken, dat ze 't niet veel bijzonders vonden. In die oude tijd, waarin Andertje leefde, wel meer dan een halve eeuw geleden, namen de kinderen vaak schoenmakers pek mee naar school. Daar kauwden ze dan op, alsof het drop was. Als je lang gekauwd had, dan kon je het als een lange draad uit je mond trekken en dan gaf je dat weer aan je buurvrouw. Die kauwde er ook een tijd op en gaf het weer aan een ander door. Ze waren niet vies van elkaar en niemand vond het gek, maar Loesje keek naar het pek nog verwonderder dan naar het vlees. Duidelijk zag Andertje, hoe ze haar neusje optrok voor het zwarte propje, dat daar op de bank lag. Nu schaamde ze zich nog meer. Ze keek naar Jewanne, die gewoon was haar te helpen, als er moeilijkheden waren. Maar die zei met een akelig strakke stem:

- Pek eten, dat doe je niet op visite. 't Past niet. -

Neen, 't werd geen gezellig feest en Keetje was de enige, die echt schik had. Dat kwam door de rozijnen en amandelen, omdat ze zo graag snoepte. Die middag ma schooltijd, toen Andertje naar huis liep, moest ze maar aldoor denken hoe dat toch kwam, dat één ogenblik alles zo prettig kon wezen en 't andere zo naar, dat je wel zou willen schreien, als je je er niet voor schaamde. Die morgen, toen Loesje het gezegd had van de pianolessen en van het tekenen, had ze gemeend, dat ze nooit meer verdrietig zou wezen. Nu was 't op dezelfde dag en ze had nergens meer schik in. Heel alleen voelde ze zich. Jewanne was kwaad en Kee had haar uitgelachen. Loesje was vies geweest van het pek.

- Hê je weer een gezicht as een oreworm?- vroeg Opoe, toen ze over de drempel stapte. Dat Opoe toch altijd dadelijk alles zag. En dat ze de dingen zo naar zeggen kon! Wat was dat toch akelig. Ze wist nooit, wat ze er op zeggen moest. Daarom

ging ze naar het kabinet en haalde er de breikous uit, want van leegzitten hield Opoe niet.

- Je zal wel anders leren kijken, als je onder vreemden gaat, - zei het oude mens en keek strenger dan ooit. - Toen 'k zo jong was als jij, toen verdiende ik al goed centen. In mijn tijd werden er geen lieverkoekjes gebakken en je had maar vriendelijk te kijken, ook al kon je wel grienen van de narigheid. -

Nog wist Andertje geen antwoord te bedenken. Dat het zeker vroeger alles nog veel naarder was toen Opoe klein was, bedacht ze. Kijk, daar liet ze een steek vallen! Net in het naadje van de kous. Hoe moest ze die nu ophalen? Hoe deed je dat ook weer als de steek in de vorige toer een averechtse was? Ze kreeg het er warm van. Zou ze het durven vragen? Daar hoorde ze de klink van de achterdeur. Daar kwam buurvrouw Piete binnen. Wat die toch altijd blij keek! Als dat nu eens je eigen moeder was, dan zou je zelf ook wel altijd blij wezen! Dan kon je altijd lachen. Dan ging je vader ook nooit weg. Van eiges zou die niet weggaan, als hij 't zo gezellig bij buurvrouw Piete had....

- Zo, Opoe Bouwer! Ik heb pannekoeken gebakken! Ik docht zo: ik breng eens wat van mijn baksel naar hiernaast. Je houdt wel van een lekker hapje, wat? -

Opoe keek begerig naar de schaal met goudgeel gebak. Ze snoof er de lucht van op:

- 't Ruikt best. In mijn jonge jaren bakte je alleen als 't feest was. De mensen van tegenwoordig weten van geen sparen. Geef eens een vork, Andertje. - Andertje lei de breikous neer en haalde de vork.

- Er is genoeg voor twee, - zei Piete, die 't zeker wel begreep, dat er niet veel voor Andertje zou overschieten, als ze het oudje haar gang liet gaan.

- Ik deel alles met het kind, - zei Opoe.

- Ze heb niet te klagen. 'k heb er al wat centen op moeten toeleggen. En dan nog zure gezichten. -

Meteen prikte ze een stuk pannekoek op de vork en hield het Andertje voor. Met twee vingers nam deze het aan, te verlegen en te bang om er echt van te genieten. Ook moest ze maar aan die gevallen steek denken. Kijk, daar zag buurvrouw de breikous liggen. Daar nam ze hem in de hand. Daar keek ze het werk na.... O, zou ze het zeggen van die steek? Zou ze 't zo zeggen, dat Opoe het hoorde?

- Andertje's kous? Netjes gebreid, hoor kind. Je bent nog aan de hiel niet toe, zie ik. Kan je die al opzetten? -

O, wat was die Pietie toch een bovenste beste! Niks zei ze van de steek. Alsof ze zelf voor d'r plezier aan 't breien ging, zo zat ze daar met die kous. Zo haalde ze de steek op, zo breide ze een paar toeren. Zo vriendelijk keek ze naar Andertje: - Toe mijn kind! Je Opoe heeft wel graag, dat je nog een stukje eet. En op één been kan een mens niet gaan. Ieder twee pannekoeken en dan neem ik het bord weer mee. -

Ja, nu kon Andertje wel weer gelukkig zijn. Nu kon ze 't vergeten, dat zelfs Jewanne en Kee haar soms een vreemde noemden, anders dan de anderen. 't Maakte haar niet eens verdrietig, toen Opoe weer begon:

- Je moet het kind maar verwennen, buurvrouw! 't Zal haar later niet van pas komen. Manke Bet die zoekt een meisje om op de kleintjes te passen. Ik prakkezeer er over om Ander er heen te sturen. Vroeg begonnen is half gewonnen, zeg ik maar.

-
Neen, 't maakte haar niet verdrietig. Alleen een beetje verwonderd, want als ze zelf centen ging verdienen bij manke Bet, hoe moest dat dan met de piano en met het tekenen? Bleef daar dan wel tijd voor over? Eerst nu bedacht ze, dat Opoe het ook zeker niet zou willen, dat van die lessen. Maar ze had geen tijd om er lang over te denken, want weer ging de achterdeur open en daar stond Jaap op de drempel.

- Mis, mijn jongen, - riep vrolijke Pietie. - De pannekoeken zijn op. Kom, ik stap eens op. Onze Jaap mocht eens verlegen wezen, als zijn moeder er bij is. Geen mond durft ie dan open te doen, is 't wel m'n jongen? -

Daar ging buurvrouw Pietie. Met haar vrolijk lachende gezicht liep ze de deur uit. Jaap keek haar na. Altijd hadden die twee grapjes samen en Andertje bedacht, hoe heerlijk dat toch wel wezen moest, als je een moeder had, die grapjes met je maakte, die je een beetje plaagde en het toch niet echt meende.

- Wat mot je, Jaap? Andertje heeft geen tijd. De gootsteen is verstopt. Ze moet hem doorprikken. -

Zo hoorde ze Opoe's stem. Maar dadelijk daarop die van Jaap:

- Zal ik wel doen. Da's geen meisjeswerk. -

Meteen al had hij een opgerold stuk ijzerdraad uit een van zijn goedgevulde broekzakken gehaald. -

- Hier Ander, hou vast, en trekken tot ik een recht eind heb. -

Knap was Jaap, vond Andertje. Echt een buur om trots op te wezen. In een ommezien had hij de afloop van de gootsteen schoon. Even water gepompt en doorgespoeld....

- Klaar is 't. Nog meer werk, dat 'k doen kan Opoe Bouwer? -

En Opoe maar weer aan 't mopperen: natuurlijk was er altijd werk. Wat had je aan een kind van amper negen jaar. 't Was ál onkosten en je kreeg er temet niks voor terug.

Jaap deed, of hij de woorden niet hoorde. Midden tussen al 't gemopper kwam hij met zijn vraag: of Ander mee mocht met Sander en de kar.

- Geen denken aan, - zei Opoe.

Nog deed Jaap, alsof Opoe 't niet knorrig had geweigerd. Vrolijk sprak hij door: - Ik kan er een aardige cent mee verdienen. Boer Jobbe is niet schriel. Twee kwartjes geeft hij me zeker. Nou en de helft is dan voor Ander. Dat spreekt van zelf. -

Pas toen ze vijf minuten later met Jaap en Sander op de zandweg liep, bedacht Andertje, hoe vreemd dat van Opoe was, dat ze 't eerst niet wou en het dan opeens weer goed vond, dat ze met Jaap het vrachtje ging halen. Maar Jaap wist er antwoord op:

- Och meid, jouw Opoe, die is het alleen om de centen te doen. Als ze hoort, dat je vijf stuivers verdienen kan dan vindt ze 't al lang best. -

- Later, als 'k groot ben, - zei Andertje, - dan zal 'k hard werken en veel verdienen en dan koop ik voor Opoe een koe en een varken en een mooi huisje en misschien wel een eigen gerij ook. Dan rijden we 's Zondags samen naar de kerk. -

- Je zou wel gek wezen, - zei Jaap. - 'k Zal wel wat anders voor je bedenken dan je voor zo'n oud mens krom te werken. -

Andertje vond het niet prettig, als Jaap zo over Opoe sprak. Tegen ouwe mensen moest je altijd vriendelijk wezen, vond ze. Ook al waren ze soms lelijk tegen je. Daarom ging ze nu over iets anders spreken. Hoe 't met Jaap z'n vélecepé was, wou ze weten. Was hij al bezig er een te maken en wanneer ging hij er op rijden?

Maar Jaap zei, dat hij geen vélecepé meer hoefde te maken. Als ze er met niemand over sprak dan mocht zij de eerste wezen, die het wist: de volgende maand al mocht hij bij Tinus, de smid, in zijn vrije uren komen werken. Zijn vader en moeder hadden 't goed gevonden. Tinus, die had al een paar van die nieuwicheden, die vélecepés besteld. Als hij ze in de smidse had, dan moest hij een jongen hebben, die er handig op rijden kon. Om de klanten te trekken, weet je! Tussen alle jongens van het dorp had Tinus hem uitgekozen. Wie zo'n ding kocht, die moest dan eerst worden vastgehouden. Dan liep je er naast en je hield het zadel vast, dat het ding niet omviel.

- Nou, je snapt, dan hoef ik ze zelf niet te maken. 'k Zal ze wel repareren, als ze stuk zijn. Zo gauw als ik van school ben, kom ik in hele dienst. Tinus heeft nóg gelijk! Aan mijn zal ie een goeie hebben. 'k Ben er razend blij mee en jij bent de eerste die 't weet, behalve dan mijn vader en moeder! -

Even was Andertje er stil van. Die Jaap toch! Dat hij 't haar eerder vertelde dan aan de anderen! Nu kon ze toch wel merken dat ze anders was dan de rest. Maar dan prettig anders. Trots was ze op Jaap. Dat was nu haar vriend, haar veel grotere en veel knappere vriend. En opeens ging ze nu ook háar geheim vertellen: dat van Loesje en de piano, van de mooie mevrouw, van die heerlijke verjaarsmiddag en van de lessen. Ze hijgde een beetje van het vlugge spreken. Bij Sander liep ze, voor aan de kar en telkens stak hij de kop met de vervelende muilband tegen haar hand, alsof hij vragen wou, of ze als je blijft dat nare ding wou afdoen. Zo opgewonden was ze door haar eigen verhaal, dat ze 't eerst niet merkte, hoe Jaap niet antwoordde. Maar toen ze eindelijk zweeg, keek ze eens om. Zei hij nu niks? Was hij dan niet blij voor haar?

- 'k Ben zo blij, - zei ze eindelijk wat onzeker, want Jaap's ogen leken wel anders te kijken dan gewoonlijk. Niet vrolijk en grappig meer. Daar sprak hij opeens:

- Waarom mot je daar nou blij om wezen? - Hij zei het op een stugge toon. Het maakte, dat Andertje te stamelen begon:

- Dat is toch van eiges. Dat is toch... nou heb ik toch.... 't Is net een vriendin, zoals iedereen er een heeft. Nou ben ik net als alle anderen. -

Daar barstte Jaap plotseling uit, terwijl hij een kwaje ruk aan de kar gaf:

- Een mooie vriendin! Kale vreemdelingen! Wat doen die lui hier in ons dorp? Ze horen er niet! Ja, die meid zal daar vriendin met jou wezen! Hoe krijg je 't in je kop om het te geloven? -

Dat waren zulke nare woorden om te horen, dat Andertje verschrikt bleef stilstaan. Dadelijk stond ook Sander stil. Hij keek zijn vrouwtje vragend aan, alsof hij zeggen wou: 'Is er iets? Moet ik iemand in zijn benen bijten? Zeg het maar!' Maar Andertje lette niet op de hond. Ze staaarde naar haar grote vriend. Dat Jaap wel eens plotseling boos worden kon, als ze niet deed, wat hij wilde, ja dat wist ze wel. Maar dat hij zulke lelijke dingen zeggen zou over Loesje.... neen, dat kon ze niet begrijpen. Opeens werd ze nu zelf ook heel kwaad:

- 't Is nietes! Loesje is niet een kale vreemdeling! Iemand die kaal is, geeft zulke mooie presenten niet! -

- 'k Wil niet, dat je presenten krijgt van mensen, die hier niet horen. En blijf daar nu niet staan, Ander, want ik moet dat vrachie halen. Vooruit, Sander. -

Sander keek naar het vrouwtje. Hij hield van Jaap en hij hield van Andertje, maar het vrouwtje had hem het eerst gevonden; daarom keek hij haar nog eens vragend aan. Maar Andertje liep al door. Ze was het zo gewoon om Jaap te gehoorzamen. Ook kon ze niet lang onvriendelijk tegen hem spreken.

- Waarom ben je zo boos? - vroeg ze daarom verlegen.

- Ik ben niet kwaad, - zei Jaap, - maar jij bent gek en stom om te geloven, dat je vriendin wezen kunt met een uit de deftigheid. Uit de kale deftigheid ook. -

Wat was dat nu toch verdrietig, dat Jaap zo raar deed. En net op een wandeling die zo prettig was begonnen. Andertje's hoofdje zakte hoe langer hoe meer voorover.

Aan Loesje dacht ze, hoe lief die tegen haar was geweest:

- Toch is Loesje mijn vriendin, - zei ze koppig.

- Je moet het maar zelve weten, - riep Jaap daar achter de kar. - Je hebt maar te kiezen. Je kan geen vriend hebben en nog een vriendin er bij. Tenminste niet zo'n gek soort vriendin. -

- 't Is niet een gek soort vriendin! - riep Andertje wanhopig. - 't Is juist een echte vriendin. Ze is veel echter dan Jewanne en Kee en later, als ik met mijn tien vingers mooie muziek maken kan.... -

- Je bent gek, Ander! Jij met je later en je muziek. Je lijkt wel stapel! Als je groot bent, dan ben ik het ook. Dan trouw ik met je. Dan moet je voor me koken en als mijn broek stuk is, dan moet je er een lap opzetten. Dat is het, wat jij moet. -

Weer stond Andertje stil. Maar nu van verwondering, want wat was dat nu weer een gek zeggen van Jaap! Koken, dat zou ze zeker nooit kunnen leren en kapotte broeken heel maken, dat was heel moeilijk.

- Ik kan alleen aardappels schillen. Ik kan ze nog niet koken en afgieten. Dat doet Opoe. En ik kan ook geen' stuk in een broek zetten. Dat hebben we op school nog niet gehad. -

- Vooruit, Ander, lopen en niet kiessen. 'k Wil maar zeggen: als wij later samen wonen in dat leuke huis, dat 'k zelf ga bouwen, dan komt die vriendin er niet in en muziek hebben we dan ook niet nodig. Dus kan je 't beter maar niet beginnen, als het toch weer uit moet wezen. -

Goed, Andertje zou wel lopen, als Jaap zei, dat ze niet mocht stilstaan. Maar terwijl ze liep moest ze heel ernstig nadenken en opeens vroeg ze het:

- Dat kan toch zeker niet. Als mensen trouwen, dan gaan ze samen in een huis wonen en dan zijn ze altijd lief met elkaar. En jij bent toch kwaad om Loesje. Dan kunnen we toch niet trouwen! -

- Je bent een gans! - riep Jaap. - Mijn moeder, die maakt mijn stukke kleren heel en ze kookt al ons eten. Pas als die dood is dan trouw ik met jou. Dan moet jij het doen. En kwaad was ik in 't geheel niet. 't Is alleen dat 'k wil, dat je doen zult, zoals ik het wil. Zo hoort het bij mannen. -

Daar moest Andertje toch even om lachen, want het klonk zo grappig oud. Omdat ze lachte, begon Jaap te schateren. Daardoor hoorden ze het doffe brommen van Sander niet. Het geluid zat ook nog diep in zijn keel. Tegelijkertijd trok hij de staart tussen de achterpoten en dook hij met de kop naar omlaag. Zijn baasjes hadden goed lachen. Die zagen en roken niet wat hij zag en rook. Die hoorden niet, dat er in de verte een paar klompevoeten aankwamen, waar Sander bang voor was, omdat ze zo erg hard konden schoppen. Bang en kwaad was hij

allebei. Daarom bromde hij nog wat harder. Daarom hield hij de kar tegen en kroop hij nu haast op zijn buik. Daar merkte Jaap het:

- Vooruit Sander, jongen! Ben je nu al moe? -

Daar zag Andertje het gevaar in de verte:

- Jaap, Sander is bang en er komt iemand aan. Kijk, heel in de verte. -

- Wat zou dat dan nog? Er is toch zeker plaats genoeg voor een vent, die ons voorbij wil? Alla Sander, vort. Wat is dat nu? Je bent toch anders niet bang? -

Maar Sander was wél bang. Geen stap wou hij meer doen. Onder de kar zou hij willen kruipen, als hij er niet met strengen aan gebonden zat. En al dichterbij kwam de man. Die droeg een zak op de rug en een dikke knuppel in de hand. Jaap en Andertje stonden nu ook stokstijf. Ze keken dan eens naar Sander en dan weer naar de vreemdeling. Die naderde al meer. Daar stond hij ook stil. Daar scheen hij wel naar de hond te kijken. Daar riep hij:

- Panter! Hier! -

Daar begon Sander te beven. Over heel zijn gele hondelijf rilde het vel van het heftige beven. En nog eens klonk de stem, maar nu dichterbij, want de vreemde man kwam met haastige stappen aangewandeld:

- Hier Panter! Wacht! Ik zál je, als je niet komt! -

Op zijn buik kroop de hond. Nog hield Jaap de kar vast in de hand. Nog liep Andertje aan de kop van het dier. Maar allebei hadden ze het begrepen: dit moest Sanders vorige baas wezen. En de hond hield niet van hem. Hij was bang voor hem. Geen van beiden wisten ze, wat ze doen moesten. Geen woord spraken ze. Daar stond de man tegenover hen. Daar begon hij te schelden:

- Wat weerga, is dat hier? Wat doen jullie met mijn hond? Wil je dat dier wel eens dadelijk losmaken? Gauw een beetje! -

Maar Jaap was er de jongen niet naar om zich zo te laten commanderen door iemand, die hij niet kende. Hij stapte naar voren en stond daar vierkant en recht tegenover de kwade man:

- Dat kan een ieder wel zeggen, dat die hond van hem is! Dat mot je maar eerst bewijzen. -

- Dat zal ik dan ook wel donders gauw, brutale aap! Hier, Panter! Bij de baas! Alla, een beetje vlug! -

- Ja, daar kroop Sander op zijn buik naar de vreemdeling. De kar sleepte hij achter zich aan. Toen hij daar bevend voor zijn vroegere baas lag, keek hij heel even smekend naar Andertje. Die zag spierwit van narigheid. Ze deed een stap naar voren en lei een hand op Sander's kop. Toen zei ze heel zacht:

- Hij houdt van me. We houden van elkaar, hij en ik en Jaap. Mag hij niet.... zou u hem als 't u blijft bij ons willen laten? We willen er wel voor werken ook, hè Jaap?

-

Maar Jaap kreeg geen gelegenheid om te antwoorden. Ruw pakte de man de hond bij het touw om zijn nek en trok hem naar zich toe:

- Je kunt je mooie praatjes voor je houden, juffertje. Je mag nog blij wezen, als ik de diender niet naar je toezend. Diefstal is het! Een andermans hond nogal! Dat zouden jullie wel willen! Een beste trekhond stelen, zoals er in heel Middelburg geen te vinden is! En nu gauw die strengen losgemaakt! Vlug wat, of ik zal je eens leren, wat een hondendief toekomt! -

Dit laatste werd tegen Jaap gezegd. Maar deze gaf nog zo gauw niet toe:

- Voor de diender zijn we niet bang. Onze burgemeester weet al lang, dat de hond met een steen om zijn hals is gevonden. Als je dan zoveel om je hond geeft, dan probeer je niet hem te verdrinken met een steen om zijn nek! -

Daar lachte de man een kwaadaardige lach:

- Verdrinken? Mijn eigen hond verdrinken? Stapelzot zijn jullie! -

Maar het volgend ogenblik lachte hij niet meer. Woedend kwam hij op Jaap af en duwde hem opzij. Dat liet de jongen niet toe. Die begon daar tegen te spartelen. Die balde zijn vuisten en gaf een stomp terug.

O, wat was dat een vreselijk gezicht! Bleek van schrik stond Andertje te kijken:

dappere Jaap, die de veel grotere man aanvloog, de hond, die zijn nieuwe baasje bedreigd zag en met kar en al zich er tussen probeerde te wringen! Een geluid van woedende stemmen, geblaf, gebrom, gejang.... Daar schopte de zware klomp van de man tegen de kar. Daar vloog het versplinterde wiel er af! Meteen had de kerel uit een broekzak een mes, zo groot als een tafelmess getoverd. Wijd van angst staarden Andertjes ogen.... Toen, zonder zich een ogenblik te bezinnen sprong ze op om Jaap te helpen. Aan de arm die het mes hield, klemde ze zich vast. Haar Jaap! Haar grote vriend! Ze zou wel zorgen, dat hij niet door die lelijke kerel werd doodgestoken met een broodmes. In het volgend ogenblik had hij zijn arm uit de greep van haar kleine handjes losgerukt en met een vlugge beweging van het mes sneed hij beide strengen door, die Sander aan de kar verbonden. Akelig lachend keek hij haar over zijn brede schouders aan:

- Bang, dat ik je dappere broertje met het mes tot gehakt ging malen? -

Terwijl hij haar nog uitlachte, stak hij een van de losse strengen door Sanders' muilband en trok het dier naar zich toe. Die wilde terug. Die zette zich schrap. Daar viel de knuppel op zijn rug. De hond kroop in elkaar, bromde, hilde, kreeg weer een slag, keek smekend om naar Andertje, maar met een harde ruk werd hij meegetrokken, de smalle landweg in, die naar de stad voerde.

- De muilband! - gilte Jaap. - Die is toch zeker van ons! Die heeft hij van de burgemeester gekregen en als je hem niet teruggeeft, dan zal ie je onze diender sturen!

-

- 'k Heb met jullie burgemeester niet van node! - riep de man, die met grote stappen doorliep. Met de éne hand sleepte hij de ongelukkige Sander mee en met de andere droeg hij de zak over zijn schouder. - We hebben eiges een burgemeester in de stad en wacht maar, tot die jullie te pakken krijgt. Dan sluit hij je op voor diefstal! -

Zijn harde stem was nog duidelijk te verstaan. Woedend werd Jaap er om.

- Lelijke muilbanddief! - ging hij nu jouwen en hij deed al een paar stappen om de ander na te rennen. Maar Andertje greep hem bij zijn arm:

- Niet doen, Jaap! Hij mocht eens terugkomen met het mes! Ik ben zo bang! -

- Meisjeswerk om bang te zijn! - snoefde Jaap. - Ik ben nog voor drie van die kerels niet bang. -

Geen van beiden bedachten ze, dat Andertje nog maar een paar minuten geleden alle angst voor het mes vergeten had om Jaap te redden. Neen, daar dachten ze niet aan, want nu hadden ze het druk met de kar. O, wat zag die er akelig uit! Een van de wielen versplinterd en verbogen.

- Als 'k ook maar een knuppel of een mes had gehad, dan had ik hem wel eens even gemept, - blufte Jaap en keek naar Andertje. Dikke tranen biggelden over haar wangen:

- Wat sta je nou te grienen? Dat helpt toch niks? -

- Om Sander moet ik zo huilen, - snikte Andertje.

- Nou ja, Sander! Om een hond moet je niet grienen. Da's kinderachtig. Sander, die redt z'n eigen wel. Maar de kar is stuk en naar dat vrachie kunnen we vanmiddag fluiten! Kom, Ander, vooruit! We gaan naar huis. -

Dat werd een heel treurige thuiskomst. Geen Sander meer. Geen vrachtje, geen geld....

- Daar heb je 't nou al, - zei Opoe knorrig. - Allemaal uitvluchten vanmiddag. Dat gaat maar uit met die nietsnut van een jongen van hiernaast. Dat belooft je centen en wat dan nog? Allemaal verloren tijd en nog geen roje duit aan verdienste. Maar nou is 't meteen uit. Morgen aan de dag ga je naar manke Bet. 't Is een best dienstje voor na de schooluren. Ik zeg maar zo: een mens is zichzelf het naast en als je opgeschept zit met andermans kind, dan wil je er wel es een voordeeltje van. Hier, doe je vuile schort maar voor en schrob me de bloempotten schoon. Dan doe je tenminste wat! -

Toen, terwijl Andertje één voor één Opoe's bloempotten uit de vensterbank nam, bedacht ze, dat het toch wel een rare en ook een heel nare dag was geweest en om Sander had ze zo'n verdriet, dat ze die avond de boterham niet door de keel kon krijgen. En kon het ook anders als je aldoor in je verbeelding je trouwe vriend ziet, hoe hij wordt voortgesleept en hoe ze hem met een knuppel op zijn rug slaan? Neen, dat kan niet anders. Wie zou dan nog zijn boterham kunnen eten? En wie zou zich niet in slaap schreien? Zo ging het die avond met Andertje.

[VII]

't Was helemaal mis met Jewantje. O, wat zou ze toch graag willen, dat Andertje van haar net zoveel hield als van Loesje! Zo verschrikkelijk jaloers was ze op dat meisje in die rare, stadse jurk van fluweel, dat ze er temet niet van slapen kon. Aldoor moest ze maar denken, wat ze toch doen zou om te maken, dat Andertje alleen maar met haar wou spelen en met geeneen ander. En nu zou je zo denken, dat ze dan heel lief en heel vriendelijk tegen Andertje zou wezen, dat ze misschien wel eens een bloemetje of een suikerbal voor haar zou meebrengen. Maar neen hoor, ze deed precies andersom. Ze begon haar te plagen. Net als Bess en haar vriendinnen deed ze. Op school en op de speelplaats fluisterde ze Keetje allerlei dingen in het oor, dan keek ze daarbij, naar Andertje en gichelde wat.

- Toe nou, jou zot! - kon dan Keetje antwoorden en ze gaf Jewan een flinke stomp in het ribbenkastje. - Je lijkt wel niet wijs! Je bent toch vriendin met Andertje en mij! Nou en als je vriendin bent, dan lach je niet om mekaar. 'k Weet niet wat je mankeert de laatste tijd! -

Dat zei Keetje, omdat ze goedig was en ook omdat ze er niets van snapte, waarom Jewanne opeens zo lelijk deed. Ook Andertje begreep het niet. Vroeger zocht Jewantje de mooiste schelpen voor haar uit de manden van haar vader, die schelpenvisser was. 'Voor jou, Andertje,' kon ze dan zo zeggen en een andere keer bracht ze een heerlijk gestoofd appeltje voor haar mee, zo uit haar moeder's pan. Dat lei ze dan op de bank en dan kon ze 't zo prettig zeggen: 'We hebben met de

Zondag appeltjes gegeten en deze heb ik voor jou uit de pan gepikt. Alleen voor jou doe ik dat!’ Dat was toch altijd wel prettig geweest en al had Andertje nooit zo heel veel om Jewantje gegeven, toch miste ze nu de schelpjes en de appeltjes en de vriendelijke woorden. Eens heeft ze 't gevraagd. Op een morgen vóór schooltijd:

- Waarom ben je altijd zo kwaad op me? Ik heb toch niks gedaan? -

- 't Kan je toch niks schelen, of ik kwaad of goed op je ben, - heeft toen Jewantje gezegd. - Ga jij maar naar je lieve Loesje met d'r fluwelen jurk. Ga jij maar flikkeflooiën bij de deftigheid. Ga jij maar poppetjes tekenen en praten van ‘bezjoer Medam’ -

- Ik flikkeflooi niet, - heeft Andertje heel verontwaardigd geantwoord. - En zo gek praten doe ik ook niet. Maar jij doet zo raar de laatste dagen. 'k Wou maar dat het weer was zoals vroeger. -

Misschien, als toen niet net Loesje zelf was gekomen, dat Jewantje wel vriendelijk zou zijn geworden, maar dat was nu zo jammer, dat Loesje haar toen net bij die gekke naam moest roepen:

- Kom je Zondagmiddag bij ons, Mignon? -

Andertje was er van geschrokken. Haastig heeft ze om zich heen gekeken om te zien, of er veel waren, die het hoorden. Ja, daar hoorde ze 't al grinniken:

- ‘Mien jong’ zegt ze! Andertje is een jongen. Mien jong! As ze groot is, wordt ze een kerel! -

Andertje schaamde zich. Verlegen keek ze naar Jewantje. Zou die nu niet voor haar op komen? Dat deed ze vroeger toch altijd? Maar neen, ook Jewanne gichelde mee. Zó, dat wie dichtbij stond het verstaan kon, fluisterde ze het Keetje in het oor:

- Ze is Loesje d'r jongen! Mien jong zegt ze! Daar mot ik toch om lachen, hoor!

-

't Was toen geweest, of het uit alle hoeken van de speelplaats gefluisterd en geroepen werd: ‘Mien jong’. Wat verwonderd heeft Loesje zelf geluisterd en rondgekeken. Ze heeft niet begrepen, waarom ze zo lachten. Mignon was een gewone naam. Ze kon er niets gekks aan vinden. Maar Andertje is er zo verlegen door geworden, dat ze op het punt stond in tranen uit te barsten. En niet eens heeft het haar getroost, dat goedige Keetje het deze keer voor haar opnam. - Alla, jullie zotten! Je wou zelf wel, dat je zo'n mooie naam had! Daar hoeft geen mens om te lachen. Andertje is toch maar een bijnaam? Dat weet toch een ieder? Vooruit, Ander sta daar dan ook niet zo! Je mot eens van je afspreken. Dan worden ze wel bang! -

Neen, dat had Andertje niets geholpen, al was ze Keetje wel dankbaar. Ze kon immers niet zo goed van zich afspreken en als ze allemaal om haar lachten, dan werd ze bang. Heel alleen voelde ze zich dan en ze ging het vast en zeker

geloven, dat ze ook echt heel anders was dan alle kinderen van het dorp minder verstandig en sterk en minder grappig ook. 't Was dan ook maar gelukkig, dat Jaap die morgen over de speelplaats slenterde. Wat zag hij daar....? Stond er weer eens een troepje om Andertje heen en waren het weer de oude plaaggeesten....? Alsof hij zo maar voor zijn plezier wat liep te kuieren, zo kwam hij daar met zijn handen in de zakken voorbijgelopen. Even stond hij stil en luisterde. Toen wist hij al genoeg. Maar dat die kleine kraai van een Jewan er bij stond en wel het meest scheen te grinniken en te gichelen, dat verbaasde hem.

- Is er wat leuks, dat jullie zo'n pret hebt? - vroeg hij onnozelweg.

Daar hebben ze toen allemaal om gezwegen. Jaap was groot en sterk en hij was Andertje's buurjongen. Kleine meisjes moesten voorzichtig zijn tegenover' grote jongens.

- Nou, zeggen jullie niks? Je had toch anders schik genoeg! - Van de een naar de ander keek hij. Loesje, die omdat ze vreemdeling was, niets begreep van alle flauwe grapjes, was de school ingelopen, toen het onnozel gelach haar verveelde. De andere meisjes keken elkaar verlegen aan Sommigen probeerden heimelijk weg te sluipen. Maar grote Jaap dwong ze weer terug:

- Alla, wat is dat nou? Je lijken wel bang te wezen! -

Dat liet Jewantje niet op zich rusten:

- 'k Ben niet bang. Zeker voor jou! En we mogen toch wel lachen! Dat hoeven we jou toch niet te vragen, of we dat mogen? -

- Hoor me dat krielgekakel eens aan! - heeft toen Jaap spottend gezegd. - Maar hoe komt het dan, dat er één is, die niet lacht? 'k Had zó gedacht, Jewan, dat als jij schik had, Andertje het ook zou hebben. Jij en Kee en zij zijn toch een soortement vriendinnen. Hoe kan dat dan, dat de één sip kijkt, als de ander lacht? -

Daar is toen opeens het arme Andertje in snikken uitgebarsten en tussen een regen van tranen, heeft ze het verteld:

- Ze zeggen, dat ik en Loesje.... dat ik een jongen ben.... dat ik van Loesje de jongen ben.... Ze zeggen.... Jewan zegt, dat Loesje zegt.... dat ze mien jong zegt.... en Jewan zegt, dat ik flikkeflooi.... en Jewan zegt, dat ik 'bezjoer Medam' zeg en ze zijn allemaal kwaad op me. -

Hijgend en met een laatste dikke snik heeft Andertje haar hakkelende zinnen gezegd. Maar Jaap heeft met een breed gebaar zijn stevige jongensarm gezwaaid: - Alla achteruit, gemene, kleine krielen. Valse katten zijn jullie om met z'n allen te blazen en te mieuwen tegen één die zich niet verdedigt. En weet je wat het is....? Enkel afgunst is het. Omdat dat nieuwe kind het leuker vindt met Andertje te spelen dan met jullie! Dat is het! -

Daar is toen weer Jewantje's stem geweest:

- Nou, hoor die! 'k Zou niet eens willen spelen met een kind in een fluwelen

jurk, waar kale plekken in zitten! Als Andertje liever een kale, stadse zot heeft dan ons, dan moet ze dat zelve weten! -

- Juist, - zei strenge Jaap. - Dat moet ze net. Daar heeft geen mens mee van node. Andertje kan toch eiges d'r vriendinnen wel kiezen? En als je nou niet gauw.... -

Maar zijn zin kon hij niet afmaken, want daar had meester in de handen geklapt. Het speelkwartier was om. Iedereen rende naar school.

- Wees toch niet altijd zo'n bange haas, Ander, - vond Jaap nog tijd om te zeggen.

- Bijt toch van je af. Je zult eens zien, hoe benauwd of ze dan worden. -

Heel even hebben ze daar nog samen op de speelplaats gestaan Omdat ze 't zo gewoon was, Jaap in alles te gehoorzamen, heeft Andertje met een zucht geantwoord:

- 'k Zal 't proberen, Jaap. - En het toch geweten, dat ze 't niet zou kunnen.

Onmogelijk zou ze 't kunnen. Toen, zo maar plotseling heeft ze het daar nog even op die verlaten speelplaats gezegd:

- 't Is maar.... ze vinden me anders dan de anderen. Daarom noemen ze me zo.... en 'k mag niet eens van Opoe naar Loesje.... en 'k zou leren met al m'n tien vingers muziek te maken.... en bij manke Bet heb ik laatst de melk laten overkoken en 't petroleumstel heeft gewalmd en manke Bet was zóveel kwaad.... en Sander.... denk je, as 'k naar stad kon gaan.... as ik dan in alle huizen zocht.... zou 'k dan Sander niet vinden? Jaap, dat kan toch niet, dat ze een hond tegen zijn zin vasthouden? -

- Om een hond moet je niet grienen, - heeft stoere Jaap toen geantwoord. - Honden zat op de wereld. Dat van die melk bij manke Bet.... melk kookt altijd over. Daar is 't nou eenmaal melk voor. Muziek heb je niet van node. Hoef je dus ook niet om te grienen. Dat je anders ben dan alle anderen, dat heb ik al meer gezegd. Da's juist goed. Ik ben ook anders. Wie van de jongens heeft er al een vaste dienst na schooltijd? Nou....? En wie van de meisjes uit jouw klas verdient er na schooltijd z'n eigen centen? Een heel enkele maar. 'k Zie het graag, dat je de melk leert koken. Ik werk ook hard met die vélecepés. Als we later groot zijn, werken we samen. -

Pas toen ze die morgen in de schoolbank zat, heeft Andertje het bedacht, hoe vreemd dat toch van Jaap was, dat hij 't zo streng tegen Jewanne zeggen kon: 'Andertje kan toch eiges d'r vriendinnen wel kiezen.' En toch had hij nog maar kort geleden gezegd, dat hij 't niet wilde van Loesje en haar, dat ze daarmee vriendin was. Vreemd heeft ze 't gevonden en vast is ze van plan geweest om het hem eens te vragen. Maar tot dat vragen is ze toch niet gauw gekomen, want ze had veel zorgen. Ja, dat klinkt nu wel gek, dat zo'n meisje van amper negen jaar zoveel zorgen had, maar toch was het zo. In die oude tijd gebeurde het natuurlijk wel meer, dat meisjes van een jaar of tien al ergens gingen helpen in de huishouding,

maar dan waren ze thuis al gewoon om op de jongere broertjes en zusjes te passen. Andertje had geen broers en zusters. Enkel op de geit had ze gepast en voor Opoe had ze boodschappen gedaan en kleine werkjes in de huishouding. Bij manke Bet was dat heel anders. Die had kinderen van allerlei grootte. De kleinste was een half jaar oud en de grootste nog geen vijf. Elke dag na schooltijd moest Andertje op die kleuters passen, terwijl manke Bet de klanten in de winkel bediende.

- Vooruit Ander, je bent nu een groot meisje. Je moet eens leren aanpakken, - zo kon Bet het zeggen. Dan duwde ze haar een pakje kindermeel in de hand en wees haar waar de melk stond:

- Goed roeren, dan het stel aansteken.... -

- Ik mag van Opoe niet aan het petroleumstel komen en ik weet niet, hoe hoog je de pitten draaien moet, - heeft Andertje de eerste keer gezegd.

Maar manke Bet heeft haar uitgelachen. Haastig, zoals ze in alle dingen was, heeft ze haar de lucifers in de hand geduwd:

- Alla, je zult toch wel een lucifer kunnen afstrijken! Zo en nou draai je de pitten op. Neen, niet zo hoog! Je wil me de boel hier toch niet roetzwart laten walmen? -

Neen, dat wou Andertje zeker niet. Maar dat was nu weer van petroleumpitten zo vreemd: die gingen vanzelf de hoogte in en zo was dan op die allereerste middag manke Bet's achterkamer vol vette walm geweest, nog voor Andertje zelf er iets van merkte. De wieg, de pap, de haren van haarzelf en de kleintjes, ze leken wel bestrooid te wezen met die nare, zwarte vlokken. En boos dat manke Bet geweest was!

- 'k Heb het altijd wel gezegd, dat je een doeniet bent. Hoe kan 't ook anders! De appel valt niet ver van de boom. 'k Zal 't nog eens aanzien, maar als je een nietsnut blijft, dan moet je Opoe maar een ander dienstje voor je zoeken. -

Ja, dat was dan een van Andertje's grote zorgen. Bij manke Bet was ze voortdurend in angst, dat ze de dingen niet goed zou doen. Ook had ze de handen vol met Leuntje en Teuntje, de twee oudsten van drie en van vier jaar. Net als ze de pap voerde aan het wiegekind, dan gingen die twee aan het stoeien door de kleine achterkamer. Dan trokken ze aan het tafelkleed, waarop het theelichtje met de koffiepot stond, dan klommen ze op de stoelen om uit de suikerpot te snoepen en een keer, dat het heel hard regende, waren ze de achterdeur uitgelopen en vóór Andertje het kind van haar schoot in de wieg kon leggen en naar buiten lopen, hadden ze al kans gezien om in een diepe plas op en neer te dansen, dat het water tot op hun hoofden opspatte. Als dan eindelijk Bet het lawaai hoorde, dan was ze wel kwaad op het eigen kleine grut, maar veel bozer was ze op Andertje. Zo kwam het dat Andertje hoe langer hoe verdrietiger werd. Ook kwam het niet in haar op om manke Bet haar ongeduld en haar boosheid te verwijten. Ze was er zeker van dat de grote mensen, als die zeiden, dat ze onhandig en dom was,

het wel goed wisten en meer en meer ging ze 't weten, dat Opoe gelijk had, als die zei, dat ze maar erg dankbaar en nederig moest wezen, want dat ze in 't hele dorp de allerminste en allergeeringste was.

Ja, dat waren grote zorgen, hoor! Maar nog veel groter was de zorg om Sander. 's Nachts, als het donker was en ze bij Opoe in de bedstee lag, dan zag ze die nare kerel, die Sander had weggehaald, zo duidelijk, alsof hij voor haar stond. Dan ging ze zich van allerlei verbeelden. Dan was het, of ze de knuppel voelde, die op de rug van de hond werd geslagen, dan hoorde ze hem janken, dan zag ze weer hoe zijn trouwe ogen naar haar keken, ze zag de angst in die ogen en het duurde lang voor ze insliep.

- Lig niet zo te woelen, kind! - kon Opoe dan zeggen en ze probeerde om heel stil te zijn, niet te huilen, niet onrustig van éne kant op de andere te draaien. Maar aldoor lag ze te denken: als ze nu eens naar stad kon gaan...? Als ze eens stilletjes wegliep en ging zoeken, tot ze de hond gevonden had...? Als die dan vastgebonden was, dan zou ze hem losmaken. Hij zou tegen haar opspringen en vast zou hij janken van plezier, maar dat mocht dan niet, want dan kon die lelijke kerel het wel eens horen. Beide handen zou ze om de bek doen, dat hij niet schreeuwde van pret en heel voorzichtig zouden ze samen de stad uitsluipen en terug naar het dorp gaan.

Had Andertje maar geweten, dat Sander in zijn hondehoofd ook van die zorg-gedachten had, dan had het haar misschien wel getroost. Sander kon natuurlijk lang niet zo goed denken als Andertje, maar op hondenmanier lag hij toch te peinzen in zijn veel te kleine hok, ergens op een vuil binnenplaatsje. Weglopen,

dacht hij. Net als vroeger, net als die éne keer weglopen. Langs het water lopen en dan zwemmen. Bij je vrouwtje komen. De handen van het vrouwtje aan je hals. Het touw los. Die nare rinkelende steen weg. Terug naar het vrouwtje, het lekkere eten, het baasje....

Dan stond hij op en deed een paar stappen. Maar deze keer had zijn wrede baas een grotere steen genomen om hem mee vast te leggen. Want natuurlijk was het niet waar geweest, dat de steen had moeten dienen om de hond te verdrinken. Daarin had die man groot gelijk gehad, toen hij aan Jaap zei, dat hij wel gek zou wezen om zijn eigen hond te verdrinken. Neen, dat waren maar verzinsels van de kinders geweest en Jaap had wel beter kunnen weten, want een grote hond, zoals Sander, zou door een steen niet naar de bodem worden getrokken. Neen, zijn baas had achter in de wand van het oude hondehok een gat geboord en daardoor het touw getrokken, dat aan het ene eind om Sanders hals zat. De steen had hij aan het andere eind gebonden. Die klemde tegen de achterwand van het hok en zo zou de hond wel goed vastgebonden zijn, als niet die achterwand zo rot was geweest. Daardoor was het Sander de eerste keer gelukt om net zo lang te trekken, tot een groot stuk vermolmd hout gelijk met de steen losschoot en hij vrij kwam. Maar voor een tweede keer was de hondenhandelaar (want dat was een van die man z'n baantjes) voorzichtiger geweest. Voor hij de hond opnieuw met een grotere steen vastbond, had hij de achterwand van heel stevig hout voorzien en 't gaf niet of Sander al trok en trok. Wel verschoof het hok een eindje, maar al gauw stuitte het tegen een uitspringend stuk muur en weer ging dan de hond met de kop op de poten liggen peinzen. Misschien kwam het wel heus door het peinzen, want eens op een keer, toen hij daar weer zo lag, gebeurde het. Hij had erge honger, want het eten dat hij kreeg was maar heel schraal. Dorst had hij ook, want zijn baas had vergeten de drinkbak te vullen. 'Dikke honden verkoop je niet,' had de baas tegen zijn vrouw gezegd, toen die de hond wat meer te eten wou geven. 'Een hond moet slank wezen, dan is ie meer waard'. Zo kwam het dan, dat Sander nog verdrietiger dan anders was, want nu had hij niet alleen zijn vrouwtje verloren, maar honger en dorst had hij ook. Zeker kwam het daardoor, dat hij uit verveling in dat dikke eind touw is gaan bijten. Al maar lag hij er op te knauwen. Uit verveling en van de honger knauwde hij. Eindelijk waren alle vezels stuk gebeten. Sander was vrij! Ja, dat wil zeggen: vrij van het touw, dat hem aan het hok bond. Maar dat hij nu juist op een binnenplaats moest zijn. Aan alle kanten muren. Een paar deuren. Hij snuffelde er eens aan. Ze waren gesloten. Toen heeft Sander, zonder het zelf te weten, iets slims gedaan. Het liep al tegen de avond. Het werd al donker. Hij is naar het hok teruggegaan en is daar in dezelfde houding gaan liggen: kop op de voorpoten, ogen dicht. Peinzend en dromend. Even later is toen een van de

deuren opengemaakt. De vrouw van de baas is er doorgekomen. Een homp brood heeft ze in de hand gehouden:

- Hier Panter! Voor jou! Vlug opeten vòòr de baas het ziet, jongen! -

Met zijn staart heeft hij bedankt en in het half duister heeft hij gulzig het brood opgeslikt. De vrouw is weggegaan. Even daarna heeft Sander de kop in de lucht gestoken. Wat is dat voor geur, die hij ruikt? Iets, wat niet bij de binnenplaats hoort. Hij is opgestaan om dit te onderzoeken. Weer is hij bij een van de deuren gekomen. Kijk, de vrouw heeft vergeten die deur achter zich te sluiten. Er is een kier, waardoor vreemde luchten in Sander's neus waaïen. Huisluchtjes. Anders dan die van de binnenplaats. Het is donker in het huis. Een smalle gang. In de verte stemmen. Hij is door die gang geslopen. Als de baas hem ziet, zal die met de grote stok op zijn magere lijf slaan. Maar de stem, die hij hoort, is niet van de baas. Het is de stem van de vrouw, die hem brood gaf. Weer snuffelt de hondeneus. Andere luchtjes. Straatluchtjes! Nu ziet hij, hoe ook de volgende deur op een kier staat. De deur naar de straat. Voorzichtig steekt hij zijn kop door de kier. Een paar huizen verder staan twee vrouwen. Die praten samen. Die letten niet op de donkere schaduw, die door de voordeur schuift. Sander heeft zijn instinct van opgejaagd dier gevolgd. Vlak langs de huizenrand, in de diepe schaduw is hij gegaan. Eerst langzaam. Toen vlugger. Aldoor snuift de neus de luchtjes op. Niet naar deze kant, leert hem zijn neus. Niet daar, waar het naar huizen ruikt. Die kant, waar het water van de singel is. Die brug over....? Even staat hij stil. Ja, de brug over. Weer heeft hij stilgestaan. Stemmen in de verte. Twee mannen. Omkeren, Sander! Ja, mannen zijn gevaarlijk. Ze lijken op de valse baas, waarvoor hij vlucht. Door dat omkeren is hij de lucht kwijtgeraakt. Hij is gaan dwalen. Daar heeft hij in de verte de roep gehoord van een watervogel. Juist, die kant moet hij uit. Naar de weilanden, waardoor het water stroomt. Over een hek, dat is het vlugste. Dat hij nu net in de bloementuin van een vrouw terecht moest komen! Dat die nu net met de gieter klaar stond om een laatste avondbad aan de bloemen te geven.

- Lelijk mormel! Wil je maken, dat je uit mijn bloemen vandaan komt! -

Meteen heeft ze de volle gieter water over het gele lichaam geleege. Van schrik is hij even in elkaar gekrompen. Ook heeft hij nog als antwoord teruggegrauwd. Toen er maar weer van door. Over hekken, door tuinen. Hij heeft de geur van het weiland al geroken. Nog maar twee tuinen en een sloot, dan is de stad ver van hem weg. Maar dat daar die dikke boxer als waakhond om de hoek zou springen, dat had toch niemand vooruit kunnen weten. Sander was er in die dagen van weinig eten en veel verdriet niet in kracht op vooruit gegaan. De boxer was groot en sterk. Hij rook naar veel en lekker eten. Naar vlees en botten. Het was voor een arme drommel als Sander een onuitstaanbare geur. En wat gemeen

om je zo onverwacht naar de keel te vliegen. Tegen alle regelen van de hondenvechtkunst. Hij kon toch eerst wel, door brommen, een oorlogsverklaring zenden. Het maakte Sander echt nijdig en voor een ogenblik vergat hij er het vrouwtje door. In een wip lag hij op zijn rug onder de vijand. Wat een valse, scherpe tanden had die boxer! Net aan zijn hals voelde hij ze. Kon hij nu maar zelf beet krijgen. Ha, een van de achterpoten van het vette monster! Knauwen maar! Hij had wel een touw doorgeknauwd. Dan zou het met die achterpoot ook wel lukken. Ja, daar voelde hij, hoe plotseling de greep aan zijn nek verslaptte. In hetzelfde ogenblik was hij op de been. Met een grauw, die door de stille avond over de tuinen klonk, sprong hij op zijn beurt naar de keel van de boxer. Daar ging een deur open. Licht scheen naar buiten. Een man met een stok. En maar ranselen op de vechtenden:

- Hier Box! Hier, bij de baas! Ben je dol geworden om zo te vechten? Weg, lelijk mormel! -

Bij de halsband is de boxer weggesleurd. Sander begon juist plezier in het gevecht te krijgen. Hij deed nog een sprong in de richting van de vijand. Daar viel de stok met een slag op zijn kop. Au, die was raak! Waar de mensen zich niet al mee bemoeien, dacht Sander en gaf een gil en snauwde nog wat en sloop de tuin uit. Kwam voor een hek. Altijd weer nieuwe hekken. Altijd maar springen. Zijn kop deed zeer. Zijn nek bloedde. Hij had erg veel zin om ergens te gaan liggen. Zo maar ergens in vochtig geurend gras. Maar hij deed het niet. Hij sjokte voort. Al kon hij dan niet echt denken, zoals mensen het doen, toch was er iets in hem, dat hem voortdreef naar zijn vrouwtje. Toch wist hij door de weilanden het water te vinden. Een paar schapen waren nog even een verlokking. Prettig was het om achter schapen aan te rennen. Te zien, hoe hun dikke wollijven schommelden. Daar werd je dolvrolijk van. Kijk, toen ze hem in de verte zagen, begonnen ze al te lopen. Zou hij even....? Heel even maar? Neen, er was dat andere, dat sterker lokte. En maar aldoor ruiken met de neus in de lucht. Nooit vergeten te ruiken. Snuf, snuf, die kant op! Nu over het water. Zwemmen maar. Nat is hij toch al door het water van die kwade vrouw. Heerlijk koel is het aan de wond. Ook voor je pijnlijke, versufte kop is het goed. Maar moeilijk is het om tegen de kant op te klimmen met die wond boven je schouder. En die achterpoot, wil die ook al niet goed mee....? Wacht maar, als hij die boxer nog eens tegenkomt, dan zal hij hem die beten wel teruggeven. Zo, eindelijk is hij boven op de wal. Even op zijn kant liggen. Even uitrusten en hijgen. Gelukkig hoeft hij geen dorst meer te hebben. Nu maar weer voort. Naar het vrouwtje....

En terwijl Sander zich voortsleepte over hekken en sloten, over de waterweg en door de weilanden, sliep Andertje naast Opoe en droomde dat de hond bij haar

terugkwam en dat zijn grote tong dwars over haar neusje likte. Maar dat haar trouwe kameraad werkelijk zo dichtbij was, dat zou ze zeker niet hebben geloofd, als niet bij het wakker worden....

Sjok, sjok, daar was Sander in de heel vroege ochtend door het dorp komen lopen. Hij trilde op zijn vermoeide poten. Geen mens kwam hij tegen, want wie op was, die ging de straat nog niet op. Maar daar had je Jaap, die het nu juist die morgen in de kop had gekregen vis te gaan vangen voor zijn moeder. Al heel vroeg deed hij de achterdeur open. En natuurlijk, hij vertrouwde in 't eerste ogenblik zijn ogen niet, want wat lag daar bij de burens op de drempel....? Die gele in elkaar gerolde hoop botjes en haar, dat kon toch hun Sander niet wezen...? Maar ja hoor, daar stond de hond op, jankte wat van pijn en van plezier, probeerde tegen het baasje op te springen, duwde zijn snoet in de jongenshand. Jaap vergat direct, dat hij met wat branie tegen Andertje had gezegd, dat er honden zat waren en je er niet om behoefde te grienen, als er een weg was. Hij wist nu wel zeker, dat er voor hen maar één hond was. Ook was hij opeens geen grote man meer, maar een doodgewone jongen van elf jaar. Hij sloeg zijn beide armen om de hals van de hond en drukte zijn wang tegen de natte kop. En aldoo sprak hij maar tegen hem, alsof hij een vriend begroette:

- Ben je daar weer, Sander? Een reuzehond ben jij! Van die gemene kerel weggelopen, hè? Naar 't vrouwtje toe! Wat een mop, zeg! Brave Sander! Knappe jongen! Naar 't vrouwtje, hè? Die kniest zich dood om je. -

En omdat hij daarbij aan Andertje's grote vreugde dacht, vergat hij de hele Opoe Bouwer. Eens even proberen, of ze de achterdeur op de knip hadden. Neen, die zat los. Heel even zou hij de klink oplichten, de deur op een kier en dan net zo lang fluisterend roepen, tot Ander buiten kwam. Dat zou me dan een verrassing zijn, als ze buiten kwam en Sander vond!

En ja, een verrassing wérd het, maar een beetje anders dan Jaap het bedoelde, want op hetzelfde ogenblik, dat hij de klink lichtte en de deur op een kier zette, had Sander de kop er in geschoven. Nu was hij niet langer moe en zwak. Jaap, die er niet op voorbereid was, heeft zeker de deur niet stevig tegen gehouden, of wel de hond is sterker geweest. Met een sprong is Sander de keuken in gerend. Het water plaste overal op de stenen vloer. Vandaar door de openstaande deur de kamer in. De bedsteedeuren stonden aan. Bijna gesloten. Wat kon dat Sander schelen? Daarvoor had hij nog kracht genoeg in zijn voorpoten. Krabbelen maar, tot ze open zijn! Snuf, snuf! Neus in de lucht! Daar ligt het vrouwtje. Weer een sprong. Nu een heel hoge.... Bons! Midden in Andertje's droom wipte Sander kletsnat en vol modder over Opoe heen, met een schreeuw van plezier, recht in Andertjes armen.

- Sander! -

Andertje gilde van pret. Opoe gilde ook. Maar niet van pret. Sander zelf jankte, likte, kwispelde en spatte modder en water over het witte laken, tot Opoe hem met alle kracht van haar magere oude arm de bedstee uitsmeet.

- Jij ondeugende, nare meid, - zei Opoe. Maar zelfs dat kon Andertje's geluk niet wegnemen. Alles leek weer mooi en heerlijk. Sander was terug!

[VIII]

JAAP HAD HET NA SCHOOLTijd ERG DRUK met de vélecepé. Daar was de notaris op een goeie dag bij Tinus de smid gekomen. Hij wou dan zelf eens zo'n tweewielige nieuwigheid berijden. Of Tinus dacht, dat het op zijn leeftijd nog zou gaan. Tinus had eens naar notaris zijn dikke buikje gekeken en gezegd, dat je het rijden op een vélecepé natuurlijk gauwer leerde, als je heel jong en wat magerder was, maar als hij een jongen aan de notaris meegaf, die bij het rijden de achterstang vasthield, zodat meneer leerde zijn evenwicht te bewaren, dan zou het op de duur wel lukken.

Zo trok dan Jaap iedere middag bij goed weer met meneerde notaris naar een van de stille buitenwegen. Eerst reed hij zelf even op dat hoge wiel om goed te laten zien, hoe het moest worden gedaan. Daarna begon dan de les. De notaris was klein en dik en het viel lang niet mee de eerste keren. Bevestigd aan de achteras was een klein uitsteeksel, net als tegenwoordig bij de herenfietsen. Maar veel moeilijker was het om van die 'step' op het hoge zadel te komen dan nu op de moderne, lage fietsen. Telkens weer mislukte de proef.

- Als meneer het eerst tegen een muur probeerde, - heeft Jaap voorgesteld. En ja hoor, nu kon de berijder tenminste in het zadel komen. Maar o, dat lastige stuur! Ook vergat hij de trappers:

- Trappen meneer! Trappen! Al maar door! Als u niet trapt, valt u om! -

Hijgend en blazend bracht Jaap er de woorden uit, want het was geen kleinig-

heid om de stang zo stevig vast te houden, dat de fiets in evenwicht bleef. Maar voor de vijf stuivers, die hij elke keer na afloop kreeg, had hij wel harder willen werken.

- Van de fooien moet je het hebben, - had Tinus gezegd. - Van mij krijg je geen loon, maar je kunt op de vélecepé rijden, zoveel als je lust. 't Is goed dat de mensen zien, hoe weinig kunst er aan is, dan zullen ze eindelijk wel zo verstandig wezen om zo'n ding te kopen. -

Dat was een kolfje naar Jaap's hand. Hij reed door het dorp, een hele sliert kinderen achter hem aan, boog zich over het stuur, zette er een vaartje in en geen mens, die hem bij kon houden. Door dit alles zag hij zijn buurmeisje maar zelden en hij had niet veel tijd om jaloers te zijn op Loesje. Die morgen, dat Sander zo onverwacht zijn intree deed bij Opoe Bouwer, heeft hij als een echte schooljongen van elf jaar gelachen om het gek spektakel daar in de bedstee. Slap van de pret heeft hij tegen de deurpost gehangen, tot Opoe hem met barse woorden beval de hond mee te nemen en niet te lachen alsof hij in het dolhuis hoorde. Sander heeft hij eten gegeven en stevig heeft hij de hond vastgebonden, want de muilband was weg.

- 'k Ben toch zo blij, - heeft Andertje die dag tegen Jaap gezegd. - Ik vind het niet eens meer naar bij manke Bet, nu dat Sander weer terug is. -

- Je bent toch een rare, - heeft toen Jaap geantwoord. - Je prakkizeert te veel. Altijd loop je te denken, of iets lollig is of naar. Dat moet je niet doen. 't Komt wel zoals het komen moet, zegt mijn moeder. En gelijk heb ze. -

Maar Andertje kon het prakkizeren niet laten. Elke dag, dat Sander haar weer als van ouds 's morgens op buurvrouw Piete's erf begroette, was een dag, die blij begon. 't Kon haar niet eens veel meer schelen, of Jewantje lelijk deed en of de anderen haar 'mien jong' noemden. Ook kon ze de angst voor manke Bet vergeten en Opoe's knorrighe buien verdragen om dat éne: Sander is terug. En vast geloofde ze ook, dat er nu nooit meer iets gebeuren kon, dat héél erg naar was. En juist, toen ze dat zo heel zeker wist, toen gebeurde het.

't Was op een avonduur. Opoe en zij hadden net brood gegeten. Ze had alles netjes opgeruimd en Opoe zei, dat ze de was naar binnen halen moest, die achter op het bleekje lag. Dat deed ze wel graag, want aan de andere kant van de bleek was buurvrouw Piete's tuintje en daar lag Sander aan zijn touw. In de paar dagen dat hij terug was, had hij al wat meer spiervlees op zijn botten gekregen en de wond aan zijn hals was al aardig aan het genezen. Als ze nu heel vlug het wasgoed bij elkaar raapte, dan had ze nog vóór dien de tijd om even bij Sander neer te knielen en haar armen om zijn nek te slaan. Daarbij had ze dan een hele boel aan de hond te vertellen: hoe prettig het wel was, dat hij terug was gekomen en dat hij een heel knappe hond was om heel alleen de weg te vinden. Dan keek

Sander haar aan, alsof hij er alles van begreep. Heel aandachtig kon hij luisteren en met zijn kwispelende staart gaf hij antwoord.

- Dag Sander, - zei ze eindelijk, toen ze weer afscheid moest nemen. - Je bent de aller-allerbeste van heel de wereld en nu zal ik wel goed oppassen hoor, dat die nare kerel jou niet meer ziet en je niet meer wegpakken kan. -

Ze heeft hem een zoen boven op zijn snoet gegeven. Ze kreeg er een hartelijke lik voor terug. Toen heeft ze vlug het wasgoed van de bleek geraapt en het over haar arm gehangen. En nog eens heeft ze omgekeken vóór ze door het poortje ging, dat de bleek scheidde van het voortuintje.

- Goeie nacht Sander! - heeft ze geroepen en de hond heeft aan het touw getrokken om haar te volgen en toen heel even gejangt omdat hij vast zat. Het poortje is achter haar dicht gevallen en toen.... ja, toen gebeurde het. Stijf van schrik heeft ze gestaan, want in het eigen ogenblik, dat ze met de was naar binnen wou gaan, daar zag ze hoe aan de straatkant Goeienbloed, de diender het hekje opendeed. Het hekje van Opoe's voortuintje. En wie liep daar naast hem....? O, ze wou dat ze het droomde, dat het niet waar was! Het mócht niet waar wezen! Maar wat geeft het, of je iets al niet wilt....? Het was nu eenmaal wél waar.

Naast Goeienbloed liep de kerel, die Sander van hen had afgepakt. Die zei niks. Die liep daar zo maar achter Goeienbloed aan. 't Was de diender, die sprak en zo streng sprak hij, dat je er van rillen en beven moest:

- Da's me wat moois, hè? Eerst een hond stelen en als de rechtmatige eigenaar hem terugvindt en zijn eigendom, dat hij met hard werken verkregen heeft, opeist, dan je weer op slinkse manier meester maken van het onrechtmatig bezit. Ja, ja, de appel valt niet ver van de stam. Maar als ik het de burgemeester vertel, dan zal je eens wat horen! -

Andertje zei niets. Wat moest ze ook zeggen? Ze begreep niets van Goeienbloed z'n mooie zinnen. Die appel bijvoorbeeld. Wat had ze met een appel te maken? De man, die naast Goeienbloed stond was van het zwijgen niet gediend: -

Vooruit, komt er wat van? Om de hond kom ik. En geen leugens, hoor! -

Maar ook al zou Andertje er een leugentje om hebben willen verzinnen, wat ze zeker niet zou doen want ze jekte niet, dan nog was het haar niet gelukt, want Sander had zo gauw niet de stem van zijn vroegere baas gehoord of een vervaarlijk gebrom kwam uit zijn keel. Over de kleine bleek, door het poortje klonk het en het geluid kwam tergend in de man zijn oren:

- Daar heb je hem al. En nou als de weerga die poort open. Hier de diender heeft wel gelijk, als hij zegt, dat je van een dievenpak afstamt. Maar mij zal je niet beetnemen. -

Daar begon Andertje over al haar leden te beven. Dievenpak had hij haar

genoemd! Niet zo maar één dief, maar een heel pak dieven, dat vond hij haar. Ze begon net te stamelen:

- Ik.... ik.... de burgemeester heeft zelf gezegd.... - Maar daar ging de deur van buurvrouw Pietje's huisje open. Daar stond ze op de drempel. Met één oogopslag had ze de twee mannen gezien en begrepen, waarvoor ze kwamen. De armen zette ze eens rustig in de zij en recht keek ze in de ogen van Sander's baas:

- En wat mag wel de reden van het deftige bezoek zijn, Goeienbloed? We zullen maar zeggen: hoe later op de dag, hoe schoner volk! -

Goeienbloed was wel dik en hij kende allerlei prachtige zinnen van buiten, maar voor moeder Piete was hij toch een beetje bang. Ze leek zo erg veel op zijn eigen vrouw en die kon ook zo raar uit de hoek komen. Daarom wees hij alleen plechtig naar zijn buurman:

- Deze meneer zoekt zijn rechtmatig eigendom. -

- Wel, wel, dat is aardig en wat mag dat eigendom dan wel wezen, dat het bezoek mijn buurtje doet schreien en dat ik de kwaje stem van de rechtmatige eigendomman tot in mijn huisje hoor klinken? -

Daar stapte de man zelf naar voren:

- Geen pourparlées as te blijft. En as 'k u was, zou ik het maar niet voor het dievenpak opnemen. Je kon wel eens van een kouwe kermis thuiskomen! -

- Neen, neen! - riep nu het schreiende Andertje en zo van streek was ze, dat ze 't niet eens merkte, hoe een paar schoon gebleekte doeken over de grond slieden. - Buurvrouw Piete! Hij zegt, dat ik een dievenpak ben. En ik heb toch niks geen kwaad gedaan. Alleen dat ik en Sander zoveel van elkaar hielden! -

- Stil maar kind, - zei Piete en lei even een hand op Andertje's hoofd. Toen tegen de man:

- As 't nou soms om de hond gaat, die daar ginder ligt te brommen, dan moet ik zeggen, dat een beest wel dankbaar wezen moet, als hij jouw rechtmatig eigendom is. Nou, maar jij verstaat de kunst om op je spullen te passen hoor! Eerst loopt me die hond van je weg en komt hier meer dood dan levend aan en dan als we hem met goed voer en vriendelijke behandeling weer wat hebben opgekalefaterd, dan pak je het dier weer af van een paar onschuldige kinderen, waar zich dat dier aan hecht. Dan loopt hij voor een tweede maal weg van zijn baas, waar ie zeker wel erg gek op is en dan voor de tweede keer zal die arme hond worden opgehaald. -

- Is dat jouw erf hier? - heeft de man onbeschaamd gevraagd.

- Het erf van mijn buurvrouw of 't mijne, da's enerlei, - heeft buurvrouw Piete gezegd en breed uit heeft ze daar voor de twee mannen gestaan. De diender, die niet graag ruzie in het dorp maakte heeft getracht te sussen. Maar de man stoorde er zich niet aan:

- Zal 't nou eindelijk genoeg wezen? - heeft hij nors gevraagd en meteen is hij door 't hekje gestapt en wilde hij naar de poort gaan. Maar daar ging weer een deur open. Deze keer was het de deur van Opoe Bouwer's huisje en op de drempel stond het oude mensje en keek met boze ogen van de een naar de ander:

- Wat zullen we nou hebben? Wat mot die kerel hier? 'k Zie niet graag vreemden op mijn erf als de zon onder is. Als ze wat van me hebben willen, Goeienbloed, dan kunnen ze overdag komen. Maar er is niks bij mij te halen, hoor. Nog geen roje cent!

-

Daar is Goeienbloed gaan uitleggen: de hond. De rechtmatige eigenaar. Het dievenpak en zijn afstammeling. Als meneer toch zijn eigen hond wil hebben? 't Is tegen de Wet om iets van een ander te houden alsof 't je eigen was.... -

Opoe Bouwer is hem in de reden gevallen. Verbaasd heeft Andertje geluisterd en het voor de zoveelste keer geweten, dat grote mensen heel wonderlijk doen, want Opoe, die aan Sander zo'n hekel had, hoe kon die nu toch zo praten:

- Een mooie manier houdt die meneer er op na! Telkens als de hond bijna dood is van de honger en de ellende en als dan mijn kleindochtertje hem goed heeft verzorgd en te eten gegeven.... (hoe kon Opoe het zeggen, dacht Ander. Het is toch buurvrouw Piete, die hem eten gaf en de hond mocht toch bij hen niet in huis komen?) als dan die hond weer mooi en dik is, dan komt meneer hem thuishalen! Och, laat naar je kijken! Zijn me dat manieren? In mijn tijd.... -

- Meneer gaat zeker de hond voor goed geld verkopen? - vroeg nu Piete lachend.

- Ook een aardige manier! 't Zou wezen of je vee in andermans weiland vetmestte.

-

O, wat gingen die twee vrouwen te keer tegen Goeienbloed en zijn kameraad. Buurvrouw Piete, die zei de dingen wel lachend. Ja, maar ze zei ze toch maar. Opoe Bouwer krijste kwaad met een hoge stem, maar allebei vochten ze op eigen manier voor Sander. Andertje merkte opeens dat ze toch erg veel van Opoe hield. 't Was alleen, dat ouwe mensen wel eens gauw knorrig waren, maar nu kon je toch pas goed zien, hoe goed of Opoe was.

Toch heeft het niet geholpen. Geen spotten van buurvrouw Piete, geen tranen van Andertje en geen kwade woorden van Opoe konden Sander's baas tegenhouden. 't Was Goeienbloed, die de poort naar de bleek opende, 't was ook Goeienbloed, die 'uit naam van de Wet' zei, dat de hond nu dadelijk moest worden uitgeleverd. 't Was meneer zijn broodwinning. Hondenkoopman was hij en een andermans broodwinning stelen, dat werd gestraft met een massa 'artikelen'. Andertje stond er bij, verslagen. De artikelen met al die getallen er achter, de vele woorden van al die grote mensen, ze dansten verward door haar hoofdje. Ze kon ze niet volgen en niet onthouden. Alleen dit éne wist ze: nu ging Sander weer weg en nu zou ze hem wel nooit meer terug zien. Treurig

draaide ze zich om. Ze wilde het niet aanzien, hoe Sander zou worden meegetrokken, ze kon het niet verdragen om weer die trouwe hondeogen naar haar om hulp te zien smeken. Met de was over haar arm ging ze het huisje van Opoe binnen. De droge doeken heeft ze op de tafel gelegd. Daarna heeft ze 't laddertje tegen de zoldering gezet, het luik naar de vliering heeft ze opengemaakt en daar, in het halfdonker is ze gaan zitten op een paar oude zakken. Met het hoofd in de handen heeft ze gezeten. Te treurig zelfs om te huilen. Wat zouden ook tranen helpen....? Sander is voor goed weg en Goeienbloed zegt, dat ze een dievenpak is. Dief-zijn is het ergste, wat een mens wezen kan. Dát is dus, wat ze op het dorp van haar denken, dat ze een dievenpak is! Dát is het, waarom Betje en haar vriendinnen zo naar tegen haar zijn: omdat ze menen, dat ze zal stelen. Op dat ogenblik van heel erge treurigheid kreeg Andertje voor het eerst het idee om weg te lopen. Niemand meer zien. Niet meer naar manke Bet gaan, niet meer het geplaag horen van Betje en de anderen. Niet meer elke dag merken, dat Jewantje een hekel aan haar heeft gekregen. Opoe, zou die haar missen, als ze weg was....? Wie zou dan haar muilen 's winters warmen? En wie zou voor Mek zorgen? Neen, daar wilde ze nu verder niet meer aan denken. En Jaap....? Jaap heeft zijn vélecepé. Als je op een vélecepé rijdt, dan mis je niemand. Dan ben je net een vogel, die door de lucht vliegt. Misschien, dat hij eens zo ver zou rijden, dat hij haar vond. Dan konden ze samen Sander gaan zoeken. Toen dacht ze aan Loesje. Ja, maar Loesje bleef hier niet. Na een tijdje vertrok die weer. Dan had ze op het dorp alleen nog Jaap. Dan was er niemand meer, die er om gaf, dat ze er was. Het was dom van Andertje om zo te denken, want zo juist had ze nog gemerkt, dat Opoe lang niet zo kwaad was als ze wel voorgaf te zijn. Ook vergat ze hoe vriendelijk buurvrouw Piete was en meester en Keetje en nog wel veel meer. Ze vergat, dat ze zelfs van de burgemeester een naaidoosje had gekregen en dat die man het zeker niet zou hebben gedaan, als hij haar een dief vond. Neen, aan al die dingen kon ze nu niet denken. Enkel wist ze, dat ze Sander zou gaan zoeken en dat ze dan samen met de hond weg wou uit het dorp. Zo maar ergens heen. Ze wist niet eens waar.

Daar hoorde ze beneden Opoe's stem. Die riep:

- Wat mot je op de vliering, Ander? De doeken moeten nog onder de mangel! Wat doe je nou toch? -

En toen Andertje wat schoorvoetend de ladder afdaalde, mopperde het oudje:

- Brutale kerels zijn het, die stadse kale bluffers. 'k Ben blij, dat de hond weg is. Doodeters bennen het en nou zie je het zelf: je hebt er niks als verdriet en narigheid van. Hier, help eens met die doeken. -

Maar toen ze het heel zachte snikje hoorde, dat Andertje toch niet kon tegenhouden, toen bromde ze wat zachter:

- Nou, nou, meidje, je hoeft er niet om te schreien. Hou jij je tranen maar voor later. Verdriet is er genoeg in de wereld. Om een hond hoeft je niet te huilen. Honden zat in de wereld. Hier neem maar eens een spekje, dan vergeet je 't wel weer. -

Andertje heeft het spekje, of wel suikerballetje, genomen, maar natuurlijk heeft ze er Sander niet door kunnen vergeten. O nee, dat zou ze nooit. Nog niet om een kilo suikerballetjes zou ze de hond kunnen vergeten.

Ook Sander, die nu weer Panter heette vergat zijn vrouwtje niet. Voortdurend snuffelde zijn neus, of hij toch iets van haar ruiken mocht. En al was hij nog veel steviger vastgemaakt dan eerst, toch onderzocht hij de ketting, of hij die ook met de tanden zou kunnen kapot krijgen.

- Neen, ouwe jongen, dat gaat niet! - had zijn baas lachend gezegd, toen hij de wanhopige pogingen van de hond zag. - We zullen je die streken wel afleren. 'k Heb een goeie koper voor je. Daar kan je eens tonen, wat je geleerd hebt bij die kinderen, waar je zo gek op bent! Wacht maar, tot het morgen dag is, vriend! -

En ja, heel vroeg in de dag, toen de zomerzon nog maar enkele uren over de stad scheen, had de baas de ketting los gemaakt van het hok en samen gingen ze op stap. 't Ene eind van de ketting schrijnde om Sander's nek, want een halsband vond zijn baas te duur en 't andere eind hield hij in de hand Zo liepen ze de lange weg naar Veere.

- Hij is mager, - zei de koper, die hem als trekdier gebruiken moest.

- Da's juist een deugd, - zei de verkoper. - Dat is het ras. Als die beesten dik zijn, deugen ze niet. Dan trekken ze lui. -

- Heeft ie al eens voor de kar getrokken? - vroeg de ander.

- O man, een trekhond, dat je er aan hebt. Hij is er voor afgericht. Je hebt nooit een hond gezien, die zo goed trekken kan als deze. -

- Je vraagt er te veel geld voor, - heeft toen weer de ander gesproken. - En 'k mot het eerst eens zien, of dat dier wel trekken kan. Ik moet er met mijn wagen een heel eind op uit. Overal rij ik heen, dat weet je. -

- Je kan de proef nemen, - ried de baas en samen spanden ze Sander voor de wagen. Ja, Jaap had de hond goede lessen gegeven. Hij trok met groot gemak de kar, ook al maakte de koopman die hoe langer hoe zwaarder om de kracht van de hond te meten.

- Hoe heet hij? - vroeg de man nog.

- Panter heet hij, omdat hij zo sterk is en van zich af weet te bijten, als er iemand aan je wagen mocht komen. -

De koop werd gesloten. Sander, die nu weer Panter heette verwisselde van baas en voortaan zou hij een hok krijgen in een klein straatje in Veere. Als nu maar de nieuwe baas beter geweest was dan de oude, dan zou Sander het trekken

van een kar niet naar hebben gevonden. Maar deze baas was even hard als de vorige. Nooit liep de hond hard genoeg. Altijd kwam de zweep er aan te pas. Ook was de kar met al de koopwaar al zwaar, maar als de man er midden in de vaart plotseling opsprong, dan had Sander al zijn kracht nodig om de vracht te trekken. Op de ruwe keistenen en klinkers, waarmee in die tijd de meeste wegen bestraat waren, werden de zooltjes van zijn hondepoten pijnlijk. Maar nog erger waren de zand- en de kleiwegen. Het duurde maar enkele dagen, of het tuig schaafde het haar van zijn borst, toen het vel, daarna kwamen er hier en daar wondjes. Ja, Sander had veel meer reden om verdrietig te zijn dan Andertje. Bij Sander vergeleken had Andertje een gemakkelijk en prettig leven. Maar honden zijn geduldig. Iedere dag liet Sander het toe, dat hij voor de kar werd gespannen, dat het vuile leer schuurde langs zijn pijnlijke wonden. Iedere dag opnieuw gaf hij zijn kracht van grote hond om het zijn baas gemakkelijk te maken. En had hij nu maar 's avonds en Zondags kunnen rusten, maar de nieuwe baas eiste van een hond het uiterste. Van alles moest hij leren. Ook wandelen was geen plezier, wanneer hij de stok van de baas moest dragen. Wat kreeg je daar een droge bek van! Wat zou je graag eens drinken, of snuffelen langs de berm. Ja, snuffelen mocht je wel, maar anders. Niet zo maar gewoon voor je plezier snuffelen. Eerst duwde de baas je een lap of iets anders onder je neus en daar moest je dan heel goed aan ruiken. Als je dat gedaan had, dan zei de baas: 'zoek' en je moest proberen iemand of iets te vinden, dat net zo'n luchtje had als het ding, waaraan hij je had laten ruiken. Dat zou alles wel een aardig spelletje geweest zijn, als je niet zo moe was. Als je niet pijn had aan de zooltjes van je poten, aan de wondjes op je borst. Ook zou het anders geweest zijn, als je dit spelletje met het vrouwtje had kunnen doen. Ze zou je zeker heel erg hebben geprezen, als je goed gezocht had. Ze zou met haar handje over je kop strijken en je iets lekkers te eten geven. Ook zou ze zorgen, dat je drinkwater had. Ze zou het dadelijk merken, als je dorst had. En het zou je niet moe maken om het vrouwtje te trekken. Je zou af en toe eens naar haar omkijken en zij zou iets vrolijks tegen je roepen en ééns zo vlug zou je over de weg draven.

Ja, Sander's leven was heel moeilijk geworden, maar toch gebeurde er een heel enkele keer wel eens iets prettigs. Meestal was het dan overdag heel warm geweest, want nu was het volop zomer. Als dan de baas zijn maal op had en ook de hond zijn schamele beetje voer had gekregen, dan riep de man hem bij zich:

- Kom Panter, vooruit! Niet lui zijn! Stok! -

Dat laatste woord kende hij goed. Het betekende, dat hij de wandelstok uit het donkere gangetje halen moest. Hij klemde er zijn tanden omheen. Dan was het altijd weer een hele toer om de stok door de smalle huisdeur te krijgen. Liet

hij hem vallen, dan volgde er een tik. Waren ze eenmaal op straat, dan kwam er een ander bevel:

- Achter! -

Dan liep hij vlak achter de voeten van de man, de stok in zijn bek. Dat zou alles heel vervelend geweest zijn, maar juist op die enkele heel warme avonden, dan kon het gebeuren, dat de baas de kant van de haven opwandelde. Langs de Kampveerse toren tot daar, waar de Schelde lokte. Vlak aan het water ging de baas dan zitten en dan wist de hond al: de les zou deze avond niet op het land worden gegeven, maar op het water. Keer op keer werd de stok in de Schelde gegooid. Telkens volgde het bevel:

- Aport! -

Misschien was dat wel de enige maal, waarop Sander met zijn staart kwispelde. Nooit verveelde het hem, om in het koele water te springen, naar de stok te zwemmen, hem in de bek te nemen en terug te brengen aan de eigenaar. Een vrolijk spel leek het dan wel, maar ook nu was de baas streng. Had Sander de stok in de bek, was hij er mee op de wal geklauterd, dan kwam weer een bevel:

- Zit. -

Doodstil moest hij voor de baas zitten, de stok in de bek, tot het volgend bevel klonk:

- Los! -

In de uitgestrekte hand van de man, moest Sander de stok laten vallen. Al heel gauw kende hij dit kunstje en er waren er heel wat, die om de baas en de hond kwamen staan om toe te kijken, of het schrandere dier zijn les goed kende.

Ook zou er menig lekker hapje voor hem af kunnen vallen, als niet de baas zich strak hield aan het allerstrengste gebod:

- Afblijven, Panter. Vergif! -

- Ha, moet je horen! Vergif noemt hij het! - riepen dan de vrouwen en meisjes die de aardige hond graag wat wilden toestoppen. - Joosje meent, dat we zijn hond vergiftigen zullen! Hij is niet wijs! -

Dan keek Joost, de handelaar in duizend en één zaakjes, hen eens uit de hoogte aan:

- Zal jullie wat van dressuur weten? Zal jullie een hond op kunnen voeden, zoals ik het kan? Uit zo'n stom mormel een eerste klas speurhond fokken? Bemoei je er dan niet mee! -

- Maar daarom kan het beest toch wel wat meer eten verdragen? -

- Bemoei je er niet mee, zeg ik je. Een hond, die eten aanneemt van vreemden, die deugt niet. Hij moet er afblijven. -

Er waren er dan wel, die het voor de hond opnamen:

- Je bent zo'n schrielle! Dat beest lijdt honger. Wonden aan zijn borst heeft hij van het trekken! 't Is zonde van zo'n dier! En schande is het ook! -

Maar Joosje, de reizende koopman, heeft zich daar niets van aangetrokken. Veel gevat in zijn antwoorden is hij dan de eenvoudige bewoners van het stadje Veere.

Maar nu wilde het geval, dat er in die tijd nogal eens vreemdelingen in de haven kwamen met hun jachten. Dat waren soms rijke Engelsen. Hun scheepjes waren prachtig uitgerust. Zo mooi waren ze van binnen, alsof het rijkeluishuizen op het water waren. Maar ook jachten van eenvoudiger buiten- en binnenwerk kwamen soms aangevaren. Die lagen daar dan een paar dagen en de mensen, die er mee vaarden, bekeken het mooie eiland Walcheren, dat in die tijd nog net een grote tuin vol bomen, bloemen en schilderachtige hofsteden was en vertrokken daarna weer naar eigen land. Zo gebeurde het dan op een van de avonden, waarop Joosje aan de havenkant bezig was met de dressuur van Panter, dat er zo'n eenvoudig, klein jacht in de haven lag. Over de loopplank, die hen met de wal verbond, kwamen twee mensen: een jonge vrouw en man. Zij liep voorop en ze was de eerste, die zag, hoe Sander een eind verder met de stok in de bek uit het water kwam. Ze stond stil en wees en keek toe. Ze sprak tot de man in een vreemde taal. Daar vergiste Sander zich. In plaats van netjes vóór de man te gaan zitten met de stok in de bek en te wachten op het bevel: 'los', liet hij de stok vallen, toen hij nog op een meter afstand van zijn baas was. Dadelijk had zijn baas de stok genomen en met een harde slag kwam deze neer op de rug van de hond.

- Lillijke hondenbeul, dat je daar bent! - riep een van de omstanders, maar het antwoord kwam even snel:

- Zal ik me door jullie laten gezeggen, hoe ik dressereren moet? Zullen jullie het onderscheid weten tussen een rashond en een straatmormel? Zal ik me met jullie zaken bemoeien? Zal jullie het dan met de mijne doen? -

Terwijl er nog gejoeld en gehoond werd, kwamen de twee vreemdelingen langs gewandeld. De vrouw keek naar de hond. Ze wees er naar, terwijl ze met radde tong tegen de man sprak. Iedereen keek. Niemand kon de gesproken woorden verstaan. Het scheen wel, of zij de man wilde overhalen tot iets, waarin hij geen zin scheen te hebben, want meer en meer dringend klonken haar woorden. Toen, opeens leek hij toe te geven en bedaard stapte hij op de koopman toe. Gelukkig voor de omstanders, sprak hij nu geen Frans meer en al was het ook geen zuiver Hollands of Zeeuws, de Vlaamse taal konden ze toch ook wel verstaan. Of het nodig was, die hond zo hard te slaan, wilde zijn vrouw weten. Of dat nu hoorde bij de dressuur en of de baas van de hond wel gezien had, dat het dier bloederige wonden op de borst had.

Alle omstanders zijn er stil omheen gaan staan. Een ieder wilde weten, of

Joosje ook zo nijdig zou uitvaren tegen die vreemde heer en dame, als hij het zo even gedaan had. Maar Joosje had al dadelijk gezien, dat hij te doen had met deftige mensen. Heel beleefd was zijn antwoord:

- Die paar wondj es? Ja, zal ie me daar toch met een reu, zo groot als een kalf hebben gevochten! Zal die hem toch in de borst hebben gebeten! 't Is anders een goed dier. En waaks. Wat dat slaan betreft: mevrouw zal het op zo'n afstand niet goed hebben gezien. Ja, ik mag zowel uit speelsheid nu en dan een losse tik geven. Maar dat hebben ze wel graag, de dieren. Ja, gerust! Dat is net alsof ze zelf met mekaar aan 't stoeien zijn. Nog geen mug zou 'k kwaad kunnen doen, daar kan mevrouw gerust op wezen. -

De omstanders lachten. Ha, zo'n loze Joosje! Sander rustte uit en hield iedereen in de gaten. De vreemdeling haalde zijn schouders op, geloofde niets van het verhaal. De jonge vrouw bleef op een afstand staan. Nog rapper dan de eerste maal heeft ze in de vreemde taal met haar man gepraat. Boos heeft ze naar Joosje gekeken. O, je hoefde de taal niet te verstaan om te weten, dat ze Sander's baas niet geloofde. Ook hoefde je maar te zien, hoe ze naar de hond keek, om te weten, dat ze medelijden met hem had en niets liever doen zou dan hem verzorgen, zoals Andertje het gedaan heeft. Maar de vreemde heer heeft haar meegetroond en na nog enige keren te hebben omgekeken om te zien of de hond weer geslagen werd, zijn ze het stadje ingewandeld.

's Avonds is er toen een plan gerijpt in het sluwe hoofd van de reizende koopman. Een plan, dat hij zeker hoopte te volvoeren ook. Iedere avond die nu volgde, ging hij met Sander naar de haven. Streng was hij bij de oefeningen. Na een dag trekken was de hond overmoe, maar altijd weer friste hem het koele water van de Schelde. Daar gebeurde het op de derde dag. Deze keer moest Sander, nadat hij de stok uit het water had gehaald, opzitten met de stok in de bek. Nergens had echter Sander zo'n hekel aan als aan dat kinderachtige opzitten. Zijn grote lichaam kon hij niet overeind houden, zijn rug verslapte en telkens viel hij om bij de poging, terwijl de stok op de stenen rolde.

Bozer en bozer werd Joosje. Op het laatst raapte hij de stok op, pakte Sander in de kraag en zou er net eens lustig op losslaan. Maar Sander scheen plotseling te beseffen, dat ook een hond voor zijn rechten op kan komen. Inplaats van de slagen af te wachten, sprong hij met huilend krijgsgeschreeuw op zijn ontaarde baas af en trachtte te bijten. Tegelijkertijd, tussen het wild spektakel van Sander's grauwen en Joosje's vloeken, kwam het geluid van wielen en paardehoeven over de straat. Een vrouwestem, die klonk als een klok:

- Ophouden, zulle? Hondenbeul! Vervarelijke bulderaar! 'k Mocht u geren zelf met de stok op uwen valsen rug meppen. Hebde gij dan geen hert in het lijf? -

Daar kwam ze aanlopen, de jonge vrouw uit het scheepje. Zeker waren ze

net terug van een toer over het eiland. Langzamer volgde haar man. De omstanders hadden pret in het geval. Die mevrouw durfde tegen Joosje de waarheid zeggen! En hij werd niet eens kwaad! Neen, dat werd Joosje zeker niet, want wat er zo net gebeurd was, maakte deel uit van zijn plan. De koopman was namelijk een slim ventje. Hij had zó gedacht: als ik het zo kan maken, dat die mevrouw de hond vaak ziet en als ze dan flink medelijden krijgt met het dier, dan zal ze hem van me willen kopen. Hoe meer ik de hond sla, hoe groter haar medelijden, hoe meer ze verlangen zal om het dier te redden van zo'n valse baas. Hoe meer dat vrouwtje gaat verlangen, hoe meer ze er voor zal moeten betalen. Een flinke som zal het moeten wezen. Heb ik die eenmaal te pakken, dan ga ik heen en koop mezelf voor een krats een andere trekhond. Daar zit aardige verdienste in, Joosje! Dus oppassen en je niet kwaad maken. Net doen, of je 't niet hoort!

Pats, daar viel de stok nog eens op arme Sander, die na zijn aanval, machteloos was doordat zijn baas de halsband met prikkels nauwer aantrok. Nu was de jonge vrouw niet meer te houden. Ze sprong op de man af, greep naar de stok:

- Zal je 't laten, onmens? -

- Onmens....? Onmens....? - heeft Joosje gemopperd. - Zal me de hond later dankbaar voor wezen. Is ie soms geen goud waard? Wie heeft hem geleerd mooi te zitten? Wie maakte er een kostbare waker van mijn Panter? Zal ie daar zo'n paar tikken niet voor over hebben? Vooruit, Panter! Zit! Stok in je bek! Wacht, mormel, zal ik de baas wezen of jij? In je bek, zeg ik! -

Ruw gaat Joosje de stok tussen de tanden wringen van de weerstrevende Sander. Maar meteen ook springt de jonge vrouw op hem toe en terwijl ze hem in de Vlaamse taal bedreigt en bezweert om de hond met rust te laten, wendt ze zich telkens in het Frans tot haar man, die wel waarschuwend lijkt te antwoorden. Joosje van zijn kant houdt zijn hond stevig bij de halsband terwijl Sander, zenuwachtig door die drukte, broemt en zich probeert los te wringen. Plotseling eindigt dan het gesprek in het Frans en de vrouw vraagt Joosje, hoeveel hij voor de hond hebben moet. Ze wil hem kopen. Bij hen op het jacht zal hij een beter leven hebben dan bij zo'n dierenbeul. Joosje is door die scheldnaam niet beledigd geweest. Het is immers precies zo gegaan, als hij het bedoelde. Hij noemt dan ook een fabelachtige prijs. Zeker is Sander zoveel niet waard. 't Is een arm, verwaarloosd dier, mager en met wonden. Ook kent hij zoveel kunsten niet, als Joosje hem wel toeschrijft. Maar de jonge vrouw wil die hond bezitten, juist om de wonden te kunnen verbinden en het magere lijf weer dik en glanzend te maken. Weer heeft ze daarom in rad Frans met haar man gepraat. Iedereen kon het wel zien, ook al verstond geen mens de woorden, dat de man geen zin had om zoveel geld uit te geven en dat zij heel erg moest pleiten en smeken. Maar in het eind heeft hij toch de portefeuille uit zijn binnenzak gehaald en kost-

bare bankbiljetten zijn in slimme Joosje's uitgestrekte hand terecht gekomen.

- Och heer, och heer, - heeft hij geklaagd. - Zal ik toch van mijn eigen hond moeten scheiden om zo'n paar onnozele centen. Zo'n hond vind je niet, al loop je van hier tot Amsterdam. Die hond is het dubbele waard! -

Maar niemand heeft meer naar Joosje geluisterd. Zeker Sander niet, die dade-

lijk de zachte hand van de jonge vrouw gehoorzaamde, toen die hem bij zich wenkte. Gesnuffeld heeft hij daarbij en in zijn onnozele hondhersen zullen de gedachten ongeveer zó geweest zijn:

Prettig luchtje. Luchtje van mijn kleine vrouwtje. Dit luchtje altijd volgen. Het kleine vrouwtje zoeken. Samen met de grote vrouw. Zachte handen op mijn kop. Hè, ik heb honger in een bak vol eten!

Zo veranderde Sander weer van eigenaar en hij woonde die nacht op het kleine jacht en bewaakte het en de bak vol eten kreeg hij ook. En hij was bijna gelukkig, maar niet heel en al, want naar zijn kleine vrouwtje bleef hij verlangen, even erg als zij het naar hem deed.

En Joosje....? Nu, dat is gauw gezegd. Joosje kocht voor een krats een andere trekhond. Die ging hij ook weer in de avonduren dresser en slaan als het dier het niet goed deed. En wie weet, of er niet weer een aardig mevrouwtje komt, dat hem uit medelijden voor veel geld koopt. Wie weet....?

[IX]

WAAR BLIJFT NU DAT VRIENDINNETJE van je? - heeft Loesje's moeder gevraagd en toen zij hoorde, dat Andertje na schooltijd al op de kinderen van manke Bet moest passen, heeft ze haar hoofd geschud om zoveel onverstand. Eénmaal heeft ze Andertje de noten op de piano geleerd en gemerkt, hoe het kind ze een volgende keer alle heeft onthouden. Eenvoudige stukjes heeft ze voor haar op de vleugel gespeeld. Eén met louter zuivere klanken, het andere met dissonanten. Toen heeft ze gevraagd, welke van de twee stukjes Andertje het best beviel en onmiddellijk heeft deze haar keus gedaan op de zuivere drieklanken en kwarten. Ook heeft ze haar de noten laten raden:

- Ga eens met je rug naar de piano staan, meisje, zodat je niet ziet, welke toon ik aansla en zeg dan eens welke het is. -

Prompt had Andertje de juiste noot genoemd.

- Ze is heel muzikaal, - heeft de moeder tot Loesje gezegd, - ze zingt als een nachtegaal. Glaszuiver is dat stemmetje en als ze behoorlijk les kreeg, zou ze ook een goede pianiste worden. -

Maar nu is Andertje al een paar weken niet verschenen en met de muziek leek het wel helemaal uit te wezen. Toen is op een morgen Loesje's moeder naar het dorp gestapt, recht op Opoe Bouwer's huisje aan. Zo'n keurig, klein huisje was dat. Het voortuintje vol bloemen. Een bloeiende jasmijn strooide zijn witte blaadjes over het lage, rode dak. Onder dat dak de schoon geschrobde

stenen muren met de heldere vensters, de groen en wit geschilderde luiken en de smalle onder- en bovendeur. Daarvan heeft Loesje's moeder de klink gelicht en ze is naar binnen gestapt.

Wat de juffer wilde, heeft Opoe Bouwer stug gevraagd. In de grote leunstoel is ze blijven zitten en met haar vinnige oogjes heeft ze de bezoeker van het hoofd tot de voeten opgenomen. Toen heeft Loesje's moeder heel beleefd gevraagd, of ze mocht gaan zitten. Een stoel heeft ze zelf bij de tafel geschoven en daar, tegenover Opoe is ze toen gaan pleiten voor Andertje: dat Opoe wel trots wezen mocht op zo'n kleinkind, dat het meisje heel muzikaal was en het zeker ver zou kunnen brengen, maar dan moest ze ook geregeld les hebben. Daar wilde dan Loesje's moeder wel voor zorgen. Eerst zou ze zelf die lessen kunnen geven en daarna, als zij weer vertrokken zou zijn, dan zou er zeker iets anders op te vinden wezen....

Aan één stuk door heeft die vriendelijke mevrouw gepraat. Al die tijd heeft Opoe Bouwer daar gezeten en de bezoeker heeft ze strak aangestaard zonder een woord te zeggen. Als eindelijk de gast zwijgt, heeft het oude vrouwtje het woord genomen. Stijf en afgemeten heeft ze gepraat:

- We zijn er niet van gediend op ons dorp. Onze kinders worden geen kunstenaars. Da's goed voor kermisvolk. Onze kinders hebben wel wat beters te leren dan te trommelen op een muziekdoos of te blazen op een trompet. Ander is aan mijn zorg, om zo te zeggen toevertrouwd. 't Zal van mijn niet gezegd wezen, dat ik het kind niet goed heb opgevoed. -

Weer heeft toen de gast gepleit: als een kind talent had voor muziek, dan moest dat talent toch worden ontwikkeld? 't Zou zonde wezen om zo iets tegen tegaan....

Maar hard is Opoe in de rede gevallen:

- Wat zonde is, dat zullen we hier wel zelf weten, ik en de burgemeester. Van kunstmakers hebben we hier genoeg gehad in het dorp. Straks als het kermis wordt, dan kan de juffrouw ze zelf zien. We zien ze hier net zo lief gaan als komen. -

- Maar 't is toch om bestwil van uw eigen kleinkind, dat ik u dit vraag, - heeft de bezoeker ten einde raad uitgeroepen. Daarop heeft toen dat oude mensje de mond strak samen geknepen, voor ze ging spreken:

- 'k Mocht niet graag willen, dat het mijn kleinkind was! Als je dat maar weet, dat een kleinkind van mijn.... afijn, laat ik er maar niks meer van zeggen. Maar dit kan 'k je wel vertellen: 't zal niet gebeuren, dat het schaap die kant uitgaat. Die kant van de tralala, zal 'k maar zeggen! -

- Maar 't is toch je kleinkind, vrouw Bouwer, - heeft Loesje's moeder aangehouden en plotseling is toen het oudje uitgevaren:

- Och wat, kleinkind! Net zoveel mijn kleinkind, als dat de poes het is! Nou,

daár, dat had ik niet mogen zeggen! Dat heb je maar weer te vergeten! Een mens raakt er ook zijn verstand bij kwijt, als ze zo aan je hoofd komen zeuren. Je weet op het laatst zelf al niet meer, wat je praat. -

Maar Loesje's moeder had de woorden goed verstaan: Andertje wás dus niet Opoe Bouwer's kleinkind! Maar van wie was ze dan wel het kind? En waarom schrok het oude mensje van haar eigen woorden....? Wat was dat hier voor geheimzinnigs? Daar heeft Loesje's moeder plotseling begrepen, hoe ze haar voordeel kon doen met Opoe's onvoorzichtige woorden:

- Goed, vrouw Bouwer, als u 't graag heeft, zal ik de woorden vergeten. Tenminste, als u van uw kant ook mij een belofte kunt doen. -

Opoe schrok van die ernstige vraag. Ze had zich in haar drift lelijk versproken en als burgemeester het hoorde, dat ze zo over Andertje sprak, dan zou hij wel erg kwaad wezen. 'Denk er om, vrouw Bouwer,' zo had hij tegen haar gezegd, 'denk er om, dat het kind nooit te horen krijgt, dat je haar Opoe niet bent. 't Is een lief kindje, waar je op je oude dag nog plezier van kunt beleven en 'k wil, dat ze haar afkomst zal vergeten.' Dat was nu al veel jaren geleden en nooit had ze tegen Andertje of tegen een vreemde gerept over die rare vader van het kind. Alleen tegen Loesje's moeder had ze zich vergist. Als die 't nu maar niet vertellen ging! Voorzichtig zal ze 't hebben gevraagd:

- Wat voor belofte mag dat dan wel wezen? -

- Dat Andertje iedere week op een vastgesteld uur bij me komt, zodat ik haar les kan geven in muziek. -

- En als ik dat nu eens niet zou beloven, wat dan? - heeft het oude vrouwtje gevraagd.

- Dan zal ik niet vergeten, wat je me zo even hebt verteld, vrouw Bouwer. Ik denk dat ik dan eens naar de burgemeester zal gaan en hem vragen, wat dit alles te betekenen heeft. -

Zo kwam het, dat Andertje éénmaal in de week op Zondagmiddag naar de Boskeet mocht gaan, waar ze zo gelukkig was, dat ze er Sander bijna om vergeten kon. Ja, bijna, maar niet helemaal! Telkens weer bedacht ze, hoe ze hem terug zou kunnen vinden. Vooral 's avonds in de bedstee, vóór ze slapen ging, verzoon ze allerhand bedenksels die altijd eindigden met een vrolijk weerzien.

Ja, het ging er nu werkelijk op lijken, of Andertje het prettiger kreeg. Voor zo'n klein meisje had ze het wel heel druk, want als je pas negen jaar bent en je gaat iedere dag naar school, maar je moet ook voor Mek, de geit, zorgen en dat het schuurtje van binnen zindelijk en netjes is, dan heb je al heel wat te doen. Als je dan ook nog allerlei werkjes voor Opoe in huis moet doen en je moet om boodschappen naar de winkels en na schooltijd op de kinderen van manke Bet passen en 's Zondagmiddags je muziekles.... nu dan heb je een aardig druk leven.

Maar Andertje vond het niet naar om veel werkjes te doen. Ze hield er van en de muzieklessen maakten haar een heel klein beetje trots. Dat kwam zeker door Loesje.

- Mignon, - heeft die eens gezegd, - weet je waarom ze jou Andertje noemen? Omdat je heel anders bent dan alle meisjes van het dorp. Mijn moeder zegt, dat je eens prachtig zult pianospelen en misschien wordt je ook wel een heel beroemde zangeres. En er is niemand in het hele dorp, die dat zal kunnen. Daarom zie je, dáarom ben jij Andertje! -

Dat zijn zulke prettige woorden geweest. Ze hebben haar zó gelukkig en trots gemaakt, dat ze als van zelf het ruggetje rechter hield en niet langer de ogen neersloeg. De liedjes, die Loesje's moeder haar leerde, zong ze voor Leuntje en Teuntje van manke Bet. Die luisterden en vonden het prachtig. Ze probeerden ze na te zingen. Andertje leerde hen de woorden. Het allermooiste vonden ze een Frans liedje. Juist omdat ze de rare woorden niet konden uitspreken, juist daarom vonden ze het zo mooi. Andertje zelf had natuurlijk evenveel moeite met de uitspraak, maar ze deed zo heel erg haar best, dat ze er toch wel iets van terecht bracht. Zo zong ze een paar regels van het liedje:

‘Il pleu-re, il pleu-re
près des sapins verts
et des alpes blanches....’

en zó zongen Leuntje en Teuntje ze:

‘Iel plurre, iel plurre
pridde sappeveer
eet ze al peblasj?’

Leuntje en Teuntje schaterden telkens bij dat woordje ‘sappeveer’. Soms veranderden ze het in ‘slappe veer’. Dat vonden ze dan nog mooier. Ook heeft manke Bet niet geweten, waarom de kinderen telkens zeiden, dat ze ‘peblasj’ wilden eten.

- Je mot de kinders van die gekke woorden niet leren, - kon ze dan vinnig tegen Andertje uitvaren, maar deze was te blij om de liedjes, dan dat ze treurig worden kon om manke Bet's kwaadheid. De kinderen werden zoeter en als ze met Leuntje en Teuntje ieder aan een kant en het kleintje in de kindervagen, er op uitrok om na schooltijd het weiland in te gaan en bloemen te plukken, dan zong ze haar vrolijkste lied en met de kinderen stoeide ze in het hoge gras.

O ja, er was reden genoeg voor blijdschap! 't Was nu midden in de zomer en al gauw zou het kermis wezen. Daar kon ze zich zo echt op verheugen. Met de kinders zou ze naar 't gaaischieten gaan kijken in de duinen en ook bij 't ringrijden zou ze niet mankeren. Langs de kramen zou ze lopen. Misschien gaf Opoe wel een paar van haar eigen verdiende centen om snoep voor te kopen. De hard-

loper zou ze weer zien en er zouden draaiorgels zijn. Arm in arm met de andere meisjes zou ze op die muziek dansen en hossen en vrolijk zijn....

Maar vóór het kermis was, gebeurde er nog iets zó heerlijks, dat Andertje er zich al dagen lang op verheugde. Even buiten het dorp woonde Kootje met haar vader en moeder. Kootje zat bij Andertje in de klas en 't was een stil meisje, dat vaak ziek was. Nooit deed ze mee met de plaaggeesten, zoals Betje. Ook sloot ze zich niet aan bij de heel armen, zoals Ander, Keetje en Jewanne. Meestal zat ze stil in een hoekje en keek, hoe de anderen speelden. 't Was zeker daarom dat haar vader, die een kwekerij had van groenten en vruchten, het idee gekregen had om alle meisjes van Kootje's klas op een avond te vragen.

- De komplementen van mijn vader en of jullie de andere week Dinsdag met

z'n allen komen wilt en dan mogen we net zoveel kersen eten, als we opkunnen, zegt mijn vader. -

Zo had stille Kootje het gezegd. Op de speelplaats. En met z'n allen hadden ze dadelijk een rondedans om haar heen gedanst. Kootje, met haar smalle, witte gezichtje, had er stil bij gestaan en het toch wel aardig gevonden.

Van zo iets kon Andertje dagen lang niet goed in slaap komen. Aldoor moest ze denken hoe vrolijk het wel zou wezen onder die kersebomen. Sliep ze dan op het laatst toch in, dan droomde ze van niets dan van kersen en werd ze wakker, dan maakte ze allerlei plannen: zo gek zou ze niet wezen om al die mooie vruchten zelf op te eten. In de zak, die ze onder haar jurkje droeg, zou ze er van meenemen voor Jaap en voor buurvrouw Piete en voor Opoe en voor Leuntje en Teuntje. Neen, alles zelf opeten, dat zou ze niet willen. 't Zou gulzig wezen.

Als het dan eindelijk Dinsdagavond is geworden, als Opoe het goed heeft

gevonden, dat ze met de meisjes meegaat, dan moet ze 't nog aan buurvrouw Piete en aan Jaap vertellen. Ze loopt even bij de buurvrouw binnen. Bij Piete is 't net op z'n drukst, want daar is het hele gezin bij elkaar. Piete noemt dat: ik en mijn kerels; dat zijn dan grote Jaap, haar man en kleine Jaap, die van de vélecepé en nog vijf andere broertjes. Allemaal jonger. Maar bij buurvrouw Piete is Andertje niet verlegen, ook al is de kamer vol mensen en kinderen.

- 'k Ga op visite! Bij Kootje! Met de hele klas. Kersen eten. 'k Ga er van in mijn zak steken. Voor iedereen zal ik kersen meebrengen. -

Piete heeft er om gelachen. Zo'n kind toch!

- Pas dan maar op, dat ze je in de zak niet stuk gaan m'n lieve! Stop jij ze maar in je eigen buikje! Da's beter dan in de zak. -

Maar hevig heeft Andertje van neen geknikt. De zak zal er goed voor wezen. Als ze de deur uitgaat, loopt Jaap mee. Ze ziet hem de laatste tijd niet vaak. Zeker door de vélecepé.

- Gaat dat wicht ook mee? - heeft hij gevraagd en 't is net geweest, of vrolijke Jaap knorrig was.

- Wat wicht, Jaap? Wat bedoel je nou? -

- Dat weet je wel. Dat vreemde kind van die schilder. Loop je nog altijd met haar?

-

Andertje is te gelukkig geweest om te mopperen of triest te worden. Daarom kon ze 't vrolijk antwoorden:

- Van eiges, as ik tijd heb. 't Is toch immers mijn vriendin? Maar 'k heb het veel druk tegenwoordig. -

- Druk met die gekke meziek zeker. Die lui zullen je stapelgek maken met d'r praatjes. Je kijkt al net zo groots de laatste tijd, alsof je de dochter van de burgemeester bent. -

Wat dat nu voor vervelende woorden waren, net vóór zo'n prettige avond. Maar neen, verdrietig wou ze nu niet worden:

- Ik ben niet groots en zelf heb je me toch ook een fluit gegeven, omdat ik zo van muziek hield en ze zeggen toch.... ze zeggen, dat ik eens, als ik groot ben, heel mooi zal spelen, maar dan moet ik elke dag opnieuw alle noten van de hele piano spelen.

-

- 'k Wil niet, dat je later speelt, - heeft Jaap gezegd. Vierkant en sterk heeft hij daar vóór haar gestaan. Op zijn anders zo vrolijke, ronde jongensgezicht is een verbeten, strenge trek te voorschijn gekomen. - En ik wil niet, dat je vriendin bent met een vreemde blaaskaak. Dat heb ik al meer gezegd. Bij ons hoor je en bij ons zal je blijven ook. -

- 'k Ga toch niet weg? - heeft Andertje tegengesproken. - En je zei toch laatst zelf tegen Jewantje, dat ik mijn eigen vriendinnen mocht kiezen. -

- Dat zei ik, omdat Jewan niks over je te zeggen heeft. 't Gaat haar niet aan, met wie je loopt en 't is niks als afgunst van die kattenkop. Maar ik ben je buur. Da's anders. Als ik groot ben, dan neem ik jou als mijn meisje. Dan is 't inéne met alles uit. Met al die vreemde snoeshanen. Ik speel ook niet op zo'n stom instrument. Ik ga in de handel. Als je goed leert rekenen, kan je mijn boeken later bijhouden. -

Andertje is er van geschrokken, maar tegelijk heeft ze zich voorgenomen om nog beter te rekenen, dan ze op school al deed.

't Is op die dag het eerste wolkje geweest, die boosheid van Jaap. Kwaad kon ze niet op hem worden. Als je toch veel van iemand houdt, hè? Dan wordt je niet echt kwaad. Maar dat ze ook veel van Loesje hield, dat wist ze wel heel zeker en dat heeft ze toen gezegd. Van Loesje en van de piano.

- Dat kan toch wel, Jaap. Je kan toch wel veel houden van een heleboel mensen? En van dingen toch ook? -

En dat hij het toen nog weer gezegd heeft, dat ze maar te kiezen heeft tussen hem en Loesje, dat is echt verdrietig geweest. Ze heeft hem heel hulpeloos aangekeken en zo zacht heeft ze de woorden gezegd, dat hij ze amper verstaan kon:

- Moet dat, Jaap? Maar ik kan toch niet kiezen? -

Jaap heeft zich toen omgedraaid:

- Nou adjuus dan. 'k Mot aan 't werk. Ga jij dan maar kersen eten met je mooie vriendin. Verslik je maar niet in de pitten, als ze je laat lachen. Anders draai ik haar de nek om. Daar kan je van op aan. -

Hoe Jaap toch zo veranderen kon! Andertje begreep het niet. Ze heeft er op lopen peinzen tot ze op de markt alle kinderen van haar klas zag staan. Toen was het opeens zo vrolijk, dat je alle kleine narigheden vergeten kon. Dat gaf een gestoei en gelach. In rijen trokken ze de straatweg op tot ze op het erf van Kootje's vader kwamen. Daar mochten ze allen samen naar de bongerd gaan, waar de kersebomen zwaar beladen stonden met donkerrode vruchten. De baas en zijn knecht plukten en de meisjes aten. O, wat aten ze veel! Nooit had Andertje zoveel kersen bij elkaar gezien. Met handen vol liepen de meisjes. Ze hingen de vruchten aan de koperen krullen van hun muts. Andertje en Loesje hingen ze met de steeltjes aan het oor. Maar telkens als niemand keek, moffelde Andertje een paar van de sappigste vruchten in haar wijde losse zak. Dan zei ze het iedere keer weer zacht voor zichzelf: 'die mooie dikkerd voor Jaap. Deze vier voor buurvrouw Piete. Opoe moet er wel een hand vol hebben. Leuntje en Teuntje zullen 't leuk vinden om er drie op één steel te krijgen.'

't Was een heerlijke partij en 't allerprettigste was misschien wel, dat Betje en haar vriendinnen niet lelijk deden. 't Was net, of ze er nu helemaal bij hoorde. Zij en Loesje deelden de kersen en al keek Jewantje wat zuur, toch kon haar dat

zo veel niet deren als anders. Gek vrolijk was ze met iedereen. En ja, dat was nu zo jammer Dat gebeurde zo vaak bij Andertje. Net als het op het prettigst was, dan kwam er iets, dat alles in de war stuurde. Dat kleine donkere wolkje met Jaap, even voor ze van huis ging, dat kon ze vergeten, maar daar had je opeens een veel donkerder wolk, die als een donderbui kwam opzetten en die alles naar en treurig maakte. 't Was onder het naar huis gaan. Ze hadden hun buikjes volgegeten. Enkelen droegen nog wat vruchten in de hand. Kootje's ouders hadden ze vaarwel gezegd. Netjes hadden ze allen bedankt en bij 't afscheid nog een lied gezongen: 'Lang zullen ze leven! In de gloria!' Om Kootje en haar ouders hadden ze gedanst, zo vrolijk en blij als vlinders. Toen zijn ze de straatweg weer teruggewandeld. Halverwege zijn ze moe geweest en ze zijn aan de kant van de weg gaan rusten. Tussen het kreupelhout, sommigen op het hek van een weiland, anderen er vóór, zo hebben ze daar gezeten. Daar heeft toen Betje, die Bess werd genoemd, uit haar zak een beeldig kralen tasje gehaald. Rood en groen en goud waren de kleuren van die kraaltjes. Een zilveren beugeltje met ketting sloot het beursje toe. Ze hield het in de hoogte:

- Kijk! Dat heb ik van mijn Moei van vader's kant gekregen! Omdat ik naar haar heet! Dáárom! -

Andertje heeft de ogen van dat mooie tasje niet af kunnen houden. Zo'n tasje te hebben! Wat moest je dan wel gelukkig wezen! Deze keer vergat ze, wat ze eens van Betje's kralen gezegd had: dat ze ze niet graag dragen zou, omdat ze anders zo zou afsteken bij de anderen. Neen, ze verlangde naar dat mooie boeren erfstukje, alsof al haar geluk er van afhing.

Misschien was 't wel doordat ze zo naar dat tasje keek, dat ze niet op haar woorden lette, want daar had ze 't opeens in al haar onnozelheid uitgeroepen:

- Je Moei, heet die dan ook Betje? -

Ja, dat was niet verstandig van Andertje, maar ze bedoelde er niets lelijks mee. Integendeel, ze wou zelfs die avond extra lief tegen Betje wezen en daarom zei ze iets nog veel onhandigers:

- Ik bedoel.... ik meen.... ik wou zeggen: heet die dan ook Bess? -

En de meisjes allemaal lachen! En Betje van boer Meuler kwaad! Rood werd ze er van. Heel spinnig antwoordde ze:

- Van eiges heet ze net als ikke. -

Toen liet ze het tasje, dat niet veel groter was dan een flinke beurs van hand tot hand gaan. Allen bekeken ze het even. Dan gaven ze het door. Ook Andertje kreeg het te bewonderen. Zo iets moois! Dat aardige zilveren beugeltje, fijn bewerkt en uitgesneden, de kraaltjes, rood en groen in de vorm van roosjes en bladeren.

- Kijk toch eens, hoe mooi! - heeft ze uitgeroepen. Aan het kettinkje heeft ze

het vastgehouden en het Loesje voorgehouden. Moeilijk kon ze er van scheiden. Met één hand heeft ze over de kraaltjes gestreken. Heel voorzichtig....

- Andertje wil het best zelf houden! - heeft er een geroepen en haastig heeft ze toen het kostbare dingetje doorgegeven aan wie het dichtst bij haar stond.

Op dat ogenblik is het gebeurd! O, toen is alle verdriet begonnen! In dat éne kleine ogenblik! Als er toen niet dat gesnuif was geweest, dat onverwachte gesnuif, vlak bij aan de andere kant van het hek.... als toen niet een van de meisjes geroepen, neen gegild had: 'de stier!', dan waren al die vreselijke dingen niet gebeurd, die het verhaal nu zo treurig gaan maken.

- De stier! Hij springt over de sloot! 't Is een kwaje! Loesje d'r roje jurk! Daar kunnen stieren niet tegen! -

Allemaal riepen ze het door elkaar en meteen waren ze als een troep verschrikte mussen opgevlogen, de weg langs, in dolle vaart, niet meer omkijkend. Vluchtend, gillend. Het beest aan de andere kant van de sloot is meegehold, de staart in de lucht, de vier poten met malle sprongen van de grond. Zo maar uit pure schrik om zoveel hard dravende mensenkinderen.

- 't Is eindelijk Betje geweest, die het eerst heeft omgekeken en toen is blijven staan:

- 't Is geen stier, malle! Wie heeft dat nou bedacht! 't Is zo maar een jong stuk vee, dat schik heeft. Heb jij dat geroepen van de stier, Loesje? Net iets voor een stadse!

-
Neen, Loesje had het niet geroepen en wie het dan wel gedaan had, dat wisten ze geen van allen meer. Maar lang spraken ze er ook niet over, want terwijl ze daar zo arm in arm en nu veel langzamer de straatweg afliepen in de richting van het dorp, klonk daar opeens de stem van Betje:

- Mijn kralentas! Wie heeft er nu mijn kralentas? -

Allen keken ze naar Andertje, want het laatst, wat ze zich herinnerden was, dat deze het tasje in haar hand hield en dat iemand had uitgeroepen, hoe ze er wel niet van leek te willen scheiden. Maar heftig schudde Andertje met het hoofd: Neen, ze had het tasje doorgegeven.

- Aan wie dan? Nou zeg dan op! Aan wie heb je het gegeven? -

Dat heeft ze niet geweten. 't Is alles zo gauw gegaan. Ook heeft ze zo erg veel aandacht gehad voor het mooie kralenwerk, dat ze niet heeft opgelet, wie er naast haar stond. Ja, aan éne kant Loesje. Die stond rechts. Samen hebben ze het bekeken. Naar links heeft ze de hand uitgestoken om door te geven. Maar wie stond er links....? Niemand wist het.

O, wat was dat naar, toen ze je allen zo dreigend aankeken. Net of je een dief was, of je het mooie tasje had gestolen. Opeens moest ze denken aan Goeienbloed: 'dievenpak' had die gezegd.... Maar ze hād het niet genomen. En

ze zou het immers nooit nemen? Nooit zou ze iets van een ander wegnemen. - Natuurlijk is het gevallen, - heeft Loesje rustig gezegd. - Natuurlijk ligt het ergens in het gras bij het hek. -

Even heeft dat toen de rust hersteld. Ze zijn omgekeerd. Verbaasd heeft het jonge koebeest met zijn kornuiten toegekeken. Ze hebben gezocht. Overal. In het gras, op de weg, langs de sloot, onder het kreupelhout.... Geen tasje met zilveren beugel en kralen roosjes. Dan maar weer terug naar het dorp. Het is stil geworden. De zon was onder. Een koeltje woei over de velden. De woorden kwamen fluisterend. Met Loesje alleen ging Andertje. Liepen de anderen zo vlug? Konden die twee het troepje niet inhalen....? De avond werd somber. Zware wolken kwamen opzetten.

- Onweer, - zei Loesje.

- Ze denken, dat ik het heb weggenomen, - snikte Andertje.

- Dat meen je maar, - zei Loesje, die van het dorp niet genoeg afwist om te weten, hoe de kleine meisjes konden zijn. - Natuurlijk denken ze zo iets niet. Ze weten best, dat je geen dief bent! -

Maar Andertje wist beter. O, had ze nu maar een vader en een moeder! Die zouden het wel zeggen, dat hun dochtertje niet slecht was. Als ze nu thuis kwam en haar eigen vader zou daar aan de deur staan. 'Dag mijn kleine meisje' zou hij al van ver roepen. 'Pret gehad?' zou hij vragen. En ze zou op hem toelopen. Zijn armen zou hij wijd uitslaan en in die armen zou ze vliegen. Tegen haar eigen vader zou ze haar hoofd leggen en ze zou het alles vertellen, hoe het gegaan was. Hij zou naar Betje's vader gaan en hij zou zeggen, dat zijn meisje geen dingen wegnam van een ander. Heel streng zou hij het zeggen, zó dat boer Meuler er bang van werd en Betje niet langer over haar durfde fluisteren....

- Je moet er niks om geven, als die nesten rare dingen denken en zeggen, - raadde Loesje. - Ze zijn niet wijzer. Zal mijn moeder eens naar Betje's vader gaan en het vertellen, dat je geen tassen steelt? -

Maar Andertje heeft haar hoofd geschud. Neen, dat wil ze niet. Als 't haar eigen moeder zou wezen, ja dán.... Maar ze wil geen anderman's moeder.

Ze is heel treurig thuisgekomen. De hele klas is samen geweest. Zij en Loesje hebben alleen achteraan gelopen. Bij het bospad is Loesje rechts afgeslagen, want die weg voerde naar haar huis. Toen is Andertje heel alleen geweest. Niemand heeft meer naar haar omgekeken. Alleen is ze langs het tolhek gegaan. Helemaal verslagen is ze bij Opoe's huisje aangekomen. Het hekje heeft ze opengemaakt.... Neen, niet naar Opoe! Was Jaap nu maar niet kwaad. Was Sander er nog maar. Maar Sander was weg. Alleen Mek was er nog. Mek was vriendelijk. Mek zou geen lelijke dingen van haar denken.... Het schuurtje ging ze binnen. Daar

was het donker en warm. Daar lag de hoop vers hooi, waarvan ze voor het dier een zacht bed had gespreid.

- Mek, - zei ze zacht, - lieve Mek. -

- Mê-ê-ê - zei het geitebeest.

- Ze zijn allemaal zo lelijk tegen me, Mek. -

- Mê-ê-ê, - zei weer die trouwe vriendin en kwispelde wat met het olijke staartje en trok zich van het mensenverdriet niets aan, maar schuurde invergenoegd met de stompe horens tegen het beschot.

- Ik zal weglopen, Mek, - zei Andertje. - Ik zal Sander gaan zoeken. Niemand houdt van me en ze denken dat ik de tas.... -

Toen, omdat ze bijtijds bedacht, dat geiten geen mensentaal verstaan, snikte ze heel even en maakte de zin niet af, maar zakte op de hoop hooi tegen de geit aan. Ze lei het hoofd tegen de warme buik van het dier en ze was op dat ogenblik het verdrietigste meisje van heel de wereld.

Maar hoe veel verdrietiger zou ze geweest zijn, als ze 't gemerkt had, dat ze boven op de zak met kersen was komen te liggen. En hoe die er heeft uitgezien, als een klein meisje er bovenop heeft gelegen, hoe het rokje, de broek en de jurk er uitzagen, dat kan iedereen wel bedenken. En ook welk gezicht Opoe Bouwer zal hebben gezet, toen ze dan eindelijk zo'n vies van kersennat druipend Andertje te zien kreeg!

En dat is nu, waarom de grote mensen altijd zeggen: 'een ongeluk komt nooit alleen!'

[X]

DE VOLGENDE DAG ZOU DE KERMIS beginnen. 't Hele dorp maakte zich klaar voor de pret. Tegen de avond liep het. 't Weer was prachtig. Geen wolkje aan de lucht. Jaap en zijn kornuiten waren overal tegelijk: bij de kramen, die nu al kant en klaar op de dag van morgen te wachten stonden, bij de draaimolen, die door het kleine witte paardje zou worden rondgetrokken. 't Paardje stond nu nog te grazen op het weiland achter 't huis van de dokter. Morgen zou het binnen in de draaimolen om de as moeten lopen, wel honderd maal dezelfde eentonige gang. De mensen in die tijd dachten er nog niet veel over na, of het vermoeiend en saai voor een paardje was, om al maar door in dat zelfde kringetje te lopen. De molen moest draaien. De kinderen moesten pret hebben met de kermis. En wie zou er de molen laten draaien, als het niet een gewillig, vriendelijk paardje was? Motoren in de draaimolens kenden ze in die tijd nog niet.

- Ze komen! Ze komen! - riep Jaap en alle jongens stormden naar de kant vanwaar het tromgeroffel klonk. En ja hoor, daar heel in de verte zagen ze, hoe net de trommelslager om de hoek kwam en de straat insloeg. Achter hem liepen de kerels met de Gaai. Een lange balk, wel zo groot als een lantaarnpaal droegen ze met z'n allen op de schouders. Eén zat er boven op als de aanvoerder. Dat was me een tromgeroffel, een zingen, een lachen, een pret! De jongens ze tegemoet! En dan maar meelopen. Tot in de duinen, waar de paal met nog twee andere

palen in het zand zouden worden geplant. Boven op een duin! Morgenochtend vroeg zou het schieten beginnen. Om prijzen zouden de mannen schieten.

- Wat doen ze nu? - vroeg Loesje, die met Andertje kwam kijken naar de voorbereidselen van het Gaaischieten. Daarbij keek ze naar een paar mannen, die een lange lat diep en stevig in de grond groeven. Een dwarslat was er bovenaan gespijkerd.

- Daar hangen ze de prijzen aan, - zei Andertje, maar haar stem was niet vrolijk en haar gezichtje stond volstrekt niet kermisachtig. Hoe zou dat ook kunnen, als ze je allemaal doen voelen, dat ze je van diefstal verdenken? Kijk, daar kwamen Betje en Mina en een stuk of wat anderen. Ze liepen hun kant uit. Ze keken naar de Gaai, die daar nu hoog in de lucht prijkte en waarvan morgen de mannen telkens een stuk zouden afschieten, tot er op het laatst niets van overbleef. Ze keken naar boven.

Natuurlijk lachten ze om het gekke poppetje, dat op een van de andere palen stond en waar ook op zou worden geschoten. 't Was dan ook een mal kereltje met het korte pijpje in zijn mond. Ze wou 't net aan Loesje uitleggen, dat er wel knappe schutters geweest waren, die dat pijpje daar hoog in de lucht uit het manneke z'n mond hadden geschoten. Maar net, toen ze de mond opende om het te vertellen, keek Betje haar kant uit. Dadelijk fluisterde ze, met de hand aan de mond, Mina iets in het oor. Nu keken ze naar haar. Heel even maar keken ze. Het volgende ogenblik fluisterden ze weer. Ook de anderen bogen de gemutste hoofden naar elkaar, keken dan weer af en toe schichtig haar kant uit. O, dat wist ze nu wel zeker: ze spraken over haar. Ze zeiden, dat ze het mooie kralentasje gestolen had.

- 'k Moet naar huis, naar Opoe, - zei ze tegen Loesje.

- Maar nu is 't net zo aardig en ik wou nog zoveel weten. Wat voor prijzen zijn er morgen en wie geeft ze?

- Van allerhand prijzen. Gouden knopen en zilveren tabaksdozen en sigarenpijpen en nog veel meer. Ik moet naar huis. Opoe wacht. -

- Zal 'k mee gaan? - vroeg Loesje, die wel merkte, hoe treurig Andertje nog altijd bleef. Maar Andertje was te verdrietig.

- 'k Weet het toch al lang, hoe ze het allemaal doen. Maar voor jou is 't nieuw. Er is wel iemand, die 't je alles vertellen zal. Ik ga naar Opoe. -

Langs een troepje jongens moest ze lopen, vóór ze het duin uit was. Toen ze er net voorbij was, hoorde ze een gemompel:

- Mien joeng! Waar zou ze dat kralen ding.... -

Toen harder:

- Zeg! Hei! Mien joeng! Had je zoveel centen, dat je een beurs van node had....?

- Omkijken durfde ze niet. Vuurrood was ze tot in haar halsje. Maar nog waren de woorden amper uitgesproken, of ze hoorde achter zich een schreeuw, een

geluid van veel scheldende stemmen. Toen keek ze om en ze zag, hoe Jaap, die zeker de woorden van de jongens gehoord had, er midden tussen was gesprongen en nu links en rechts om zich heen timmerde op het baldadige troepje: - Bek houwen! Of ik sla jullie tot moes! -

Waar Jaap zich mee bemoeide, wilden ze weten. Ze hadden toch niets miszegd?

- Kan 't mij schelen, of je wat miszegd hebt? 'Mien joeng' wil ik niet horen! 'k Heb er een hekel aan, daar! En als je iemand wilt naroeven, dan doe je 't mij maar! 'k Heb er net schik in om mijn knuisten eens op andermans koppen te laten werken!

- 't Kwam doordat Jaap zo akelig sterk was. Dáárom lieten ze zich die woorden aanleunen. 't Was ook omdat de hoofden vol waren van de naderende kermis. Pret wilden ze hebben. Geen blauwe ogen vóór de tijd. 't Was maar een grapje geweest, riepen ze:

- Je lijkt wel dol, man om zo op te stuiven! We doen je toch niks? En 't was maar voor de leut, dat we dat riepen! -

Daar eindigde het dan mee, maar Jaap keek Andertje na. Heel ongemerkt keek hij. Ja, hij zou haar nu graag zijn nagelopen, maar zo gek zou hij niet wezen. Toch jammer, dat Andertje zijn zusje niet was, heeft hij gedacht. 't Zou dan niet gek staan. Met je eigen zuster kon je naar huis lopen, ook al stonden er nog zoveel jongens om je heen. Maar flauwe grappen zouden ze achter zijn rug maken, als hij nu met Ander meeging. 't Was de gewoonte niet op het dorp. Niet voor een jongen van elf om zonder reden met een wicht van amper negen op stap te gaan. Daarom keek hij alleen maar tersluiks naar het eenzame figuurtje en hij peinsde, dat het met meisjes ook altijd geduvel was: dan waren ze zo zot, dat ze om niks lachten en dan weer kon je ze wel in hun tranen verdrinken. 't Ene ogenblik liepen ze met de armen om elkaar, alsof ze aan mekander waren gelijmd en later scholden ze elkaar voor dief....

Andertje is naar huis gegaan. Dat Jaap de jongens op hun gezicht geslagen heeft om dat ze haar narieten, o ja, dat heeft ze best begrepen. Maar hoe het kwam, dat hij kwaad op haar was en toch ook tegelijk goed, daar snapte ze niks van. En ze peinsde onder 't gaan, dat het met jongens wel vreemd was. Want hoe kon dat, dat je kwaad op je buur was en dat je 't er dan toch voor opnam....?

Het smalle zandpad, dat van de duinen naar het dorp leidde, liep ze tot ze langs de eerste huizen kwam. Daar stond ze even stil, want wat hoorde ze daar toch in de verte....? Toch niet de omroeper....? Ja, hoor, duidelijk klonken de harde slagen op het koperen bekken. Altijd heeft ze dat zo'n aardig geluid gevonden, als schele Arjaan door het dorp ging en met zijn metalen klopper op dat koperen bord sloeg. Zo grappig klonken daarna de woorden: 'Er is verloren

....' of wel: 'Morgen om tien uur afslag van vis....' Zo prettig vertrouwd waren die geluiden en als 't enigszins kon, liep ze even tot vlak bij Arjaan om goed te verstaan, wat hij om te roepen had. Maar deze keer had ze geen zin om naar de omgeroepen boodschap te luisteren. Toch kwam die boodschap al dichterbij, of ze luisteren wilde of niet: 'Er is verloren'. Ja, die woorden kende ze van buiten. De rest kon ze niet verstaan. Arjaan was nog ver. Vlug liep ze de straten door. Naar huis zou ze gaan. Die akelige jongens en meisjes, die haar nariepen, wilde ze niet meer zien. Morgen zou ze niet naar het Gaaischieten gaan kijken en overmorgen niet naar het ringrijden. Langs de vrolijke kramen zou ze niet lopen. Ook niet rijden op zo'n leuk paard van de draaimolen, al kreeg ze er de centen voor. Neen nergens waar de anderen waren, die haar nariepen en die over haar fluisterden, zou ze de volgende dagen wezen....

Boem, boem, boem.... Vlakbij was opeens Arjaan. Bij 't omslaan van die hoek, stond ze er bijkans tegenover:

- Er is verlóren.... een kleine tas met zilveren beugel.... met kralen bewerkt.... inhoudende een reukflesje en pepermuntdoosje.... Tegen goede beloning terug te bezorgen bij boer Meuler op de Wijde Hof! -

Andertje heeft daar stokstijf gestaan Het kralen tasje! Zoals altijd zijn er jongens en meisjes die met Arjaan meelopen. Staat hij even stil om zijn boodschap over het dorp uit te galmen, dan staan ook zij stil. Nu hebben ze Andertje gezien. Ze wijzen naar haar. O ja, dat heeft ze wel heel duidelijk geweten, ook al sloeg ze de ogen neer: ze wezen naar haar Iedereen, het hele dorp meent, dat zij kralen tasjes steelt. Het éne ogenblik is haar gezichtje vuurrood van schaamte geweest. Even daarna is het bleek van schrik en angst. Toen Schele Arjaan zijn boodschap had uitgeroepen, keek hij eens in het rond, of iedereen wel goed heeft geluisterd. Hij zag Andertje en knikte haar eens vriendelijk toe, want wel moest hij verkondigen, wat de mensen verloren, maar wie ze van diefstal verdachten, daarvan wist de Schele niets. Maar Andertje, in haar grote angst, heeft dat knikje op andere manier begrepen. Alsof Arjaan tegen haar wilde zeggen: 'ik zie jou wel, klein meisje en ik weet best, dat jij het tasje hebt weggenomen.'

Zo hard als ze maar kon, is ze naar huis gelopen. Maar halverwege, toen ze net de Ooststraat insloeg om vandaar het smalle straatje naar Opoe's huisje te volgen, botste ze in de vaart tegen een grote kerel. Ze schrok er van en ze wilde haastig opzij gaan, maar een stevige hand hield haar tegen:

- Nou, nou meisje! Je lijkt wel een sneltrein! Moet je niet in de duinen wezen? Kijken, hoe ze de Gaai planten? -

Andertje had de ogen neergeslagen. Ze schudde maar even van neen. Ze had de stem herkend. Betje's vader was het. De rijke boer Meuler. Die wist natuurlijk

alles van het tasje. Die dacht ook, dat zij het gestolen had. Daarom liet hij het omroepen, zodat het hele dorp het weten zou en de dief zou helpen opsporen. Heel zacht zei ze het:

- Ik heb het niet gedaan -

Maar boer Meuler stak wel een paar hoofd boven haar uit. Die hoorde de woorden niet eens. Trouwens, Andertje behoefde niet bang te wezen voor Betje's vader. Die had thuis wel het verhaal van zijn dochtertje aangehoord, maar hij had er om gelachen: die meisjes altijd met hun ruzies en hun praatjes! Natuurlijk had iemand het tasje laten vallen. 't Zou wel door de een of ander zijn opgeraapt. Daarom maar even laten omroepen door Arjaan. Een goedge man was boer Meuler en de woorden, die hij nu zei, klonken vriendelijk:

- Van wie ben jij er eentje? Nou, kijk eens hier! Als dat niet de kleine Ander is? En de hond, is die nog niet terug? Wel wat drommel, meisje, daar bedenk ik me in éne, terwijl ik je weer zie: 'k had beloofd, dat je ook eens meerijden mocht! Wat een stomme kerel om het te vergeten, hè? Nu, wanneer zal 't wezen? Morgen....? 'k Moet een heel eind de polder in. Nou....? -

Helemaal verbluft was Andertje. Hoe kon dat nu? Boer Meuler was toch Betje's vader! Die moest het toch weten. Was die dan niet boos? Zo verlegen was ze, dat ze geen woord zeggen kon. De boer had er schik om. Hij was het van zijn eigen dochtertje niet gewend, dat die niet te antwoorden wist. Zijn Bess had een rap tongetje en verlegen was ze nooit. Zo'n zacht klein meisje als Andertje mocht hij wel graag zien. Daarom zij hij plagend:

- Je hebt vast je tong bij de Gaai in het duin laten liggen, wat? -

- 'k Ga niet naar 't Gaaischieten kijken, - zei Andertje.

- Kom, kom, morgenmiddag dan zal je wel anders praten. Maar school heb je niet, dus wat zal 't wezen? Moet ik alleen de polder in? Ik dacht, dat je 't wel leuk zou vinden om eens achter de Bles te zitten en de teugels vast te houden. -

Toen heeft voor het eerst Andertje de ogen wijd open gedaan. Van verwondering en blijdschap. Hoe kon dat toch, dat de vader van Betje zo vriendelijk was? Ze zou 't nog eens willen zeggen, dat ze het tasje niet had weggenomen, maar ze kon het niet. Van jezelf kon je toch niet zeggen, dat je geen dief was? 't Sprak toch vanzelf, dat je van een ander mens nooit iets wegnam....?

- 'k Moet het eerst aan Opoe vragen. -

- Waar woont Opoe ook weer? -

Ze wees met de hand in de richting van het kleine huis.

- Loop maar vooruit en vraag het vlug. Ik ga hier even bij Louwse naar binnen. Als je terugkomt, dan vindt je me hier en dan hoor ik het wel. -

Letterlijk viel Andertje die avond bij Opoe met de deur in huis. Ze had zo hard gelopen. Ze hijgde er van:

- Opoe.... boer Meuler.... voor een tijdje terug.... toen heeft hij gezegd.... allemaal mochten ze op de wagen.... en ikke..... ikke alleen niet en toen heeft ie gezegd.... -
 - Nou meid, wat heeft ie dan gezegd? Schiet toch op, als je wat te zeggen hebt. -
 - En toen zei hij: 'een andere keer neem ik jou ook eens mee', zei hij. En als Opoe het goed vindt dan mag ik morgen mee, de polder in. -

Opoe heeft gemopperd. Omdat ze 't mopperen gewoon was, daarom deed ze het. Dat de mensen in het dorp wel gek leken om Andertje zo te verwennen, heeft ze gebromd en dat er op zo'n manier wel niks van haar terecht zou komen. Kinderen verwennen, dat is ze voor schande en armoede opkweken, heeft ze geprutteld. Maar toch heeft ze 'ja' gezegd. Dus heeft Andertje een ogenblik later weer voor de boer van de Wijde Hof gestaan en het verteld, dat het van Opoe mocht, als ze maar vóór twaalf uur weer thuis zou wezen.

Daar heeft de boer om gelachen:

- 'k Moet zelf ook terug wezen. 'k Wil van 't Gaaischieten nog wel wat zien. Zorg maar, dat je morgen vroeg om acht uur bij de tol staat. Dan zullen we Bles eens flink laten draven! -

Opeens was Andertje alle narigheid vergeten. Ook was ze niet meer verlegen. Daarom dorst ze het te vragen:

- En mag 'k dan zelf de leidsels vast houden? -

- Dat mag je, - lachte de boer en keerde zich om en liep met grote stappen de weg op. Maar na een halve minuut draaide hij zich nog eens om en riep met zijn luide, vrolijke stem:

- Je mag nog een vriendinnetje meenemen, want jonge eendjes die snateren graag en met zo'n ouwe vent als ik ben valt er niks te praten! -

De hele verdere avond heeft ze over die woorden nagedacht. Met de boer alleen uit rijden gaan, had ze wat fijn gevonden, en ze zou vast niet nodig hebben om veel te praten. Maar nu heeft hij dat gezegd van 't vriendinnetje, dat ze meenemen mocht. Dadelijk heeft ze aan Loesje gedacht, maar telkens zag ze inplaats van Loesje Jewantje voor zich. Dat zou voor haar niet zo prettig wezen, want veel liever was ze met Loesje samen. Maar Loesje, die had al zo veel prettigs. Die was al in veel landen van de grote atlas geweest. Jewantje was arm als zichzelf. Die d'r vader had geen mooie huifkar, geen Bles met lange manen en staart.... Al 't geplaag kon ze er om vergeten. 't Was haar goede hartje, dat haar ingaf: Jewantje moet het wezen en geen ander. Ook Jewantje, toen ze 's morgens heel in de vroegte de uitnodiging kreeg, vergat, dat ze kwaad op Andertje zijn moest omdat die meer van Loesje hield dan van haar. Ze vergat, dat alle kinderen van het dorp Andertje voor een dievegge hielden en dat ze zelf.... maar neen, daar durfde en daar wilde ze niet aan denken op die

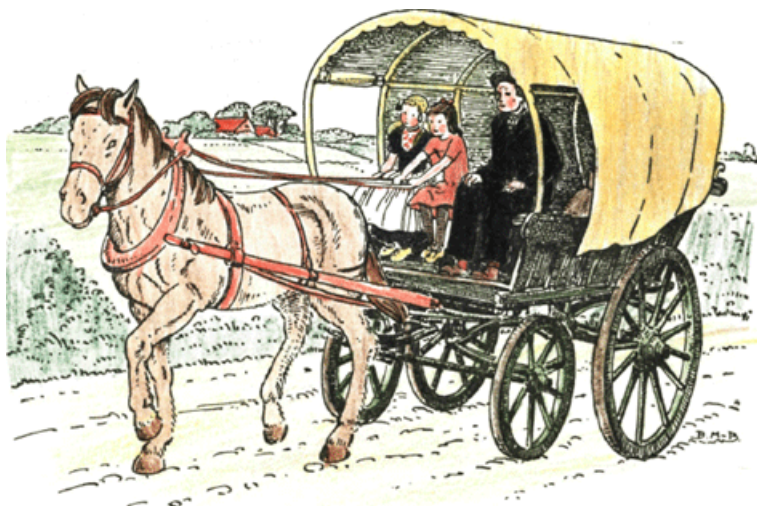
mooie morgen. Zo heeft ze dan met Andertje samen aan de tol gestaan.

- Wat staan jullie daar? Wacht je op iemand? - hebben de enkele voorbijgangers gevraagd. En Jewantje heeft het met haar harde, luide stem geroepen:

- We mogen met boer Meuler meerijden! De polder gaat hij in! -

- Moet je dan niet naar 't Gaaischieten kijken, - hebben ze gevraagd en weer heeft Jewantje het woord gedaan:

- Vanmiddag gaan we naar 't Gaaischieten en morgen de hele dag ben ik bij het ringrij den! -

Daar is dan al heel gauw de mooie huifkar van de Wijde Hof verschenen. Naast de boer hebben ze gezeten en om beurten hebben ze de leidsels vastgehouden. Dat ging goed, zolang de Bles zijn rustige gangetje liep, maar haalden ze een andere wagen in, dan nam de boer de teugels over. Meteen haalde hij dan uit zijn vestzak een fluitje en blies er een schelle toon op. Dat fluitje deed in die tijd dezelfde dienst als tegenwoordig de claxon van de auto. De paarden kenden het geluid. Ze hoefden niet te worden aangespoord. Ze wisten, dat het er om ging de ander in te halen en voorbij te stuiven.

- Onze Bles heeft er schik in! Kijk haar eens lopen! - zei de boer en het duurde even, voor hij de leidsels weer aan Jewantje of Ander durfde geven. Het was

een prachtige rit. Eerst over de harde straatweg, toen een zijweg in, door velden met goudgeel koolzaad en bloeiende bonen. De twee meisjes vergaten er elk hun zorgen om. Want ja, hoe vreemd het ook klinkt en hoe klein ze ook waren, toch hadden ze beiden grote zorgen. Andertje, omdat ze wist, dat alle kinderen haar verdachten en ze er niet eens zeker van was, of Jewantje, die nu zo vrolijk naast haar zat te babbelen, haar niet ook een dievegge vond. Maar ook Jewantje had haar zorgen, want toen de stier, die geen stier maar een kalf was, zo opeens achter hen was komen te staan, toen de kralentas uit een van die vele meisjeshanden bij 't vluchten op de grond was komen te vallen, toen had ze het ding opgeraapt en het voor de grap bij zich gestoken. Goed verstoppt in de diepe zak onder haar wijde boezelaar. Die rijke trotse Bess zou ze eerst eens flink laten zoeken. Pas, als die heel erg wanhopend was om het verlies, zou ze de tas te voorschijn halen en voor Bess d'r eigenwijze neus laten bengelen. Maar nu was het alles heel anders gegaan, dan ze 't heeft gedacht. Al heel gauw is er aan diefstal gedacht. Als ze toen de tags had getoond, zouden ze haar dan niet zelf verdenken? Zouden ze 't geloven, dat ze het ding maar voor de grap bij zich had gestoken....? Toen opeens hadden ze allen over Andertje gefluisterd. 't Was Bess geweest, die er het eerst aan dacht. Die 't ook zachtjes zei: 'Andertje d'r vader, die was een dief geweest. Die had centen uit de la genomen. Die was weggevlucht. Een Koperen Ko was ie geweest, maar een erg slechte. Daarom wou de burgemeester niet, dat Andertje er van wist. Ze mocht zelf ook eens op de gedachte komen om dingen weg te nemen'.

Zo hadden ze met z'n allen gefluisterd en geroddeld op de grote straatweg, terwijl Loesje en Andertje samen een heel eind achteraan liepen. En het was in dat ogenblik geweest, dat er een klein duiveltje in Jewantje's hart kwam. Dat stookte haar op: 'Als je niks zegt, dan zullen ze geloven, dat Andertje de tas heeft weggedieft. Dat is net goed voor haar. Wat heeft ze jou te laten lopen voor dat nare kind van de Boskeet. Verstop het tasje maar. Dan zal Loesje ook denken, dat Andertje steelt. Dan ben jij weer de enige vriendin.'

Jewantje heeft toen gedaan, wat het duiveltje haar influisterde. De tas heeft ze thuis onder de matras verstoppt. Daar ligt ze veilig. Maar toch heeft het allerlei zorgen meegebracht, want nu durft ze het niemand meer te zeggen, dat ze eerst een grap wou uithalen en dat uit die grap al de slechtheid is gekomen. Ze durfde Andertje niet recht in de ogen te kijken. Ze heeft het best geweten, dat ze iets heel lelijks heeft gedaan, maar op die mooie tocht met boer Meuler wilde ze nergens aan denken. Alles vergeten en als je de leidsels in je handen hield, je verbeelden, dat je net zo'n rijke boerendochter was als Bess.

Even vóór de polder zijn ze langs het bos gegaan. Dát was mooi!

- 'k Zie bosaardbeien en frambozen! - heeft Jewantje geroepen. En jawel hoor,

van alles groeide daar: wilde framboos en aardbei, vlierbessen en dikke trossen kamperfoelie!

- 'k Weet goed gemaakt, - heeft de boer gezegd. - 'k Moet hier dichtbij wezen. 't Zal me een uurtje nemen. Stap maar uit en pluk zoveel in 't bos, als je maar eten en dragen kunt. Dan kom ik je zo temet halen. -

Toen is het gebeurd. Neen, niet dadelijk. Eerst hebben die twee samen geplukt en gesnoept, tot ze er moe van waren. 't Bos zijn ze al verder in gelopen. Toen heeft daar een boom gestaan met lage takken. Voor ieder een tak als een stoel en ze hebben een ogenblik gerust. Zeker doordat ze niets meer te doen had, is toen Andertje opeens weer gaan denken aan al haar narigheid en opeens heeft ze het gezegd:

- Ze denken, dat ik die kralentas heb genomen. Allemaal kijken ze me aan, of ik een steelster ben. -

Jewantje is er van geschrokken, want wat moest ze zu zeggen? Dat zij.... neen, dat durfde ze niet. En omdat ze zo in de knel zat, is ze kwaad geworden:

- Nou, da's toch zo gek niet, dat ze dat denken. Iemand moet toch.... -

Daar is Andertje opgestoven:

- Da's gemeen om dat te zeggen! Je weet best, dat ik nooit.... dat ik nooit.... - Dikke tranen kropen in Andertje's keel. Ze kon even niet verder praten. Dadelijk kwamen Jewanne's vinnige woorden:

- Nou, dat weet ik nog zo net niet. En je hoeft tegen mij niet te zeggen, dat ik gemeen ben. Je hoeft niet te denken, dat je deftig bent, omdat je met Loesje gaat. Bah! 'k Zou 't niet eens willen met zo'n gek schilderskind. -

Dat werd me daar op eens een hevige ruzie in dat mooie bos. De stemmen klonken al harder en harder en geen van beiden wisten ze meer, hoe het gekibbel begonnen was. En aldoor maar dat duiveltje in Jewantje's hart: 'pas op dat je niet laat merken, dat jij de kralentas hebt! Andertje zal je nooit meer aankijken, als je 't zegt. D'r leven lang zal ze een hekel aan je hebben'.

- Iemand moet het toch hebben weggenomen, - hield ze maar vol. - Nou en jij vond hem zo mooi en je had hem net in je handen gehad en je keek er naar, of je hem nooit meer wou loslaten. -

- Je leugent het! Je leugent het! - riep Andertje wanhopig. - Nog nooit heb ik iets weggenomen en ik heb de tas niet meer gezien. Je bent vals en naar. Ik wou dat ik.... ik wou, dat ik je nooit meer zag! -

'Hoor je dat?' fluisterde het duiveltje. 'Ze zegt, dat je vals bent en dat je liegt! Ze moest het eens weten van haar eigen vader'.

- O, leugen ik? Zo! En vals ben ik ook! En wat ben jij dan? Wat was jouw vader dan? Jouw vader was een gemene dief. Als ze die gepakt hadden, dan zat die nou nog onder de toren. Dáar! Nu weet je het! -

Heel stil is het geworden. Spierwit is Andertje's gezicht. Geen woord heeft ze meer gezegd. Ze heeft zich van die tak laten afglijden en ze is het bos ingelopen. Eerst langzaam, toen vlugger. Eindelijk heeft ze gedraafd. Tot ze in de duinen kwam. Daar was het eenzaam. Daar was geen mens, die nare dingen tegen haar zeggen kon. Wat ze een tijd geleden zich had voorgenomen, dat ging ze nu doen. Ja, dat ging ze vast en zeker doen. Ze zou Sander zoeken. Nooit meer wou ze terug naar het dorp. Samen met Sander zou ze wezen. Ze zou hem kunstjes leren. Langs de huizen in vreemde grote steden zouden ze gaan. Hij zou zijn kunsten vertonen en zij zou de mooie liedjes zingen, die Loesje's moeder haar had geleerd. Sander zou ze met een centenbakje rond laten gaan. Honger zouden ze niet hoeven te lijden.

In een warm duinpannetje is ze neergevallen. Niemand kon haar hier vinden. Dichte rozelaars en vlierstruiken hebben een veilig huisje om haar heen gebouwd. Maar o, die nare stem van Jewantje, die nog altijd in haar oren doorklonk: 'Jouw vader was een gemene dief!' Ze zou heel even wat rusten en niet meer naar die stem luisteren. Ze zou aan haar vader denken, zoals ze zelf wist, dat hij was: een lieve goeie vader, waar ze bij op schoot heeft gezeten. Een vrolijke vader. Een met belletjes en liedjes en een harmonica. Een vader, die altijd vriendelijk lachte, een vader, die van haar hield.... niemand zou tegen hem op kunnen.... niemand zou lelijk tegen haar durven doen.... bij je eigen vader ben je veilig.... heel veilig.... en zo is ze daar in de duinen ingeslapen.

[XI]

MAAR WIE WAS TOCH ANDERTJE'S vader....? En waar was de Koperen Ko gebleven....? Dit is het verhaal van de Koperen Ko: Toen Andertje nog maar net even lopen kon en ze enkel 'Pappa' en 'Mamma' kon zeggen en wonderlijke geluidjes maakte, die alleen haar moeder verstond, toen woonde er een heel eind verder aan de overkant van de Schelde, nog verder dan Vlaanderen, een man, die een klein beetje onnozel was. Neen, wonen deed hij eigenlijk nergens. Hij zwierf maar zowat. Dan eens door het land van de Belgen. Dan weer in Vlaanderen en een enkele keer kwam hij zo ver als Zeeland.

Zo'n goedige, vriendelijke man was het. Alle mensen mochten hem graag en ze wilden het daarom best vergeten, dat hij een heel klein beetje gek was. Daardoor kwam het ook, dat hij een lieve vrouw kreeg. Want de Koperen Ko, die eigenlijk Kobus heette, had zo'n goed hart, dat hij geen verdriet en geen pijn kon zien, of hij moest helpen. En nu had hij eens op een dag een vrouw gezien, die aan de kant van de weg zat te bedelen. Die vrouw kon niet lopen en werd iedere dag door twee buurvrouwen naar een plaats gedragen, waar het goed bedelen was. De Koperen Ko, die zijn muts met rinkelende bellen op had en onder

het lopen bij iedere stap de bekkens op zijn rug tegen elkaar sloeg (want die zaten met koorden aan zijn voeten vast) terwijl hij onderwijl een vrolijk deuntje op de harmonica speelde, heeft dadelijk gezien, dat die vrouw een lief gezicht had, maar dat er verdriet in haar ogen school. Daarom is hij blijven staan en hij heeft een praatje gemaakt en is toen aan de weet gekomen, dat het arme mens niet lopen kon. Och, wat is onnozele Koperen Ko daarvan geschrokken! Hij had haar wel in zijn armen willen nemen en dragen. Maar dat ging niet, want hij had al die grote harmonica en de bekkens op zijn rug en de bellen aan zijn voeten. - Ik weet er wel wat op, - heeft hij gezegd. - We trouwen samen. Mijn centen bij jouw centen en we kopen een karretje. Daar mag jij op zitten en ik zal trekken! -

Dat heeft die vrouw wel gewild, want al zag ze dadelijk, dat Kobus onnozel was, een lieve, goede man was het toch ook. Samen hebben ze een handwagentje gekocht. Zo zijn ze van de éne plaats naar de andere getrokken. De bellen van de Koperen Ko heeft ze elke dag mooi glimmend gepoetst en ze heeft zijn kleren verستeld, als ze kapot gingen. In die oude tijd waren de mensen blij, als er eens iemand kwam, die liedjes voor hen zong en ze gaven grif wat centen als Kobus op zijn harmonica had gespeeld en met zijn bellen gerinkeld. Daarom konden ze na wat jaren en maanden een aardig huifkarretje kopen met een vriendelijk, geduldig ezeltje om het te trekken.

Wat hadden die twee het nu gezellig samen! In de wagen woonden ze. Ja, als je een gelukkig paar mensen bent, dan heb je geen groot huis nodig. Dan is een huifkarretje net zo prettig. Nu hoefde de vrouw ook niet meer te bedelen, want Kobus mocht dan onnozel wezen, maar zoveel verstand had hij wel, dat hij de centen en dubbeltjes, de franken en de centimes tellen kon, die hij met zijn liedjes en zijn grappen ophaalde.

- Mijn wijf hoeft niet te bedelen. Daar zorgt de Koperen Ko voor, - zal hij gezegd hebben. Terwijl ze van de éne plaats naar de andere trokken, door bos en veld, over bergen en dalen, heeft hij naast de kar gelopen. Daarbinnen, getrokken door het ezeltje heeft zijn vrouw gezeten, rijk en veilig in haar eigen huis op wielen. Zo af en toe heeft ze het zeil van de kar opgelicht en ze heeft de Koperen Ko toegeknikt, alsof ze zeggen wou: 'Je bent mijn allerbeste vriend en straks zal ik eens iets lekkers voor je koken'.

Ja, dat was me daar een goed leventje van die twee. Terwijl ze over de grote wegen zwierven, zij op de wagen, hij en het ezeltje er naast en er voor, lagen de muts met bellen, de bekkens en de harmonica bij de vrouw. Dan wandelde hij maar als een doodgewone man in zijn hemdsmouwen en werkbroom. Wild zwierden de haren om zijn hoofd, als de wind hem in zijn lachende gezicht blies. Maar voor ze aankwamen bij stad of dorp, nam hij het ezeltje bij de kop en voerde het naar een stille eenzame plek, ergens in de bossen of tussen twee heuvels in

een rustig dal. Dan zette hij de rinkelmut op de goedige mannekop, deed de bellen aan de voeten, kleedde zich in een kleurig pak met korte broek, nam de harmonica en de bekkens en kuste zijn vrouw vóór het vertrek. Want in zijn kinderlijke onnozelheid had hij het zó gedacht: zijn vrouw was een prinses en prinsessen hoorden niet op pleinen en markten tussen het lachende, joelende volk. Zijn prinses moest het goed hebben, rustig in haar eigen koets en het ezeltje bond hij er vlak bij, dat het grazen kon. Zo trok hij er iedere dag op uit, telkens weer op een andere plaats de mensen als Koperen Ko vermakende. En elke keer, dat ze elkaar tot afscheid gekust hadden, zei de vrouw:

- Kobus, denk je er aan, dat je geen laden mag openmaken? -

Dan lachte hij verlegen en antwoordde:

- Ik heb het wel best onthouden, wijf. Kobus mag geen laden openmaken. -

Als hij dat geantwoord heeft, is er nog een tweede zinnetje, dat de vrouw dagelijks herhaalt:

- Als je met je handen van de laden afblijft, dan hoef je ook niet bang voor de diender te wezen. Zal je niet weglopen, als je dienders ziet, Kobus? -

Dan kwam er een bang lachje op zijn gezicht en heel aarzelend was het antwoord:

- Ik heb het wel onthouden. Niet bang zijn voor de diender. -

Dat was zo iedere dag hetzelfde gesprek, of ze in België of Luxemburg, in Vlaanderen of in Zeeland waren. Maar elke avond, als hij thuis kwam op het eenzame, verlaten stukje, dat ze zich de dag te voren hadden uitgekozen, was het feest voor die twee mensen. Dan droeg de man dat vrouwtje op zijn sterke armen naar buiten en door hem ondersteund, wist ze dan zo wat te strompelen in het stille avondland. Als hij haar dan weer terug had gedragen in de beschutting van hun knus wagenhuis, dan zaten ze dicht naast elkaar op de strozakken, die straks tot bed zouden dienen. Dan aten ze samen, wat de vrouw op het petroleumstel had gekookt en als ze de buikjes vol hadden, dan telden ze vergenoegd de centen, die hij in dorp en stad had verdiend. Als dan wat later het ezeltje te rusten was gegaan in het zachte gras of in het geurige heidekruid, dan deden ook zij hun ogen toe en ze sliepen net zo rustig en vredig als kinderen.

Maar waarin was nu die man onnozel....? Och, dat was maar zo'n kleinigheid. Dat zat zó: als die man langs de la van een tafel of van een kast kwam, dan moest hij die la opentrekken. Hij had nu eenmaal een erge hekel aan dichte laden. Had hij eenmaal zo'n la opengetrokken dan keek hij naar de inhoud en in zijn onnozele kop was maar één gedachte: die dingen hoorden niet in de la. Die moesten er uit. Daarom stak hij ze bij zich in zijn zak.

Maar nu was dat met dienders zo vervelend. Die wilden niet, dat je andermans laden opentrok en dat je ze netjes leegruimde. Daarom was het zaak om

dienders uit de weg te gaan. Dienders, die waren er om bang voor te wezen. Dat wist de Koperen Ko heel zeker, ook al zei zijn verstandige vrouw dat mensen met een goed geweten nooit bang hoefden te zijn. De Koperen Ko wist niet, wat een geweten was, maar omdat hij zo erg veel van zijn vrouw hield, zei hij elke morgen bij het afscheid nemen, zijn lesje op: dat hij geen laden zou opentrekken. Dat hij voor dienders niet bang zou wezen. En heel erg heeft die man zijn best gedaan, maar een beetje wonderlijk bleef hij wel, al had hij ook nog zo'n wijze vrouw.

O, wat was die vrouw wijs en goed. Ze kon lezen en schrijven, ze wist de namen van planten en kruiden, ze kon eierkoeken bakken, als room zo zacht en alles wat stuk was, naaide ze weer heel! Maar al bekommerde zij zich niet om dienders en gesloten laden, toch was er ook in haar wijze hoofd een gedachte, die maar altijd weer terugkwam en haar geen rust liet. Ja, altijd weer opnieuw moest ze denken: als we toch maar een kindje hadden. Zo'n lief kindje, waar ze voor zorgen kon, als haar Kobus met zijn rinkelbellen op stap was. Een lief, mooi kindje om te vertroetelen, wat kon ze daarnaar verlangen! Soms, als Koperen Ko uit was, huilde ze wel eens. Zo maar uit verlangen naar dat kindje kon ze dan huilen. Dan riep ze in haar eenzaamheid het ezeltje bij zich. Dat stak de kop in de wagen door een spleet van het zeildoek. Zijn zachte lippen namen eerst het brood uit haar hand en gleden later langs haar mouw, over haar schouder naar haar natte wang.

- Ach ezeltje, - zei ze dan, terwijl ze zijn grijze nek streelde, - had ik toch maar een klein kindje. Zou je dat ook niet prettig vinden? En zou je het wel op je rug willen dragen? -

Het ezeltje heeft nooit de woorden begrepen, maar het heeft altijd de oren bewogen en gespitst. Ook heeft het soms bij die gesprekken treurig gebalkt. Dan moest de vrouw weer lachen en werd alles weer vrolijk om haar heen. Maar met haar Kobus sprak ze niet over dat wat haar verdrietig maakte. Ze maakte er grapjes over en zo gebeurde het iedere dag, vóór hij heenging, nadat ze hem herinnerd had aan de laden, die hij niet mocht openen en de dienders waarvoor hij niet vluchten mocht, dat ze hem dit laatste zinnetje toeriep:

- Ko, als je eens een mooi kindje zonder moeder tegenkomt, dan breng je 't maar bij mij hoor! -

Dan keerde hij zich nog eens om, kuste haar weer op beide wangen, dat het klapte en terwijl heel zijn gezicht vrolijk lachte heeft hij geroepen:

- 't Komt in orde, wijfje! 'k Zal 't niet vergeten! -

Nu gebeurde het, dat die twee mensen eens door het land van de Belgen trokken. Het was midden in de zomer en heel het land leek wel een bloemenhof. De mensen waren vrolijk om het mooie weer en ze gaven met blij gezicht

hun gaven, als Koperen Ko met zijn bellen door hun dorpen rinkelde. Hij had een goeie dag gehad en hij was ver het land ingetrokken. Maar tegen de avond had hij genoeg van het zingen en grappen maken. Ook had hij honger en hij besloot terug te keren naar zijn vrouw en het ezeltje en de huifkar. Daarvoor moest hij nog een heel eind lopen, want de huifkar stond tussen beboste bergen op een eenzame plaats. Pannekoeken zou de vrouw die avond bakken. Pannekoeken met rozijnen in het beslag en dik suiker er op. Daarom nam de man de kortste weg naar wat hij 'zijn huis' noemde. Hij volgde de beek, die klaterend over de boomwortels huppelde en hij zette er een flinke pas in. De grote harmonica en de koperen bekkens hingen aan een stevige riem over de trommel op zijn rug. Maar de grappige puntmuts met de belletjes, die droeg hij nog. De belletjes klonken bij elke stap, die hij deed en dat was met het klaterende beekje een erg vrolijk geluid. Soms zag hij door de takken der bomen het dak van een landhuis en als hij niet zo moe en hongerig was geweest, zou hij er zijn heen gegaan om nog wat meer te verdienen, maar nu knorde zijn lege maag: 'Pannekoeken!' En hij liep wel eens zo vlug.

Hij had echt schik, de Koperen Ko, terwijl hij daar zo liep. Hij bedacht, dat zijn vrouw wel tevreden zou wezen, want de centimes rinkelden in zijn broekzak. Ook was hij de hele dag zelfs geen tafella tegengekomen en achter de rug van elke diender had hij een eerbiedige buiging gemaakt. Hij zou dat straks alles aan zijn goed wijf vertellen....

Maar ja, een ongeluk zit in een klein hoekje en een geluk ook. En wat er nu plotseling stond te gebeuren, was dat geluk of ongeluk....? Het was bij een kromming van de beek, die in een scherpe bocht om de berg ruizelde. Daar is opeens de Koperen Ko stokstijf blijven stilstaan. Wat was dat daar onder de hoge varens....? Toch niet....?

'Kobus, als je eens een mooi kindje zonder moeder tegenkomt, dan breng je 't maar bij mij, hoor....', had zijn prinses nog die eigen morgen gezegd. En hoe kon het nu toch bestaan, dat daar aan zijn voeten een kindje lag, alsof het enkel op hem wachtte om naar zijn vrouw te worden gedragen....?

Maar de Koperen Ko mocht dan al onnozel wezen, hij vergat nooit een enkel van de woorden, die zijn vrouw gezegd had. 'Zonder moeder' had ze gezegd. Dus moest hij nu eerst goed rondkijken. Moeders, dat wist hij heel zeker, die hoorden heel dicht bij de kinderen. Daarom tuurde hij nu door de bomen. Ja, hij stapte zelfs over de beek. Hij liep een klein eindje naar rechts en dan weer naar links. Ver weg hoefde hij niet te zoeken, want moeders hoorden in de buurt te wezen. Zo kwam het, dat hij het kleine landhuis niet zag, dat vlakbij verscholen tussen de bomen en struiken lag. Neen, dat wist hij nu wel zeker: een moeder was er niet. Daar kon zijn prinses tevreden mee zijn. Maar nu moest hij nog

weten, of het een mooi kindje was, want een lelijk kindje.... neen, dat zou hij hier moeten laten liggen. Enkel van een mooi kindje had ze gesproken. Daarom zakte hij nu op één knie in het mos en met de hand boog hij de varens wat opzij. Het kindje sliep. Het had lange wimpers en om het hoofdje lag het donzige donkere haar. De wangetjes waren vochtig. Zeker had het geschreid en misschien had een vuil handje over de kaakjes gestreken. Vandaar die vuile vegen over het gezichtje. Maar de handjes waren klein en fijn. De teentjes aan de voeten waren stoffig, maar o zo grappig om te zien. Net garnaaltjes. Iets als een heel dun lichtblauw nachtponnetje sloot om het poppenlijfje....

De Koperen Ko heeft dat alles in een paar seconden gezien en geweten, dat het een mooi kindje was en precies wat de prinses in de huifkar besteld had. Ja, als hij nu zijn volle verstand had, dan zou hij het kindje naar de dichtstbijge plaats gebracht hebben, waar mensen woonden. Misschien had hij dan wel vanzelf het huis gevonden, waar dat kleine kindje hoorde te slapen. Maar Koperen Ko was een beetje onwils en 't kleine meisje had nog geen benul. Het kon nog maar amper lopen en praten deed het nog in het geheel niet. Zeker had iemand die avond vergeten de zijkant van het ledikantje op te klappen. In de bloeiende jasmijn voor de open tuindeuren van het kleine landhuis zal een zanglijster zijn avondlied hebben gezongen. Het kindje heeft daar met wijd open ogen gelegen en het zal hebben geluisterd naar wat de vogel zong:

- Klim eens uit je bedje, klein meisje! Stap eens door het open glas! Dribbel eens langs het pad! Hoor je me wel? Volg me maar! Zie je wel het mooie bos met de grote varens? Hoor je mijn liedje wel? Kom! Kom! -

Welk klein hummeltje zou niet graag naar de vogels luisteren? Op erg onzekere voetjes heeft het gezwiebelezwaid langs de grote zonnebloemen. Die lachten en knikten. Die vonden het best, dat een kindje zonder dat iemand het merkte, uit het bedje de tuin in stapte.

- Houd je maar goed aan mij vast, - zal het hek hebben geknarst.

- Zet je blote voetjes maar in onze avonddauw, - moet het malse gras hebben gefluisterd.

- En hoor je wel, hoe aardig ik kabbel? - kan het beekje hebben geruist. Het nachtponnetje is wat lang geweest voor de kleine meid. Het heeft haar wel eens doen struikelen, maar altijd is er de lokstem geweest van de zingende vogel. Daardoor voelden de voetjes niet, hoe oneffen en hard de bodem was. Het was een groot en blij avontuur voor een kindje, dat achter het traliehekje van een ledikant behoorde te slapen. Maar daar is toen plotseling die valse braamstruik geweest. Die heeft met de dorens in het nachtjaponnetje gegrepen. De wankelbeentjes verloren het evenwicht en daar is me dat kleine menskind tussen de varens en braamstruiken gevallen vlak bij de rand van de beek. De varens waren

zacht. Ze wilden wel een bedje maken voor het kind. Maar de bramen waren wreed. Ze prikten en staken, waar ze maar steken konden. Toen eerst heeft die hummel haar moeder gemist en ‘mamma’ geroepen. Maar mijlen en mijlen verder zal de moeder van dat kindje zijn geweest. In een grote zaal zal ze hebben gezongen voor veel mensen. Die hebben na ieder lied blij in de handen geklapt en hummeltje's vader, die op de piano speelde heeft de hand van zijn vrouw genomen en diep hebben ze gebogen voor het dankbare publiek. Aan 't kindje thuis hebben ze toen wel gedacht, maar ze hebben het goed verzorgd geweten door het vrolijke, jonge helpstertje, dat lief was voor hun klein meid.

Gelukkig maar dat die moeder het al zingende niet heeft geweten van het helpstertje, dat vergat het ledikantje te sluiten. Anders zou ze zeker midden in een lied gezwegen hebben en 't hele concert zou in de war zijn geweest. Neen, het gaf niets of het kindje het enige woord riep, dat het spreken kon. ‘Mamma’ hoorde het niet. Die zong met een blij hart haar mooiste liederen. ‘Pappa’ heeft naar zijn stralende vrouw gekeken en is trots geweest. Het helpstertje heeft met een vriend dikke frambozen in de tuin geplukt en samen hebben ze hun buikjes vol gegeten. Zo kwam het, dat het hummeltje zich eindelijk in slaap heeft geschreid daar aan de kant van de beek. En nog gelukkig was het, dat de beek niet al te erg lokte, anders was het er nog ingevallen ook. Dan zou Koperen Ko niet blij geweest zijn, zoals hij het was, toen hij het slapende kindje vond. O, wat was die man blij en onnozel! Want eindelijk had hij het dan gevonden, het kindje zonder moeder voor zijn lieve goede huifkarprinses!

Voorzichtig heeft hij het slapende kindje opgetild en in zijn sterke armen heeft hij het gedragen over het smalle bospad. Vrolijk hebben daarbij de belletjes op zijn muts gerinkeld. Even heeft het kleine meisje de ogen open gedaan Grote, verwonderde ogen. Bijna kwamen er toen weer tranen, maar welk klein meisje zou huilen bij het zien van Koperen Ko's lachende gezicht onder die grappige belletjesmuts? Het is weer ingeslapen en de vrouw in de huifkar heeft het tweetal in de verte zien aankomen bij het schaarse licht van de ondergaande zon. Zo verbaasd is ze geweest, dat ze een ogenblik de ongelukkige, kreupele benen vergeten kon. Ze is opgestaan en het volgend ogenblik heeft ze zich moeten vasthouden aan een der spijlen van de wagen om niet te vallen. Toch heeft ze nog kans gezien, de handen van verbazing in elkaar te slaan.

- Wat heb je nu gedaan, Kobus? - heeft ze hem uit de verte toegeroepen. En door de klare stilte van de avond heeft zijn juichende stem geklonken:

- Het kindje, vrouw! Het kindje, dat je hebt besteld! Mooi is het en een moeder heeft het ook niet! -

Met grote stappen is hij tot bij de wagen gekomen. Daar heeft hij haar het slapende kind in de armen gelegd. Maar vóór ze het van hem afnam, heeft ze

eerst de wijde boezelaar afgedaan. Daarin heeft ze toen het hummeltje gewikkeld, want de avondwind was koel en het nachtjaponnetje dun. Daarna is ze boos uitgevallen tegen haar eigen Kobus:

- Jij grote zot! Ik meende toch nooit, dat je een kindje stelen zou? Ik zei het toch maar iedere morgen voor de grap! -

De man heeft verlegen naar de grond gestaard. Hij had iets anders verwacht. Geen brommen, maar blijdschap. Maar al gauw is hij gaan vertellen: er was geen moeder. Nergens een moeder?.... Neen, nergens. En geen vader ook....? Neen, ook geen vader. Geen huis in de omtrek....? Neen, nergens een huis. Het kindje lag maar tussen de varens. Het lag daar op hem te wachten. Het was een kindje dat gevonden wou worden. Het zou zeker graag een pannenkoek lusten....

Een pannenkoek nogal....! De boze vrouw is opeens weer de vrolijke prinses geworden en hartelijk heeft ze haar Kobus uitgelachen. Daarvan is het kleine meisje wakker geworden. Even heeft het een lipje getrokken, een verdrietig pruillipje, maar de Koperen Ko heeft zich over haar heen gebogen en met de belletjesmuts heeft hij haar toegeknikt. Toen is er een lachje om het pruilmondje gekomen. De vrouw heeft pap gekookt en het kindje gevoerd, ze heeft de koude voetjes verwarmd, het betraande gezichtje afgesponsd en gewikkeld in een zachte deken, is het kindje ingeslapen. Pas toen dit alles gebeurd was heeft ze de dik besuikerde pannenkoek voor haar Kobus opgedist en gezegd:

- Morgen brengen we het kindje naar de dichtstbijzijnde politie en die moet dan de vader en de moeder zoeken. -

Maar de volgende dag was het kindje ziek.

- Zeker van de koude voetjes, - heeft toen de vrouw gezegd. Ze heeft nog even gepeinsd en hardop gedacht: - Zolang het kindje hoest en zolang de koorts in de oogjes blinkt, kan ik het niet naar de politie laten brengen, want dienders hebben van zieke kindjes geen verstand. -

Twee hele dagen is toen de Koperen Ko er niet op uitgetrokken. Bij de huifkar is hij gebleven, bij de prinses en het kindje op die verlaten plek in het dichte bos. Van geweekte beschuit en bosbessen heeft de vrouw zachte papjes gemaakt om er het kindje mee te voeren. Maar op de derde dag heeft ze streng gesproken:

- Het kindje moet melk hebben. Ergens in de buurt zal wel een huis of een dorp zijn. Hier heb je een fles, Kobus. Loop maar net zo lang, tot je iemand met een koebeest tegenkomt. Vraag hem de fles te vullen. Dan loop je weer net zo lang, tot je een diender ziet. Die vertel je, dat we een ziek kindje zonder moeder hebben en of 't goed is, dat we het verzorgen, tot de moeder er om komt. -

Kobus z'n anders zo lachende mond is toen dom opengevallen van schrik:

- Ik kan toch naar geen diender gaan! Die kan mij wel opsluiten in 't kot. Een diender da's een gevaarlijke, hoor! -

Maar de vrouw heeft hem uitgelachen:

- Een bange jongen ben je. Maar je bent toch mijn lief. Wil ik je eens wat zeggen? Als je vertelt, dat je goed op het kindje hebt gepast, dan zullen ze je een fijne sigaar geven. -

Toen is de onnozele Kobus slim geweest. De rinkelmutts heeft hij naast het kindje gelegd, dat het er mee spelen kon.

Als een gewone kerel, zonder bellen en bekkens heeft hij zijn prinses vaarwel gekust.

- Dan ga ik nou die sigaar en de melk halen, - heeft hij gezegd en de vrouw heeft hem haar flinke vent genoemd. Maar toen hij in de middag terugkwam, heeft hij wel de melk, maar niet de sigaar meegebracht.

- Ze hadden vandaag geen sigaren, - heeft hij gezegd.

- En wat zeiden ze dan van het kindje? - heeft de vrouw gevraagd.

- Het kindje.... o ja, het kindje! Ze zouden de moeder zoeken en als ze die gevonden hebben, dan komt die het halen. En of je er maar goed op passen wilt. -

Dat hij niet naar een dorp of een diender geweest is, neen dat durfde die slimme onnozele niet te vertellen.

- En de boer, die de melk gaf, wist die ook niks van een moeder, die een kindje zocht? -

- Neen, die had nergens van gehoord. -

En dat was ook waar, want Kobus had geen boer of boerin gesproken. Er waren ook geen boeren of boerinnen in die buurt, maar ergens op zijn zwerftocht heeft hij een paar geiten gevonden. De oude potdove vrouw, die ze gemolken had, heeft de fles grif gevuld bij het zien van de centimes in Kobus z'n hand. Ja, Kobus was wel onnozel, maar één ding heeft hij zeker geweten: van hem zou niemand iets over het kindje horen. De blijdschap in de ogen van zijn prinses heeft hij gezien en 't zou niet haar Kobus wezen, die de blijdschap weer wegnam.

Zo heeft ze hem dan dag op dag uitgestuurd en nooit heeft hij anders gezien dan de oude, dove vrouw, die zijn fles heeft gevuld. En elke keer heeft hij het verhaal gedaan over de dienders en de sigaren, die ze niet hadden en de moeder, die ze niet vinden konden. De vrouw heeft het kindje verzorgd en vertroeteld en iedere dag is het geluk groter geweest en zijn ze meer aan het kindje gaan hechten.

- Hoe bestaat het, - heeft de vrouw gezegd, - dat een moeder haar kleintje te vondeling legt in de varens. -

Want zo hebben die twee het samen uitgelegd, toen noch de politie, noch vader of moeder kwamen om het op te eisen: een vondelingetje was het. En omdat het geld en het meel op raakte en er ook geen gras meer was voor het ezeltje, trokken ze verder.

- We moeten de richting nemen, vanwaar je het kindje gevonden hebt, Kobus, - heeft de vrouw gezegd en de man heeft van 'ja' geknikt, maar van 'neen' gedaan. Precies de omgekeerde richting heeft hij het ezeltje geleid en veel weken lang heeft hij de wagen langs verscholen achterwegen laten hobbelen. Ver zijn ze afgedwaald van de plaats, waar de wanhopige vader en moeder hun enige dochtertje misten. En ja, wat gaf het, of die al advertenties plaatsten in de couranten? Ja, misschien als de mensen in die tijd radio hadden gehad of telefoon, maar in die dagen waren de berichten nog langzaam en schaars. De weinige mensen, die het kleine gezin in de huifkar zagen, hebben niet anders geweten, of het bestond uit een onnozele vader, een lieve, gebrekkige moeder en een vriendelijk lachend kindje. 'Mignon' hebben de twee gelukkige mensen het genoemd, want dat betekent klein en sierlijk.

Geen ogenblik heeft de Koperen Ko berouw gehad. Hoe kon dat ook? Het was immers zijn onnozelheid, die hem deed denken, dat de kleine meid te vondeling was gelegd, zodat hij haar vinden mocht voor zijn best wijf! 't Was ál gebeurd, zoals het gebeuren moest. Ze trokken van land naar land, van plaats naar plaats. Het kindje leerde meer woordjes zeggen. Het speelde in de huifkar en daarbuiten. Het begon steviger te lopen en met elke dag werd het mooier en liever. Een jaar ging voorbij en nog een jaar. De Koperen Ko wist altijd weer nieuwe wegen te vinden, het ezeltje trok telkens de huifkar naar een stille verscholen plek, waar het grazen mocht. Vandaar uit trok de Koperen Ko er op uit om in het naastbijge dorp de mensen te vermaken. Nooit zou de vrouw vergeten, hem bij het afscheid te waarschuwen voor de laden, die hij niet openen mocht. Ook zei ze hem van de dienders, dat hij daarvoor niet bang moest wezen. Bij elke waarschuwing gaven ze elkaar een klapzoen, maar dat wat ze vroeger zei van het kindje, dat hij meebrengen moest, dat hoefde nu niet meer.

Zo gelukkig waren die mensen, dat het niet in woorden te beschrijven is. Denk eens aan de winterdagen, als het kacheltje in de huifkar brandde en de vrouw oliebollen bakte op het petroleumstel! Denk eens aan de liedjes, die de vrolijke man op donkere avonden zal hebben gezongen, net zo lang tot het kleine meisje in slaap viel. Denk aan de zomernachten, als ze de nachtegaal beluisterden en aan de vroege morgen, als de konijntjes tot vlak bij het ezeltje hupten. Denk aan de vuurvliegjes die dwaalden door het bos op hete avonden, aan de kransen, die de kleine Mignon heeft gevlochten van de wilde kamperfoelie en die ze hing om de nek van het geduldige ezeltje!

O, dat had zo jaren door moeten gaan. Maar daar is op een kwade dag het ongeluk gekomen en heeft het geluk verstoord. Daar is de huifkarprinses ziek geworden. En zoals ze alles het hele leven gedaan had, zo deed ze ook nu: stil en zonder enige ophef, rustig en vriendelijk heeft ze geleefd en zo is ze ook ge-

storven. De hemel met al zijn engelen heeft haar op zekere dag gewenkt en ze heeft de ogen voor goed gesloten. Toen is de Koperen Ko alleen achtergebleven met de kleine Mignon. Vriendelijke, medelijdende mensen hebben zijn dochtertje in een weeshuis willen verzorgen, maar de onnozele heeft het kind vast tegen zijn borst geklemd en Mignon heeft de armen om zijn hals geslagen. Toen hebben de mensen begrepen, dat die twee bij elkaar hoorden en ze hebben hen laten gaan. Het ezeltje en de huifkar heeft de man verkocht, want wie zou er nu nog op passen, als hij de steden en de dorpen introk met zijn muziek? Het kleine meisje kon nu goed lopen en ook wat praten. Van nu af aan sliepen ze in goedkope logementen. De lange einden van de éne plaats naar de andere legden ze af op de wagens en karren van hen, die hun op de weg achterop reden. En wie zou niet graag de vriendelijke man met zijn dochtertje een plaats hebben

gegund in zijn wagen? Maar de logementen, al waren ze goedkoop, kostten meer dan het leven in de huifkar en al was het hart van de Koperen Ko ook vol verdriet om het verlies van zijn prinses, toch moest hij zingen en lachen, toch moest hij de bellen doen rinkelen en de bekkens doen slaan, om geld in de buidel te krijgen. Voortaan mocht het kind mee op stap gaan. Met een bakje in de hand mocht ze bij de mensen rondgaan en de geldstukjes ophalen. Dat was aardig, vrolijk werk en de mensen gaven niet alleen geld maar ook koekjes en snoep.

Misschien dat die twee nog wel heel gelukkig waren geworden, als er maar niet dat éne was geweest: de man kon zijn vrouw niet vergeten en altijd bleef het verdriet. Nu was er ook niemand meer, die hem zei, dat hij voor de dienders niet bang hoefde te wezen en dat hij geen dichte laden moest openen. Maar ook dat vergat hij niet. Diep waren de buigingen, die hij voor de dienders maakte en schuw liep hij langs de gesloten tafelladen in de dorpslogementen. Totdat die éne keer.... ja, dat is op een dorp in Zeeland geweest. Het liep tegen de kermis en zeker hebben de mensen toen hun hoofd niet goed bij hun zaken gehad, want de vorige avond, vóór ze slapen gingen had Annemie van de Vergulde Leeuw de sleutel op de geldla laten zitten en bovendien heeft de la op een kier gestaan. Dat heeft die arme Koperen Ko gezien en die nacht heeft het maar door zijn hoofd gespookt: zijn vrouw heeft gezegd, dat hij geen laden mocht openen. Dat zal hij ook nooit doen. Maar als een la nu openstaat....? Voorzichtig is hij in die zomernacht de trap afgedaald. Ja, daar is de la geweest. Vol centen en dubbeltjes en nog veel meer. Bij handen vol heeft hij het er uitgehaald. Toen opeens is er die grote angst voor de dienders geweest. Plotseling heeft hij geweten in zijn onnozele kop, dat dienders je wel eens konden *zoeken*! Dat was heel gevaarlijk. Hij heeft ook geweten, dat ze hem niet mochten vinden, want dat van die la.... ja, leefde zijn prinses nu nog maar, dan zou hij het haar vragen, of dienders het goed vonden als de la al open was. Of je er dan wel je hand in steken mocht. Maar de prinses was in de hemel en de dienders mochten hem niet vinden. Zo bang is hij toen geworden, dat hij het kleine meisje er om vergeten kon. Stil is hij in de nacht het dorp uitgeslopen. Heimelijk langs kleine paadjes tussen het veld. In zijn hemd en zijn broek heeft hij gelopen en alle bellen heeft hij achtergelaten bij het kind, dat er mee heeft gespeeld. Een schip heeft er ergens in een haven gelegen. In alle vroegte is de schipper bezig geweest met het opladen van kisten en balen. De onnozele heeft er in het schemerdonker naar staan kijken en omdat hij een goed hart en sterke handen had, heeft hij de schipper een handje geholpen. Zo is het dan gekomen, dat de Koperen Ko varensgezel is geworden. En nu was het maar gelukkig voor hem, dat er in die tijd geen geboortebewijzen werden gevraagd en geen paspoorten voor vreemde landen. Je kon gaan en

trekken, waar je wilde. Je kon je verstoppen en het was maar zelden, dat ze je vonden. Ook vroegen de schippers niet te veel naar je afkomst, als je zoals Kobus een sterke kerel was, die voor de kost en een slaappleats hard werken wilde en nog een vrolijk liedje ten beste gaf ook. Op veel zeeën heeft Kobus sindsdien gevaren. De mensen noemden hem 'Malle Ko' en ze mochten hem allen graag en ze luisterden naar zijn mooie verhalen over een prinses, die in een huifkar woonde en een beeldschoon kindje had. Als ze aan boord pannekoeken aten, dan moest hij vertellen, hoe de prinses ze bakte en ze dik bestrooide met suiker zo wit als sneeuw. Dan lachten de mannen, want het was een goed verhaal en ze dronken een glaasje op de gezondheid van de prinses en haar dochtertje. Als dan Malle Ko wel eens in droef gepeinzen voor zich uit kon staren omdat hij het langzamerhand zelf niet meer wist, of het alles zo was gebeurd, of dat hij het maar had gedroomd, dan klopten ze hem op de schouders, en zeiden, dat hij een vrolijke kerel moest wezen, want dat de prinses het zo wilde. Dat geloofde hij dadelijk, want hij herinnerde zich de lach van de vrouw. Dan schudde hij de sombere overpeinzing van zich af en hij zong een vrolijk lied.

Eindelijk, na veel reizen, is hij dan terecht gekomen op een deftig jacht. Dat was het jacht van een rijke Fransoos. Die had wel schik in de wonderlijke Malle Ko, want door de onnozelheid heen zag hij het goede hart van de man. Laden en dienders waren er op dat schip niet en al gauw waren die rijke baas en de arme knecht dikke vrienden.

- Kom, - zo zal die Fransoos het eens op een mooie lentenacht gezegd hebben tegen de vrouw, die later Sander zou redden van de handelaar, - jij en je man moet er eens uit. Weet je wat we doen zullen? Als het seizoen is afgelopen en je niet langer hoeft te zingen en te spelen in de grote concertzalen, dan leen ik je mijn jacht. Dan rust jullie eens samen goed uit en je zet het verdriet eens van je af. Ik heb een goede, vertrouwde schipper aan boord en dat hij wat onnozel is en Malle Ko wordt genoemd, dat doet niets af aan zijn goede wil en zijn stuurmanskunst. -

Dat mooie aanbod zullen de twee vermoeide mensen dankbaar hebben aanvaard. Ze hebben kennis gemaakt met Malle Ko en afscheid genomen van hun vriend de Fransoos. Bij het doorkruisen van de Zeeuwse wateren hebben ze menigmaal vermaakt geluisterd naar de wonderlijk fantastische verhalen van hun schipper. Nooit raakte deze uitgepraat over de prinses in de huifkar en hoe meer jaren er verliepen, hoe mooier de prinses en haar dochtertje werden in de verbeelding van deze arme onnozele. Tot ze ten slotte gekleed waren in gouden en zilveren gewaden en ze sliepen op een bed van varens. Geen ogenblik kon het in die mensen opkomen, dat de man, die daar zo geheimzinnig fluisterend

vertelde, dezelfde zou wezen, als de onverlaat, die hun kleine kindje stal. Maar treurig waren ze vaak en de vrouw koos bij voorkeur droeve liederen, waarin ze voor de mensen haar leed uitzong. En omdat ze geen eigen kindje meer had, dat ze kon liefhebben en vertroetelen, zorgde ze graag voor al wie leed had of misdeeld was. Zo heeft ze dan de mishandeling van Sander niet kunnen aanzien. De hond heeft ze bij zich aan boord genomen en een heerlijk leven zou hij er hebben gehad, was het niet, dat hij nog altijd treurde om dat kleine vrouwtje.

Maar ook voor de Malle Ko, de schipper, is die mooie, jonge vrouw goed geweest. Al gauw heeft ze gemerkt, dat hij zijn stille, treurige ogenblikken had. Dan heeft ze hem zijn liedjes laten zingen om hem op te vrolijken en met haar prachtige concertstem heeft ze eenvoudige, grappige kinderversjes voor hem gezongen, tot hij weer vrolijk werd en lachte.

Toen het dan op een van de naburige dorpen op dat kleine eiland Walcheren, kermis was, heeft zij de schipper bij zich geroepen:

- Nu moet je eens goed luisteren, beste Ko. Er is iets erg aardigs te zien op een van de dorpen. We zullen je de weg wijzen en dan moet je eens een hele dag vrij hebben en naar de kermis gaan. Wil je dat wel? -

Een ogenblik heeft hij toen in zijn omfloerste herinnering vage beelden gezien: een man met bellen aan zijn hoed. Maar dadelijk zijn die beelden weer verflauwd. Toch.... neen, veel zin had hij niet. Het woord 'kermis' heeft een wonderlijke klank. Iets verdrietigs is daar bij. De vrouw heeft de aarzeling gezien en omdat ze het zo zeker meende te weten, dat haar schipper eens wat vrolijkers zien moest dan altijd water en lucht, heeft ze er aan toegevoegd:

- Als je dan Sander wilt meenemen. Dat zal het dier goed doen, want het is een lange wandeling en als je van Veere de weg neemt door duin en bos, dan kan het dier eens heerlijk uitrennen. -

- 'k Zal 't allemaal best onthouden, - heeft toen Malle Ko gezegd. - Door bos en duin moet ik gaan. -

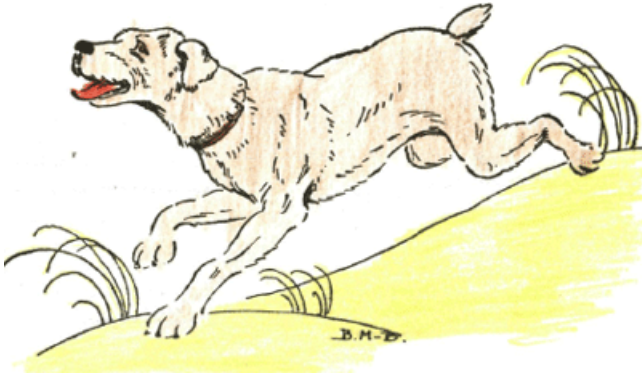
- En op Sander moet je maar goed passen, - heeft toen de vrouw nog gezegd.

Ook dat heeft Malle Ko herhaald en het was zeker omdat hij zo aan het beloven was, dat hem iets van lang geleden te binnen schoot en hij het oude wel-vertrouwde zinnetje zei:

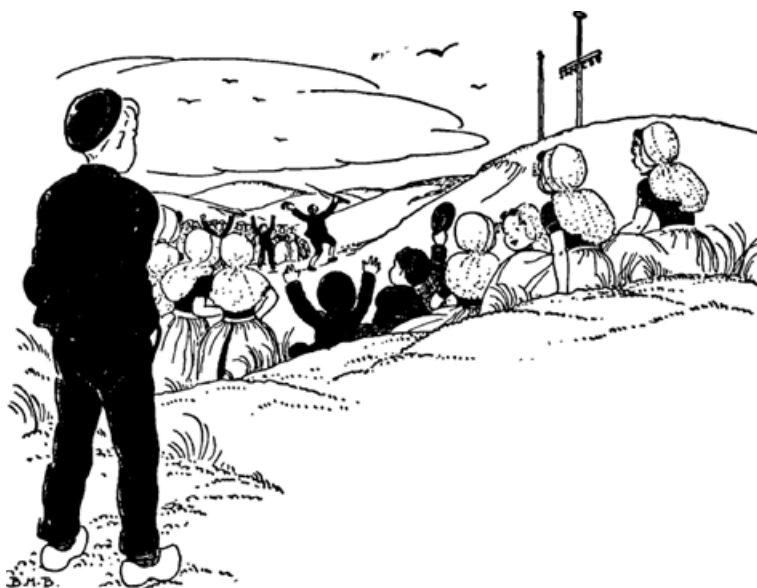
- En geen dichte laden openmaken en niet bang zijn voor de dienders. -

Maar de jonge vrouw heeft die woorden niet begrepen. Ze zouden wel horen bij zijn malligheid, heeft ze gedacht. En zo was het ook. Want onnozel was Malle Ko wel heel erg. Anders zou hij niet op die mooie zomerdag met de hond Sander gewandeld hebben door bos en duin, recht toe en recht aan op de plaats af, waar hij meer dan vijf jaar geleden de hand stak in de open geldla van Anemie uit

de Vergulde Leeuw. Onnozel en zonder veel geheugen. Als een kleine jongen, die een dag vakantie heeft, zo heeft hij daar met Sander gestoeid. Samen hebben ze om het hardst gelopen. Samen hebben ze daar, waar de duinenreeks smal was, een duik in zee gedaan en samen hebben ze daarna hun weg vervolgd. De weg, die voeren zou naar het wonderlijkst avontuur en naar het eind van dit verhaal.

[XII]

WAAR IS ANDERTJE? - HEEFT BOER Meuler gevraagd, toen hij Jewantje op de afgesproken plaats alleen vond wachten aan de kant van de weg.

Niks geen zin had die kleine Jewan om de waarheid te zeggen. Ze kon toch niet vertellen, waarom Andertje was weggelopen? Neen, zo dom zou ze niet wezen. Iedereen op het dorp wist immers wel, dat je met Andertje niet over haar vader praten mocht. Dat de burgemeester dan heel kwaad op je zou worden. - Er woont nog een nicht van Opoe Bouwer een eind hier vandaan. Ze had het Opoe beloofd, dat ze er heen zou gaan. - Zo zei ze het!

Ja, dat Jewantje kon knap en vlug leugentjes verzinnen. De boer van de Wijde Hof heeft haar verwonderd aangestaard, maar geen ogenblik heeft hij gedacht aan verzinsels:

- Heeft ze dan niet gezegd, wanneer ze hier weer terug zou wezen? -

Ja, dat had Andertje wel gedaan, verzon Jewan. Ze zou er wel de hele dag verder blijven, had ze gezegd. Omdat Opoe het zo graag wou.

Maar boer Meuler bleef aanhouden:

- Hoe moet ze dan thuiskomen? Ze kan dat eind toch niet lopen? 't Is temet met paard en wagen wel een uur rijden. -

Hoe moeilijker de vragen werden, hoe meer dat loze Jewantje zich inspande om leugentjes te verzinnen. Daarom bedacht ze nu gauw iets nieuws:

- Ze hebben daar eigen gerei en dat brengt haar vanavond thuis. -

Wonderlijk, zal de boer wel hebben gedacht. Wonderlijk, dat het kleine meisje het hem niet heeft verteld, dat ze niet meer mee terug zou rijden. Hij heeft nog wat gedraald en wat in het rond gekeken, of hij Andertje ook zag aankomen, maar geen mens was op de weg of in het bos te zien. Het maakte hem een beetje knorrig. Die kleine Ander vond hij een veel leuker kind dan die bij-de-bande kraai van een Jewan. Hij hield van zachte, verlegen meisjes en nu was hij voor de terugreis opgescheept met dit kind van de schelpenvisser:

- Vooruit, wicht, stap dan maar gauw in. 'k Heb geen tijd om hier te staan parlesjanten. -

't Was een stille terugreis geweest. De boer was kwaad. Hij sprak niet meer. Bar was het, zo weinig eerbied de kinderen tegenwoordig voor de ouderen en de meerderen hebben, zo heeft hij gedacht. Hij zou het in zijn jeugd niet in de kop hebben gekregen om een rijke boer voor niks op zich te laten wachten, als die je uit goedheid meenam. Ook Jewantje zweeg. Ze was het niet van plan geweest om zoveel leugentjes op te dissen. Ja, met die hele kralentas was 't al anders gelopen, dan ze 't had bedoeld. Nu kon ze maar moeilijk weer terug. Ook zij was kwaad op Andertje, dat die van alles de schuld was Immers, als die zo gek niet met dat schilderskind was geweest, dan was er niks gebeurd.

Die twee, de grote boer Meuler en de kleine Jewantje, zijn samen in het dorp teruggekomen. Geen van beiden hebben ze iets over Andertje gezegd. De boer niet, omdat hij te veel andere dingen had om aan te denken. Jewantje niet omdat ze bang was. Bang, dat ze 't van de kralentas zou moeten vertellen en iedereen haar dan voor de dief zou houden. Bang ook, voor burgemeester en voor de diender. En dan was er nog dat nare duiveltje in haar hart, dat maar bleef fluisteren: 'Net goed voor Andertje dat ze nu heel alleen in 't bos loopt. Net goed! Had ze maar niet vriendin moeten worden met dat gekke kind uit de Boskeet. Misschien verdwaalt ze wel. Dan ga jij haar zoeken en als je haar dan vindt, dan is ze helemaal verhongerd en erg blij, dat ze gevonden is en dan geeft ze niks meer om Loesje. Alleen om jou geeft ze, omdat jij haar gevonden hebt....'.

- Is Ander bij jullie? - heeft Opoe aan buurvrouw Piete gevraagd toen het twaalf uur was en de aardappels gaar waren.

- Boer Meuler zal zich hebben verlaat, - heeft Piete geantwoord en omdat ze de knorrighe trek om de oude mond zag, heeft ze zich gehaast er aan toe te voegen:

- Je moet een kind wat gunnen, buurvrouw! Wij hebben ook onze tijd gehad, dat we wel eens te laat voor de maaltijd waren! -

Maar Opoe heeft gemeesmuild, dat het in haar tijd anders was en dat ze al dadelijk tegen die malle rit met boer Meuler was geweest. En wat de aardappels betreft, die moest Andertje dan maar koud eten, als ze weerom kwam. Opwarmen deed zij ze niet.

Aan de volle tafel met man en zoons bij het middagmaal heeft Piete het verteld van Opoe's boosheid om Andertje's late thuiskomst.

't Manvolk heeft gelachen om het kwade ouwe vrouwtje. Maar Jaap heeft gezwegen. Andertje, heeft hij gedacht, wat moest die met boer Meuler gaan rijden? En om twaalf uur nog niet thuis....?

- Ze mocht een vriendin meevragen, had de boer gezegd en toen heeft ze Jewantje van Schelpen Piet meegevraagd, - hoort hij zijn moeder vertellen.

Zodra het maal is afgelopen stond hij op. Even langs de smidse lopen. Vragen of hij vrij mocht hebben voor 't Gaaischieten. Tinus heeft hem wat uitgelachen. Die kleine jongen deed warempel, alsof hij een knecht in vaste dienst was. En wat of Jaap wel dacht: 't sprak toch vanzelf, dat geen mens om een vélecepé kwam met de kermis. Dan hadden de mensen wel wat anders aan de kop.

Daar ging Jaap het duin in. Daar stond hoog op het duin de Gaai. Daar lag een vent in een holte van het zand met het geweer en mikte. Pang! Een schot! Een heel brok heeft hij afgeschoten. Kijk die vent nu gek doen! Dansen en springen met het geweer in de hand! O maar, later als hij eens zelf groot genoeg is om mee te doen aan het Gaaischieten en ringrijden, dan zal je eens wat zien! Met één schot zal hij er de hele Gaai afschieten! Wat een mensen er omheen! Die daar.... dat wicht, dat met Keetje loopt, is dat Jewanne van Schelpen Piet? Hoe kan dat nu? Die was toch ook mee met boer Meuler....? Dan zijn ze dus wel terug! Maar waar is Ander dan? Hij heeft eens rondgekeken. Van Andertje was niets te zien. Zou hij 't vragen aan Jewan? Veel zin had hij er niet in. Grote jongens praten niet met krielkippen. Daarom heeft hij onverschillig een andere kant uitgekeken en het zichzelf goed ingeprent, dat hij om Ander geen drukte behoefde te maken. Die zou wel bij die mooie vriendin, bij dat kind in de Boskeet zitten. Maar het hielp niet, of hij onverschillige dingen probeerde te denken. Hij liep toch op Jewantje toe:

- Je ben al gauw terug van die rit met boer Meuler. -
- Dat zal wel, - zei Jewantje vinnig. Vinnig omdat ze bang was voor verdere vragen.
- Leuk geweest? -
- Ik kan de Bles al zelf mennen, - heeft Jewantje geantwoord, want nu vergat ze haar angst, om de trots van zelf de leidsels te hebben vastgehouden.
- Heeft Andertje ook zelf mogen mennen? -
- Van eiges toch! -
- Waarom is ze niet komen eten? -
- Weet ik het? Ze zal geen trek hebben gehad. -

Iets in Jewanne's ogen, iets in de toon van haar stem, heeft Jaap gewaarschuwd. Strak probeert hij het kind in de ogen te zien, maar zij ontwijken de zijne:

- Je bent toch samen met Ander teruggekomen? Hoe laat was dat dan? -

- Weet ik het? Ik draag toch zeker geen klok bij me? -

En daar is dan opeens Keetje gekomen met de verwonderde vraag:

- Och meid, je droomt! Ik stond toch aan de tol, toen je van Meuler z'n wagen afstapte? Andertje was er toch helemaal niet? En je zei toch, dat ze.... -

Maar woedend is Jewantje haar in de rede gevallen:

- Och zwijg toch stil, Kee! Wat weet jij daar nou van! -

- Maar waar is Andertje dan uitgestapt, - heeft Jaap willen weten. En Jewantje, die hoe langer hoe meer in de knel zat, antwoordde het eerste het beste, wat haar maar in de gedachte kwam:

- Ze moest nog naar de Boskeet. Daar, is 't nou goed? En wat gaat het je aan, waar ze is? 't Is toch jouw zusje niet? -

Maar Jaap is al doorgelopen. Net wat hij dacht: natuurlijk zal Ander aan boer Meuler gevraagd hebben om op de straatweg te stoppen in 't naar huisgaan. Dan was 't nog maar een tien minuten lopen naar de Boskeet. Weer heeft hij naar 't Gaaischieten gekeken en weer kon hij er de rechte schik niet in krijgen. Want dat Andertje Opoe alleen met de aardappels liet zitten, dat was toch iets, wat ze nooit doen zou. Langzaam met de handen in de broekzakken slenterde hij terug naar het dorp. 't Liet hem geen rust, die vraag, waar zijn buurtje was gebleven. In Jewantje's ogen had hij iets vals zien blinken. Die wist iets, wat ze niet zei, maar wat was het....?

Als iemand hem een paar dagen geleden zou hebben gezegd, dat hij naar Loesje, dat kind uit de Boskeet zou gaan om naar Andertje te vragen, hij zou hem hebben uitgelachen, gevraagd of hij van Lotje getikt was. Maar toch is hij die middag het bospad ingestapt. Dat het wel eens leuk was om een vrije middag te hebben, heeft hij zichzelf wijsgemaakt en dat je dan beter het bos kon ingaan dan naar dat stomme Gaaischieten kijken. Ja, hij heeft het zichzelf niet bekend, dat hij ging om Loesje te vragen, of die iets van Andertje wist. Enkel langs het huis heeft hij willen lopen. Daar heeft dat Loesje met haar vader gezeten. Allebei met een groot stuk papier en een potlood tegenover een lelijke kromme eik. Die tekenden ze met z'n beiden. Zo kon je goed zien, dat ze alle twee aan de gekke kant waren, heeft hij gedacht. Maar gevraagd heeft hij toch, zo onder 't voorbijlopen:

- Gemiddag samen. Andertje d'r Opoe, die wou weten, of ze hier was. Ze wacht op haar, heeft ze gezegd. -

Hij heeft het met een onverschillige mannenstem gevraagd. Net of het hemzelf niet aanging, maar toen hij het antwoord hoorde, de verwondering, omdat Andertje er niet was geweest en zeker ook niet van plan was te komen, toen was er opeens iets heel onrustigs in Jaap's trouwe vriendenhart. Niet, dat hij dit liet

merken. Neen, hij zou wel wijzer wezen! 't Ging de mensen hier niks aan. Daarom groette hij wat stijf en verlegen:

- 'k Zal 't zeggen, dat ze hier niet is. -

- Opoe Bouwer is toch niet ongerust? - heeft Loesjes moeder gevraagd, die bij het open raam het gesprek beluisterde.

- Ouwe mensen doen maar zo, - heeft hij geantwoord. - 'k Zal Ander wel op de kermis vinden. -

Maar naar de kermis is hij niet gegaan. Een eind ver heeft hij het bospad gelopen, langzaam en onverschillig, zolang ze hem konden nakijken, maar toen allengs vlugger en op het laatst heeft hij gedraafd, de straatweg over, het land in, tot hij aan de Wijde Hof van boer Meuler is gekomen. Recht op de boer, die bij de schuur stond, is hij toegestapt:

- De goeie middag, boer Meuler en Opoe Bouwer zegt, dat Ander thuis moet komen. -

De boer heeft Jaap verwonderd aangestaard.

- Da's ook wat moois! Ze stuurt zelf het kind naar die nicht van haar, die ergens aan de rand van de polder woont. Wat moets dat nou? Wordt dat mens zo oud, dat ze 't éne uur vergeet, wat ze 't andere heeft gezegd? -

Neen, dat weet Jaap wel zeker, dat het niet Opoe's schuld is, maar hij zal dat niet aan boer Meuler vertellen. Dat gaat die man niks aan. Maar wel zal hij proberen van de boer te horen, hoe dat precies met Andertje is gegaan. Daarom ging hij vragen: heeft de boer haar bij 't huis van die nicht afgezet en is toen Jewantje verder meegereden? 't Is maar dat ouwe Opoe wat ongerust is, of 't kind de weg wel goed heeft geweten.

Daar heeft dan de boer met enkele woorden verteld, wat er is gebeurd. Er was niks om zich ongerust over te maken. Als Andertje de weg niet had geweten naar Opoe's nicht, dan had Jewantje dat wel verteld. Ze zou worden thuisgebracht met het eigen gerij.

Ja, zo was nu Jaap. Die stond daar stil te luisteren. Geen spier van zijn gezicht bewoog en aldoor was er die grote ongerustheid in zijn jongenshart. Want dat Opoe Bouwer geen rijke nicht in de polder had, dat wist hij heel zeker. Zo goed als zijn eigen familie kende hij die van zijn bureu. Maar als Jewantje 't hele verhaal maar verzonnen had, wat was er dan gebeurd? Waar was Andertje dan gebleven....?

- 'k Zal de boodschap aan buurvrouw overbrengen, - heeft hij met zijn onverschilligste stem gezegd. - En je wordt bedankt, baas. -

Toen hij de Wijde Hof eenmaal achter zich wist, toen heeft de onrust hem vleugels gegeven. Door het veld is hij gerend naar de grote weg, toen langs het bospad naar het dorp. Die valse kat, die Jewanne, die zal hij bij de polsen vatten

en net zo lang zal hij ze omdraaien, tot ze de waarheid vertelt. Als ze nu maar niet met die stomme Kee samen is, want dan schreeuwen ze temet de hele buurt bij elkaar....

Maar hij heeft geluk gehad. Jewantje is op weg naar haar moeder om een cent te vragen voor snoep uit de kermiskraam. Op het schelpenweggetje is hij haar tegengekomen. Meteen heeft hij onverwacht de twee polsen in zijn stevige knuisten:

- Als je schreeuwt, breek ik je in stukken! -

Jewantje, die al met een vervaarlijk gegil 'Moederrrr!' wou roepen, hield dat woord nog tijds in, want Jaap, als die begon, dan was 't compleet een wilde. Je kon beter met hem oppassen! Even staarde ze hem verschrikt aan. Toen zei ze met een lief, maar bang lachje:

- Nou, wat een rare! 'k Ben niet bang voor je, hoor! -

- Vertel op! Waar is Andertje? -

- Dat heb ik toch al gezegd. Bij Loesje in de Boskeet. -

Een stevige draai aan Jewantje's polsen. Toen:

- 'k Vraag niet naar leugens. Waar is Andertje? -

- Weet ik het, waar Andertje is? Ikke en Kee, die zijn veel te min voor haar dan dat ze met ons praten zou. -

Nog harder de greep om de polsen:

- Waar is Andertje, vraag ik je. -

- Au! Au! Mijn polsen! Je breekt ze, gemenerd! Ik zeg toch, dat ik niet weet, waar ze is! -

- Dat verhaal van die nicht van Opoe Bouwer, waarom heb je dat aan boer Meuler verteld? -

- Nou, als ze toch naar die nicht.... -

- Opoe Bouwer heeft geen nicht in de polder. Vooruit, ik heb geen tijd om te klutsen! -

Daar is dan Jewantje zich van pijn in allerlei bochten gaan wringen. Maar de sterke Jaap draait de polsen steeds sterker om:

- Zeg op! Wat is er met Andertje. -

Eindelijk heeft Jewanne het niet langer kunnen uithouden:

- Ze zei, dat ik vals en gemeen was. Dat zei ze. En toen heb ik gezegd, dat haar vader een gemene dief was en toen is ze kwaad geworden en toen is ze weggelopen.

-

- Waarheen weggelopen? -

- Weet ik niet. Zo maar het bos in. Laat me los, Jaap. -

- Zeg op: waar heb je Andertje het laatste gezien? -

- Weet ik niet precies. Ergens in 't bos bij de Oranje Zon. -

- De Oranje Zon? Zó ver? En aan boer Meuler heb je 't niet verteld, dat ze daar heel alleen door de bossen aan 't zwerven is? Zal ik jou eens wat zeggen, vals kattenbeest, dat je bent? 'k Ben van plan het alles aan Goeienbloed te zeggen. Je zal eens zien, hoe gauw die je komt halen om voor de burgemeester te vertellen alles wat je weet. En als de mensen niet praten willen tegen een diender, dan schroeven ze zijn duimen vast, net zo lang tot hij zijn mond opendoet. -

Daar is plotseling Jewantje doodsbang geworden. Aan de kralentas heeft ze gedacht. O, dat die nu bij haar onder 't matras moet liggen! En als dan Goeienbloed komt en hij gaat vragen en haar duimen zitten in een ijzeren of een houten schroef, o, o, wat moet ze dan toch beginnen....?

- Jaap.... asteblijft.... - wil ze gaan zeggen, maar Jaap heeft niet langer geluisterd. Hij heeft haar de rug toegekeerd. Hij weet genoeg. Naar de Oranje Zon zal hij lopen. Net zo lang zoeken, tot hij Ander gevonden heeft. Dat van de diender waren maar dreigementen. Geen ogenblik zou hij er aan denken om Goeienbloed te waarschuwen! Nee, zelf zal hij wel zoeken en vinden zal hij ook!

Zo is het dan op die middag gebeurd, dat er in de bossen en duinen wel een paar uur gaans van het dorp, waar het kermis was, vier aan het zoeken waren. Allereerst was daar Andertje zelf. Die had van moeheid en verdriet een tijdje geslapen onder dat eikebosje. Toen ze wakker werd was 't al laat in de middag. Ze heeft haar ogen uitgewreven en ze moest eerst eens goed bedenken, waarom ze daar zo in die duinen lag. Toen wist ze 't weer van de kralentas en van Jewantje en van Sander, die ze zoeken wou en van de mensen in het dorp, die haar nariepen en dat ze voor goed was weggelopen. Maar dat was nu zo vreemd: 't leek net, of alles niet meer zo erg was als een paar uur geleden. Jewantje en Betje die waren erg lelijk tegen haar geweest, maar Opoe en Piete, Loesje en haar moeder, ja eigenlijk het hele dorp, daar hield ze toch wel heel erg veel van. Vreemd was het, dat ze daar nu al weer naar verlangde. Vreemd was het, als je een tijdje geslapen had en je werd wakker, dat je 't niet eens leuk meer vond om weg te lopen. En dan was er ook de honger. Als ze haar ogen sloot, dan zag ze bij Opoe de dampende aardappelen op de tafel staan. Dan rook zij ze. Dan had ze akelig veel trek in eten. Midden in de duinen was ze. Van welke kant was ze gekomen? En naar welke kant lag het dorp? Ze zou eens boven op een duin klimmen, dan kon ze zien waar ze was. Toen ze boven op de top was, zag ze aan éne kant de bossen. Daar moest ze niet heen. In de bossen kon je verdwalen. Maar naar het strand zou ze lopen. Waar was het strand....?

‘Als je de weg niet weet’, heeft Jaap gezegd, ‘dan moet je altijd naar de zon kijken.’ Ja, maar nu waren er wolken. Daar had je dus niets aan. Maar Andertje was een slim meisje. Ze bedacht: als de bossen aan mijn linkerhand zijn, dan moet de zee rechts wezen. Dus die kant op. Maar telkens als ze weer in een duin-

dal liep, dan zag ze de bossen niet meer. Dan dwaalde ze de verkeerde kant op. Dat nam erg veel tijd. Ook groeiden er van die mooie blauwe distels. Die kon ze toch niet laten staan. En wat onrijpe bramen. Die waren goed voor de honger. En aldoor zocht ze het strand. Als je daar eenmaal was, dan ging het vanzelf. Dan kwam je in Vlissingen of in Veere en ergens zou Sander dan wel wezen. 't Was een beetje eenzaam. Ze werd wat moe. Daarom haalde ze Jaap's fluit uit de zak en blies er eens op. Ook zong ze af en toe een van de Franse liedjes. Dan was het net, of je niet meer zo alleen was.

De tweede, die in de duinen zocht op die achtermiddag, was Sander.

Nadat die een hele tijd lang had gespeeld, gestoeid en gerend met malle Ko, heeft hij een bekend luchtje geroken. Zijn neus heeft hij omhoog gestoken: snuf, snuf, wat ruik ik daar? Een paar passen naar voren, dan naar rechts, naar links.... de grond eens flink besnuffeld.... Toen maar rennen. Naar Malle Ko heeft hij niet meer omgekeken. Altijd met de snoet langs de grond heeft hij gedraafd, duin op, duin af, door 't mulle, witte zand, over het dichte, grijze duinmos... eindelijk daar in de verte heeft hij gezien, wat hij zocht!

- Sander! - heeft Andertje geroepen, toen de grote, gele vriend in wilde vaart achter haar aan kwam stuiven. Gelachen hebben ze alle twee van plezier. Ja, zelfs de hond trok zijn bovenlip wat op van een blijdschap die hij tegelijkertijd uitjankte.

- O Sander, wat zie je er mooi uit. Je bent geborsteld en je bent dik. Weet je dat ik vreeslijke honger heb? -

Naast elkaar zaten ze in zo'n knus duinholletje. En Sander maar kwispelen. Telkens een poot op haar knie. En Andertje maar praten:

- Weet je dat ik weggelopen ben? En ik ging jou zoeken. En nu ben je er. -

Toen in de verte een stem. Een mannenstem. Heel hard. Wat hij riep, kon ze niet horen. Maar best begreep ze: 't was die nare kerel, die baas van Sander, die hem terugriep. De hond spitste de oren. Hij leek wel niet bang te wezen. Hij kwispelde even. Ja, hij wou zelfs opstaan. Maar Andertje was wijzer. Stevig greep ze met twee handen naar zijn halsband:

- Sander dan toch! Je hoort toch wel, dat die nare man je roept! Maar deze keer zal hij je niet krijgen. Je bent van mij. Van mij en van Jaap. -

Meteen trok ze hem mee onder de beschutting van een lage vlierstruik. Zelf dook ze diep in het zand en ze drukte Sanders kop naast zich en fluisterde:

- Je mág niet, hoor! Je mág niet terug. Straks, als hij weg is, gaan we naar 't strand. Weet je nog wel, dat je zo graag in de zee ging? Bij 't vrouwtje blijven, Sander! -

De hond jankte zacht. Hij wou weg en hij wou blijven. Hij hield van Malle Ko en nog meer hield hij van Andertje. Eindelijk werd het roepen zachter. De stem klonk van heel ver weg. Toen werd het stil. Een paar meeuwen vlogen met hun spierwitte vleugels tegen de donkere lucht. Ergens kirde een fazant en om hen heen zoemden de insecten.

- Kom Sander, - zei Andertje en hield hem nog stevig aan de halsband, - we gaan naar het strand. We gaan eten zoeken. Eten, Sander! Eten! -

Ach, wat heeft die arme Malle Ko naar de hond gezocht. Dat hij hem niet vond, daar was hij helemaal van ontdaan. Hij heeft geroepen en hij heeft gefloten en het niet geweten, dat de hond onder de vlierstruik bij zijn vrouwtje lag. Ook niet, dat Sander's vrouwtje hetzelfde kind was, dat hij zelf eens, zoveel jaren terug, voor zijn prinses aan de rand van de beek heeft gevonden. Daar liep me nu die Malle Ko, niet ver van het dorp, waar hij eens voor de diender gevlucht was, omdat hij 't zo slecht kon verdragen, dat er ergens duiten in een geldla lagen. Dat hij recht op dat dorp aanwandelde, dat heeft hij ook niet geweten, want dat is zo met onnozelen, ze vergeten de meeste dingen weer. Ze leven in zo'n vreemde denkwereld en vaag, heel vaag herinneren ze zich de dingen, zoals ze werkelijk zijn.

Malle Kobus meende dat hij de hond moest zoeken en dat deed hij ook op zijn manier. Hij heeft het bospad gevolgd tot daar waar de grote straatweg begint. Soms heeft hij geroepen en soms heeft hij gefloten en onderwijl heeft hij sprookjes gedacht. Sprookjes over mooie prinsessen in huifkarren. Ze hadden het liefste gezicht, wat je je maar denken kunt en ze bakten de lekkerste pannenkoeken van de hele wereld. Er was ook een klein prinsesje. Dat had rose teentjes als garnalen

en het droeg een jurkje van louter varens. Zijn goede glimlach heeft hij aldoor gelachen onder het gaan. De glimlach om het sprookje. Tot aan de tol van het kleine dorp heeft hij zo geglimlacht. Toen is zijn blik bij 't voortgaan onrustig geworden. Hij heeft zich iets herinnerd en hij wist toch niet wat. Maar zeker was 't geen prettige herinnering. Maar hij is doorgelopen, want hij moest de hond zoeken en waar mensen waren, zou ook de hond wel wezen. Zo is hij dan midden tussen al de dorpelingen komen te staan en de mensen keken niet eens naar hem, want ze zagen allemaal naar de Gaai. Maar Goeienbloed, die z'n werk was het om niet naar de Gaai, maar naar de mensen te kijken. Daar was hij diender voor. En dat hij zo'n goed geheugen had voor de gezichten van de mensen, dat paste ook al bij zijn dienderschap. Maar voor Malle Ko is dat niet leuk geweest, want nauwelijks heeft Goeienbloed hem gezien, of hij heeft gedacht: waar heb ik die vent meer gezien? Hij keek en hij keek nog eens: die baard.... neen, die herinnert hij zich niet. Dat grijsblonde haar ook niet.... maar de mond.... de ogen.... heel dat figuur, dat lachje en dan toch dat bangerige.... waar heeft hij dat meer gezien....?

Op dat ogenblik is hij dicht bij Malle Ko gekomen. Deze heeft hem aangekeken. Daar kwam plotseling een oude herinnering: voor dienders moet je diep buigen.

En het is juist deze diepe, verlegen buiging, die de arme Koperen Ko verradt. Deftig en statig is Goeienbloed op de man toegestapt:

- Ook eens aan 't wandelen, meester? -

Nog dieper heeft Malle Ko gebogen en nog onderdaniger was zijn glimlach.

- Uw naam, als 'k vragen mag, - heeft Goeienbloed nog altijd even statig gevraagd. Maar Kobus weet zijn naam niet. Ze noemen hem Ko en dat zegt hij ook in al zijn onnozelheid.

- De Koperen Ko bedoel je, - heeft toen de ander gezegd en omdat hij er zo trots op was, dat hij eindelijk de dief van Annemie's geldla heeft gevonden, is zijn stem luider dan eerst. Daardoor zijn de mensen om hem heen opmerkzaam geworden. Van de Gaai zijn hun blikken naar de diender en de vreemdeling gegaan. In minder dan twee minuten had een ieder het aan zijn buurman toegefluisterd: 'De Koperen Ko! De Koperen Ko is terug!' 't Was maar een gerucht, een fluistering, trillend op de warme zomerlucht.

Maar op Malle Ko hadden de luid uitgesproken woorden van de diender een vreeslijke uitwerking. Opeens herkende hij die naam. Plotseling herinnerde hij zich de bellen, de harmonica, de rinkelmut. Hij was zèlf de Koperen Ko. De Prinses was weg, het kleine prinsesje met de teentjes als garnalen, waar was dat....? Wezenloos heeft hij daar staan buigen.

- In naam der Wet, je naam, man, - heeft de diender met nog meer gewicht gevraagd.

Toen heeft de ongelukkige Malle Ko de naam gezegd, die hem te binnen is geschoten:

- De Koperen Ko meneer de diender. -

En onder het gefluister en gemompel van alle omstanders, heeft Goeienbloed hem even op de schouder getikt en bevolen 'mee te gaan naar 't bero'.

Daar liep hij dan met knikkende knieën als een echte boosdoener naast Goeienbloed. Achter hem volgden de kinderen in dichte schaar.

- Zie je wel! Zie je wel! - riep Betje. - Ik wist het wel! 't Is Andertje's vader en hij is een dief. Een lelijke gemene dief! -

Dat gaf me daar een opwinding in dat kleine dorp. De mensen vergaten er de kermis door. Was dat dan ook even wat: de Koperen Ko is terug. Na vijf jaren is de dief gepakt! Hij boog als een knipmes voor Goeienbloed! Omdat hij zijn geweten voelde, daarom boog hij....!

En al gauw was er een tweede gerucht: Andertje van Opoe Bouwer was weg! Helemaal verloren. Nu gingen ze in het dorp die twee geruchten samenvoegen. De Koperen Ko, dat was Andertje's vader. Hoe kon dat nu, dat de een terugkeerde en de ander juist verloren raakte....? De mensen kwamen er niet over uitgedacht en uitgepraat. Maar één was er, die niet praatte. Dat was de vierde zoeker voor die middag. Dat was Jaap. Jaap was een jongen van de daad. Regelrecht is hij van Jewantje naar de bossen en duinen van de Oranje Zon gelopen. Voor ieder ander zou dat nu een hopeloos zoeken zijn. Maar niet voor een jongen als Jaap. Die was het gewoon om in het blanke duinzand te letten op de afdruksels van voeten en poten. Geen afdruksel, of hij kende het: dit van een konijn, dat van een meeuw, een patrijs, een boer op klompen, een kind op blote voeten, een hond....

Juist het spoor van de hond, van Sander heeft hem ten leste gebracht naar Andertje's voetstappen. Dadelijk heeft hij die herkend. De laarsjes heeft ze aangehad. Omdat ze met boer Meuler uit rijden mocht, daarom! 't Zou niet passen om de klompen daarbij aan te houden. Maar die hondepoten, hoe komen die zo vlak naast Andertje te gaan? Dat kan toch niet Sander wezen? Dat is toch onmogelijk? Hoe zou Sander nu hier in de duinen kunnen rondzwerven....?

Al maar verder is hij gelopen. De zomeravond is al lang begonnen. De wolken maken het donkerder dan het om deze tijd hoorde te zijn. Maar Jaap heeft zich om geen wolken bekommerd. Ook heeft hij de vrolijke kermis vergeten. Andertje moest hij vinden. Dat was het enige waaraan hij dacht. Eindelijk, plotseling, op dat hoge duin, heeft hij de zee en het strand gezien. En daar, ja, warempel, daar heel in de verte liepen ze: Andertje en de hond. Ander en Sander! Vlak langs het water liepen ze. De wind was opgestoken en blies de golven schuimend naar de kust.

Toch nog verbaasd om het wonder, heeft Jaap daar even stil naar die twee gestaard. Toen heeft hij met beide handen om de mond geroepen. Zo hard hij kon, heeft hij geroepen:

‘An-der! An-der!’

De wind heeft zijn stem de andere kant uitgewaaid, de golven hebben het geluid overstemd en Andertje heeft de roep niet gehoord.

[XIII]

NEEN, ANDERTJE HEEFT DE STEM VAN Jaap niet gehoord! De zee en de wind maakten te veel leven. Dicht naast de hond heeft ze gelopen en omdat ze zich zo erg eenzaam voelde, heeft ze gepraat: - Als we ergens mensen zien, dan zullen we eten vragen, Sander. Ik zal wel een liedje voor ze zingen. Dan behoeven ze het eten niet voor niks te geven. Jammer, dat zeewater zout is hè Sander? Heb jij ook zo'n erge dorst? Geitemelk, zou je dat wel lusten, Sander? Misschien als we bij Veere komen. Dat is een grote stad. Daar wonen veel mensen. Of Vlissingen, dat is nog veel groter. Misschien gaan we wel op een schip, Sander. Dan kan die lelijke baas van jou je nooit meer vinden. -

De hond heeft net gedaan, alsof hij alles verstond. Hij heeft telkens de kop tegen Andertje aangedrukt en zachtjes gejankt. Soms blafte hij even en aldoor bewoog zijn schamele staartje van plezier.

- Je hoeft niet bang te wezen, hoor Sander, - heeft toen Andertje weer gezegd. - Ook niet als het donker gaat worden. Maar je moet wel voorzichtig zijn, zie je, want in de zee daar ligt een oud dorp. Daar zijn alle mensen dood. Die zijn verdronken, toen de zee er overheen kwam. Als het donker wordt, dan luiden de klokken van de kerktoren onder de zee. Je bent toch niet bang voor kerkklokken, wel, Sander? Je moet nooit bang zijn. Dat zegt Jaap. Maar weet je wat ik doen zal? Ik zal een beetje fluiten op Jaap z'n fluit. En ik zal een liedje zingen. Dan horen we het akelige geluid van die klokken niet. -

Ze heeft het fluitje weer uit de zak gehaald en er telkens wat schelle tonen op gefloten. Ze heeft even de hond vergeten en ze heeft gedacht aan Loesje's moeder,

aan de muziek van de mooie grote vleugel, aan Loesje zelf heeft ze gedacht en aan Piete en Opoe. Toen heeft ze naast zich gekeken:

- Sander! -

Ze heeft het uitgegild. O, wat vreselijk. Daar loopt hij. Nu is ze helemaal alleen. Met de nacht die gaat komen. Met de honger en de dorst. Met de vreeslijke kerkklokken die de mensen van het strand de zee in lokken. Verstijfd heeft ze de hond nagekeken. Die rende maar. O, die is al ver achter haar. Een stip is het geworden. Naar de duinenrand is hij gehold.

- Sander! - heeft ze nog eens geroepen, maar door de damp, die uit zee kwam optrekken, heeft ze de weghollende hond niet eens meer kunnen zien. Toen heeft ze de twee handjes wanhopig voor het gezicht geslagen en als een bundeltje ellende is ze neergeploft in het vochtige zand. En nu wist ze het heel zeker: ze hoorde de klokken. Die riepen haar en de golven zouden haar straks meeslepen naar het verdronken dorp....?

Sander, al was het dan maar een hond, was op dat ogenblik veel verstandiger dan Andertje. Die had boven de stem van zijn vrouwtje, boven het geluid van zee en golven, de roep van zijn kleine baasje gehoord. Geen ogenblik heeft hij zich bedacht.

Als de pijl uit een boog is hij op zijn doel afgegaan. Eerst heeft hij niets gezien. Alleen de stem heeft hij gehoord. Toen heeft hij geroken. Toen hebben zijn ogen gezien, hoe het baasje van dat heel hoge duin kwam aanhollen. Toen hebben ze samen even als een kluwen door elkaar gebuiteld, de jongen en de hond en ze hebben om het hardst gedraafd. Wie het eerst bij 't vrouwtje zijn zou. Maar al voor de ontmoeting is bange Andertje opgestaan, want ze heeft het geblaf en de stem gehoord. Ze heeft zich wat geschaamd, omdat ze in haar angst zo maar in het natte zand was neergevallen. Maar boven alles is ze blij geweest. Zo blij als nog nooit te voren. Ze had Jaap wel om de hals willen vallen van geluk, maar ze deed het niet, want hij keek heel streng:

- Mooie manieren heb jij! Liep je zo maar weg? -

- Ze waren zo lelijk tegen me. En Jewantje zei.... Ik was bang. -

- Jij met je bangheid! Je wordt nooit wijzer. Waar loop je eigenlijk heen? -

- Ik weet het niet. Zo maar. Ik dacht misschien naar Veere. -

- Nou, dan kan je meteen wel omkeren, want je loopt net de andere kant uit. -

- Waar komen we dan uit? -

- Als je maar doorloopt, kom je wel bij Opoe thuis. Maar ze zal je wel niet meer willen hebben. -

- Ik heb erge honger, Jaap. -

- Natuurlijk, dat hoort er bij. Kinderen die wegllopen, krijgen altijd honger. Daarom is het zo stom. -

- Je bent zo kwaad op me. En 't was toch Jewantje's schuld en van de anderen ook. Als die niet.... als die niet..... -

- Och schaaap, klets niet! Bij jou zijn het altijd de anderen. En jij bent zelf een Ander! Daar, nu weet je 't. En die hond? Hoe komt die bij je? -

- Zo maar, Jaap. Hij kwam in éne achter me aan. Hij houdt van me. Hij was niet kwaad op me, omdat ik weggelopen was. Hij was wel blij, toen hij me terugvond. -

Daar moest Jaap plotseling om lachen. Misschien ook lachte hij enkel omdat hij de hele dag nog niet gelachen had, toen hij zo in angst om Andertje had gezeten.

- Waarom lach je nu? Ik zeg toch niks gek? -

- Och meid, je had wel dood kunnen wezen! Als ik daaraan denk, ben ik razend op je. En als ik dan weer denk, dat je niet dood ben, nou dan lach ik! -

Het woord 'dood' bracht Andertje weer iets in herinnering:

- Maar zo even, toen was ik bijna dood, hoor! Toen waren de klokken aan 't luiden onder het water en toen riepen ze maar. 'Kom Andertje' zeiden ze. 'Kom maar gauw onder het water'! dat zeiden ze! -

- Kom, - zei Jaap en pakte haar bij een arm, - 'k Geloof, dat je de derdedaagse bibberkoorts hebt. Wie gelooft er nu nog aan de onzin van die klokken? We gaan niet langer langs het strand. 't Is een omweg. Ik weet een pad, het duin door naar de straatweg. Zo gaan we. Wil je een slok dropwater? -

Meteen haalde hij het flesje uit een binnenzak:

- Daar. Een koek van de kermis heb ik ook voor je. Van de kop van Jut. -

Gedrieën zijn ze zo op stap gegaan en al donkerder werd de lucht.

- 't Zal toch niet donderen, Jaap? - heeft Andertje gevraagd, telkens als ze naar de zwarte wolken keek, die uit zee kwamen aandrijven.

- Wat dan nog, als het dondert? - heeft Jaap gezegd. - Als er geen hagel bijkomt, is 't best voor het land. -

- Maar de bliksem kan toch inslaan? Die kan ons toch aansteken, als we zo maar buiten lopen? -

- Alles kan, maar wie er aan denkt en wie er voor opzij gaat, dat is een bange wezel. Als ik naast je loop, dan hoeft je voor de bliksem niet bang te wezen. Vooruit!

-

Natuurlijk was Andertje wél bang. Ook had ze nog honger en dorst na het dropwater en de koek van de kop van Jut. En moe was ze ook heel erg. Maar toch waren ze ten slotte op de straatweg beland. De donder rolde. De regen stroomde. Er was geen huis om te schuilen. Het was echt weer voor kleine meisjes om een deuntje te huilen en zeker zou Andertje dat hebben gedaan, als niet Jaap naast haar was gegaan en maar bleef volhouden, dat het een buitje van

niks was. Neen, als ze weten wou, wat een echte donderbui was, dan moest ze eens horen, wat hij en zijn vader hadden meegemaakt....

En net zou hij dat verhaal vertellen, toen de hele lucht verlicht werd door een felle straal. Direct daarop een slag zo hard, dat zelfs Sander van angst probeerde het korte staartje tussen de achterpoten weg te werken. Andertje had de handen voor het gezicht geslagen uit angst voor al het licht.

- Die is raak geweest, - zei Jaap met zijn fermste stem. Meteen was het of de brandweer van boven uit de lucht de spuiten op hen richtte. In een ogenblik waren ze doornat. En ze waren de enigen niet, want achter hen hoorden ze wielen en de hoefslag van een paard. Alle twee keerden ze zich om. Een open wagentje, zoals ze 's zomers wel eens aan de rijkelui werden verhuurd. Een heer en een dame. O, wat waren die nat! Daar trok de heer aan de leidsels. Daar hield het paard zijn draf in. Daar boog die druipnatte dame zich naar de twee kinderen:

- Moet jullie nog ver? -

Maar vóór Jaap het kon zeggen, dat ze op weg naar huis waren en dat het nog wel een uurtje lopen was, wat deed me daar die gekke Sander....?

- Sander, hier! - hebben Jaap en Andertje tegelijk geroepen. Maar met een geweldige sprong is Sander op de schoot van die dame gesprongen en niettegenstaande de regen heeft die gelachen en ze heeft de natte hond niet eens geweerd.

- Maar Panter, jongen, waar kom jij vandaan? - heeft ze geroepen en de meneer naast haar, die de leidsels hield, heeft een beetje gemeesmuild:

- Wel ja, in zulk hondeweer kan je een hond wel verwachten! -

Maar omdat op hetzelfde ogenblik hagelstenen begonnen te vallen en er niets geen aardigheid aan was om daar op de eenzame straatweg over honden te praten, was het de meneer, die een besluit nam:

- Vooruit, kinders! We kunnen hier niet in de hagel blijven staan. Stap maar in. We zijn op weg om vrienden van ons te bezoeken en daarna gaan we naar de kermis.

- Daar hebben ze dan gezeten, Jaap en Andertje met de hond achter in het open wagentje. En nat, dat ze waren! En onderwijl die mevrouw maar praten! Van alles wilde ze weten: of ze haar schipper niet ergens in het dorp gezien hadden? Of ze broer en zuster waren? Of ze ook wisten hoe ze nu moesten rijden om aan de Boskeet te komen, want dat was het adres van de vrienden die ze gingen bezoeken.

- In de Boskeet woont mijn vriendin, - heeft Andertje gezegd en omdat ze zo bibberde, heeft de aardige jonge vrouw de deken genomen, die over haar knieën lag en hem om de schouders van Andertje geplooid. Maar toen ze dicht bij de Boskeet waren, daar waar het smalle voetpad naar het dorp begon, was de bui al overgedreven en Jaap heeft gezegd, dat hij en zijn buurmeisje de rest wel

zouden lopen en hoe of dat met de hond moest, want die had nu vier bazen.

Toen heeft die mevrouw zo echt vrolijk gelachen en ze heeft gezegd: - Hij mag zelf kiezen. Wij rijden deze kant uit en jullie loopt naar de andere kant en dan zullen we zien van wie hij het meest houdt. -

Zo hebben ze gedaan en Sander is Andertje op de voet gevolgd. Toch heeft hij even gejangt en hij is het weggrijdende wagentje achterna gehold. Toen hij het heeft ingehaald, jankte hij nog eens, keerde om en rende terug naar de twee kinderen.

- Sander snapt het best, dat hij onze hond is, - heeft Jaap gezegd.

Maar Andertje dacht aan de mevrouw, die zo vriendelijk was:

- Ik geloof vast, Jaap, dat die al eens meer hier is geweest. 't Was net of ik haar gezicht heel goed kende. Heel, heel goed, weet je! -

- Wat dan nog? - zei Jaap. - Wat komt het er op aan? 't Zijn vreemdelingen. Je moet niet altijd zo prakkizeren. -

Maar terwijl ze daar zo samen naar het dorp liepen, prakkizeerde Andertje toch en opeens stond ze stil en riep:

- Ik weet het, Jaap! Ik weet het! Ze hangt in de Boskeet! -

- Wie hangt er? Waar heb je het over? -

- Toe dan, Jaap, je weet wel! De mevrouw van zo even. Het portret hangt tegen de muur in de Boskeet en daar heb ik het gezien en het is zo prachtig. -

- Niks bizonders, als die mensen elkaar toch kennen en die vent schilder is. Je moet niet altijd zo lopen te dromen. Zo meteen komen we in het dorp. Denk er om, dat je niemand zegt, dat je bent weggelopen. Daar heeft geen mens mee nodig. Je ben verdwaald en 't is Jewantje's schuld dat boer Meuler is weggereden. -

En omdat Andertje niet van jokken hield en Jaap vond, dat een leugen om bestwil juist nuttig en goed was, kibbelden ze weer een beetje. En terwijl zij daar liepen te kibbelen, was de kermispret in volle gang. De ouderwetse draaiorgeltjes jengelden hun deuntjes door de straat. De kramen waren al vrolijk verlicht door de petroleumlampen. In de draaimolen zaten de kinderen op vurige paarden. De meisjes en jongens hosten door de straten. De kerels liepen herberg in en herberg uit. Buurvrouw Piete tracteerde Opoe Bouwer op een dikke paling bij het viskraampje en Opoe zei, dat ze geen stuk door de keel kon krijgen, zolang Andertje niet terug was. Ze zei, dat Andertje haar de dood nog eens zou aandoen. Maar Piete vertelde, dat haar Jaap en een stuk of wat anderen aan het zoeken waren en dat alles best terecht zou komen. En toen peuzelde Opoe de paling mopperend, maar gretig op.

Maar wie er niet peuzelde en wel mopperde, dat was de burgemeester. Die zat thuis in zijn studeerkamer te pruttelen. Want was me dat een kermisdag!

Eerst was Goeienbloed bij hem geweest om te zeggen, dat er een meisje kwijt was uit hun dorp en of er mensen konden worden gezonden om het te zoeken. Dat was al vervelend genoeg. Wat hoefde zo'n kind nu juist te verdwalen, of wat het dan ook mocht wezen, op een kermisdag? Maar nog veel erger was het een paar uur later geweest. Daar was me toch die diender komen vertellen, dat hij een boef gevangen had! En wat hij daar mee doen moest?

- Breng hem bij me, - heeft de burgervader gezegd. - En als je nog eens een boef vangt, doe dat dan op een andere dag, maar niet op de kermis, als een burgemeester ook wel eens wil uitgaan. -

- 't Komt in orde, Edel Achtbare, - heeft Goeienbloed gezegd en hij is de boef gaan halen.

De burgemeester heeft onderwijl op zijn horloge gekeken, met de vingers ongeduldig op de schrijftafel getrommeld, rimpels in zijn voorhoofd getrokken, want hij dacht aan zijn afspraak met die aardige schildersfamilie uit de Boskeet: samen olieballen eten op de kermis. Die mensen konden ieder ogenblik hier zijn en wat drommel, dan zat hij hier met die boef!

Gelukkig, daar zijn ze binnengekomen, de diender met zijn gevangene. En de burgemeester, die natuurlijk al lang van Goeienbloed wist, wie de man was, moest het, omdat dit zo hoort, toch nog eens vragen:

- Hoe heet je? -

- Kobus meneer. Ko zeggen ze wel. -

- Hoe nog meer? -

Dat wist Malle Ko niet meer.

- Getrouwd....? Heb je een vrouw? Waar is die? -

Plotseling liepen er dikke tranen over Malle Ko's wangen. De burgemeester, die een goed hart had en bovendien haast had ook, zei:

- Laat maar. Je had een dochttertje, een kind.... -

Neen, daarvan wist hij niet. Er was wel een prinses met een kindje. Dat had een jurkje van varens aan.

- Allemaal onzin, - heeft het hoofd van de gemeente gezegd. - De man is niet goed wijs, Goeienbloed en met die sprookjes komen we niet verder. -

Hij keek weer eens op zijn horloge, dacht aan de olieballen, dacht aan Andertje. Hoe moest dat nu, als dat kind straks gevonden was. Dat was toch geen aardige kermisverrassing, om haar een onwijze vader te geven. Dan kon ze beter geen vader hebben en bij de oude Opoe Bouwer blijven. Het was een heel moeilijk geval en hij bedacht, dat burgemeester zijn een erg lastig baantje was.

Toen opeens herinnerde hij zich te hebben gelezen, dat mensen, die hun geheugen kwijt waren, het weer terug vonden, als ze een voorwerp uit hun jeugd zagen. Daarom zei hij:

- Goeienbioed, loop jij nu eens even naar boven naar de zolder. Daar in de Noord-Oostelijke hoek daar liggen die man zijn spullen, je weet wel. Breng die eens naar beneden! -

En jawel hoor, nauwelijks had Malle Ko de harmonica, de trom en de bellen gezien, of hij greep de rinkelmut en zette hem op zijn hoofd. Ook wou hij op de harmonica een deuntje spelen, maar de diender hield hem tegen:

- Eerst praten, man. -

- Ben jij die Koperen Ko, die zowat vijf jaar geleden het geld uit de la van de Vergulde Leeuw heeft genomen? - vroeg de burgemeester.

- Och lieve meneertje, - zei de Koperen Ko, - de la stond open en de prinses was er niet meer om me te waarschuwen en die centen lagen er zo slordig in. Dat heb ik niet goed kunnen hebben. -

- Nu geen fiebelefoesjes meer, - riep de burgemeester. - Alles vertellen wat je weet. -

Want hij was maar bang, dat het geheugen weer verdwijnen zou. Daar is toen die man gaan vertellen: van zijn ongelukkige vrouw en van het ezelwagentje en van het kindje, dat hij tussen de varens bij de beek vond liggen.

- Dus dan is Andertje jouw kind niet, - riep de burgemeester met kogelronde ogen van verbazing. - Dan heeft ze dus ouders! En misschien hebben die ouders wel al die jaren naar hun dochttertje gezocht en jij.... jij.... -

Maar verder is hij niet gekomen, want op dat ogenblik stak het burgemeestersdochttertje haar hoofd om de deur en toen ze de Koperen Ko zag, riep ze 'O, wat leuk! Een echte Koperen Ko' Maar tegen haar vader zei ze:

- Vader, ik dacht dat je alleen was en hier zijn een heer en een dame en die zoeken hun schipper! -

Ja, vlak achter haar stonden die twee vreemdelingen en die hadden net de laatste woorden van de burgemeester gehoord. Dat van die ouders, die wel jaren lang naar hun dochttertje hadden kunnen zoeken. En in de Koperen Ko hadden ze nog niet eens hun schipper herkend, of ze vlogen al op hem af met honderden vragen. En toen ze hem herkenden was alles nog wonderlijker en noch de burgemeester, noch Goeienbloed begrepen er eerst iets van. Maar omdat een burgemeester onder alle omstandigheden het juiste woord moet weten te zeggen, begon hij nog maar weer eens te ondervragen. Dan de een en dan de ander. Want met vragen kom je het verst. En al was dan Malle Ko nog niet helemaal goed bij zijn hoofd, zoveel begrepen ze toch uit zijn verhaal dat hij het kindje bij een beek met varens had gevonden, in het land van de Belgen. En die man en vrouw waren zo gelukkig als ze niet hadden gedacht ooit meer te worden. En ze vroegen aan de burgemeester om Malle Ko niet te straffen voor die geldla en ook niet voor het kindje, als hij maar vertellen wilde, waar hun dochttertje was.

En wat was dat nu ellendig vervelend voor die burgemeester, dat Andertje net kwijt was! O, wat zat hij daarmee in! Eerst probeerde hij nog om wat uitstel te krijgen:

- Het is toch nog niet bewezen, dat het kind, dat deze man zo'n jaar of acht geleden gevonden heeft, juist uw dochtertje zal wezen. -

Maar neen, dat hielp niets! Als ze het kind maar eerst zagen, hebben ze gezegd, dan wisten ze het dadelijk. Het had twee kleine moedervlekken, vlak achter het linkeroortje. En moedervlekken, dat wist iedereen, die bleven een heel leven lang. Dus drongen ze er nog meer op aan, dat Malle Ko zou zeggen, waar het kind gebleven was. Maar die wist niet anders te vertellen dan:

- Het kind sliep. Een lief kindje was het. -

Ja, nu moest de burgemeester wel zelf het verhaal doen. Dus vertelde hij, hoe het kind op het zolderkamertje van de Vergulde Leeuw gevonden was en hoe het was opgevoed bij Opoe Bouwer in hun dorp. Maar toen de ouders hem, wild van verlangen, vroegen waar het kind dan nu was en of ze het dadelijk zien konden, toen heeft hij treurig het hoofd geschud:

- Helaas! Het kind is net weg! -

- Weg? - gilden de ouders.

- Zogezegd kwijtgeraakt, - vulde de diender aan. - Niet teruggekomen. Verloren.

Ja, het was werkelijk alsof op die dag iedereen de ander zocht, iedereen verloren raakte en gezocht werd. Maar gelukkig hield de burgemeester er een koel hoofd bij.

- Kijk eens hier, beste mensen, - sprak hij op zijn gemoedelijkste toon, - de Koperen Ko is weggeweest en weer teruggevonden. De schipper van u beiden is verloren geweest en die hebt u ook weer terug. Nu is alleen nog uw verloren dochtertje zoek en dat zullen we ook wel terugvinden. Goeienbloed, wie heeft het meisje het laatste gesproken? -

- Dat zal dan wel Jewantje van Schelpen Piet geweest zijn, Edel Achtbare, want die kwam alleen met boer Meuler terug. -

- Breng dat meisje dadelijk hier, - zei het hoofd van de gemeente.

En zo is het gekomen, dat Jewantje, die boven op een geweldige leeuw in de draaimolen zat, de diender heeft zien aankomen en ze heeft onmiddellijk geweten, dat hij om die nare kralentas kwam. Ze heeft een heel raar gevoel in haar maag gekregen en ze heeft gehoopt, dat er iets met de draaimolen gebeuren zou, waardoor het ding niet kon ophouden met draaien. Dan zou ze haar leven lang op die leeuw blijven zitten en Goeienbloed zou niet op de rijdende carroussel durven springen. Maar de draaimolen was best in orde en de leeuw bleef pal staan net voor de neus van de diender.

- Kom jij er eens af, Jewantje van Schelpen Piet! -

En Jewantje huilen en gillen:

- Ik heb het enkel voor een grap gedaan! Ik heb niet willen stelen. As te blief, meneer Goeienbloed! Laat me gaan! -

Maar dienders hebben scherpe oren en Goeienbloed had het woord 'stelen' gehoord en dat was nu juist het woord

waar hij op afgestudeerd was. Dus pakte hij Jewantje mee en hij trok zich van al dat gehuil niks aan. Een hele troep kinders er achteraan, zoals dat hoort als iemand wordt opgepakt. En maar fluisteren en maar gichelen: 'Jewantje heb iets gedaan. Jewantje moet naar de burgemeester!'

Terwijl ze daar dan zo met z'n allen op weg naar 't burgemeestershuis waren, wie anders zullen ze daar tegen komen dan Andertje en Jaap?

En een vragen, waar Andertje geweest was en of Jaap haar gevonden had, een verwondering over de hond, want waar kwam die nu opeens vandaan....? En daartussendoor de strenge stem van de diender:

- Geen verhoor op straat. Wachten tot je voor de burgemeester staat! -

Eindelijk ging de voordeur van het burgemeestershuis dicht vóór de neuzen van alle nieuwsgierigen en achter Goeienbloed met de drie kinderen en de hond.

Eén tegelijk, - heeft Goeienbloed gezegd en met Jewantje is hij de kamer ingegaan. De andere drie liet hij op de mat staan.

- Ik heb het niet gestolen, meneer de burgemeester! - heeft Jewantje geroepen, temet dat ze een voet over de drempel zette. - Ik deed het maar voor de grap en 't viel zo maar voor mijn voeten en 't ligt onder de stromatras.... -
Maar de burgemeester viel haar streng in de rede:

- Nu geen verhaaltjes over stromatrassen, kind. Alleen antwoorden op de vragen: Wanneer en waar heb jij Andertje het laatst gezien? -

Inplaats van Jewantje heeft toen Goeienbloed gesproken:

- Verexcuseer, Edel Achtbare, maar het kind is terecht. -

- Het kind....? Welk kind....? -

- Het verloren kind zal ik maar zeggen, burgemeester. Het kind Andertje. -

Dat was me daar opeens een spektakel. Iedereen riep: 'Waar? Waar is ze dan?'

De ouders lachten en huilden tegelijk. De deur vloog open omdat Sander er blaffend tegenaan gesprongen was, Andertje volgde en werd al op de drempel door vreemde armen opgevangen. Iemand, die zei, dat hij haar vader was, lichtte haar linkeroorlelletje op en zuchtte van blijdschap. De Koperen Ko stond er wezenloos bij, de burgemeester keek tersluiks op zijn horloge en Goeienbloed had in een der hoeken van de kamer een apartje met Jewan over de kralentas.

En midden tussen al dat geraas kwam nog eens de hoge kinderstem van het burgemeestersdochtertje:

- Vader, moeder vraagt, of we nóoit naar de kermis gaan, want Loesjes vader en moeder wachten al zó lang.

- Mensen! - riep toen de burgemeester. - We gaan met z'n allen! We gaan het vieren, dat onze Andertje net als alle kinderen een eigen vader en moeder heeft! We gaan olieballen eten op de kermis! Met z'n allen! En Opoe Bouwer moet er bij wezen en buurvrouw Piete en manke Bet met haar kinders en met alle mensen die vriendelijk voor hun dochtertje zijn geweest kunnen de ouders dan kennismaken. Vooruit! -

Zo is 't gebeurd die avond. De olieballenkraam was te klein voor alle mensen. Tot ver buiten op straat werden er stoelen bijgezet. Ook boer Meuler was er bij en meester en alle kinderen uit de klas. Andertje zat tussen haar vader en moeder en Malle Ko mocht voor die avond van burgemeester weer Koperen Ko wezen en straffen zouden ze hem niet, want een onnozele, daar moest je barmhartig voor wezen.

En omdat de ouders van Andertje zo heel erg gelukkig waren, hebben ze gezegd, dat alle vrienden van Andertje die avond een wens mochten uitspreken en als die niet al te groot en al te duur was, dan zouden die wensen vervuld worden. En bijna allemaal wensten ze iets uit de vrolijk lokkende kramen. Zelfs de rijke boer Meuler wenste en kreeg een dikke stroopwafel. En meester hield het meest van een kaneelpijp. Maar toen Betje vroeg om een nieuwe kralentas, toen leek dat wel even een te grote wens te wezen. Maar daar had je Goeienbloed, die Andertje's vader wat in het oor fluisterde en hem een pakje in de hand duwde. Die hield het Betje voor als geschenk en 't was haar eigen verloren kralentas. Maar tot op heden weet niemand, waar Goeienbloed die gevonden heeft.

Maar Opoe Bouwer zei, dat ze te oud was om te wensen. Ze zou wel gauw dood gaan, nu 't liefste wat ze op de wereld had, haar zo maar in éne werd afgenomen! En iedereen was verwonderd, want het hele dorp wist hoe knorrig Opoe tegen Andertje was geweest. Maar Andertje zelf kreeg tranen in haar ogen van dankbaarheid om de woorden. Ze stond op en gaf Opoe twee klinkende zoenen op de magere rimpelwangen en zei:

- Ik zal wel voor je wensen, lieve Opoe! Een nieuw Zondags jak moet het wezen en 't hele jaar door bitterkoekjes, want die lust ze zo graag! -

Ook die wens zou worden vervuld. Maar daar stond Jaap nog onverschillig tegen een paal geleund met de handen in de broekzakken. Ja, hij zou daar iets wensen van de mensen, die hem zijn vriendinnetje weg kwamen stelen! Niks hoor! Allemaal omkoperij! Daar keek hij naar Andertje. En Andertje keek naar hem. Hij voelde een raar brok in de keel bij de gedachte, dat ze weg zou gaan. Nooit zou hij haar meer zien. Nooit zouden ze meer samen kunnen kibbelen en het dan weer goed maken....

- Jaap moet nog wensen, - hoorde hij haar zeggen. Maar hij draaide zijn hoofd naar de andere kant en haalde verachtelijk de schouders op.

- Mag ik dan ook voor Jaap wensen, omdat hij 't nog niet weet? - vroeg weer dat welbekende stemmetje. En toen dat werd toegestaan, hoorde hij de woorden:

- Jaap wou zo graag een eigen vélecepé! -

Daar heeft Jaap zich plotseling omgedraaid en met zijn felle ogen heeft hij Andertje aangekeken:

- 'k Wil geen vélecepé, die andere mensen gemaakt hebben! 'k Wil ze zelf maken! Met mijn eigen handen zal 'k ze maken! 'k Wil niet, dat je voor me wenst! Ga jij maar van Jan Toerlezjoer op de piano spelen en vergeet maar, dat ik je buur ben geweest.... -

De mensen schrokken er van, zo kwaad als die Jaap opeens was. Andertje werd wit van narigheid. Maar haar pas gevonden vader stond heel bedaard op en klopte de jongen eens gemoedelijk op de schouder:

- Zo mag ik het horen, kerel! Zo ben ik ook geweest toen ik jong was. En je hebt gelijk om je eigen wens te willen doen. Nu, je wens heb je uitgesproken en een goede wens is het geweest: je wilt leren, hoe je vélocipèdes maakt. Dat zal je, vriend. Maar niet alleen met je handen. Ook je hoofd zal je er voor moeten gebruiken. En als je vader en moeder hun toestemming geven.... Jij hebt mijn verdwaalde meisje gezocht en gevonden. Laat een dankbare vader nu eens mogen zorgen, dat haar buurjongen later de beste vélocipèdes van de hele wereld maakt. Met zijn hoofd en met zijn handen! Geef me de vijf, jongen en kibbel niet meer met mijn dochtertje! -

Iedereen heeft in de handen geklapt en meester heeft gezegd, dat de jongen

maar aardig bofte, buurvrouw Piete's rode konen glansden glimmender dan ooit en Jaap.... neen nu kón hij toch niet langers stuurs kijken.

- Maar nu heeft ons dochtertje zelf nog geen wens gedaan, - riepen de gelukkige ouders. En zonder zich een ogenblik te bedenken, kwam het antwoord: - Een klein huisje aan de zee. En dat we dan elk jaar hier mogen komen in de zomermaanden om Opoe en buurvrouw Piete en Jaap en Jewantje en al de anderen terug te zien, want ik zal ze zo *vreselijk* missen. -

- Hoe verzint ze 't zo mooi! - fluisterde Betje tegen haar vriendinnen - Maar let op wat ik altijd gezegd heb: ze is anders dan de anderen! -

- Van eiges. Daarom heet ze ook
ANDERTJE. -

